

VINCENTII
LITTERAE
DOCTORIS
THEOLOGI

Primum
De Rebus Netinis Liber.

IN QVO VRBIS, AGRIQUE
descriptio, Netinorum Origo, res militiae, togære
præclaræ gestæ, habita à Regibus priuilegia, illu-
strium virorum monumenta, & quicquid historia
dignum legi potuit, luculentè, perinde ac breuiter
traditur.

Additæ sunt Netinorum Consuetudines, iam olim sub
Petro Secundo literis traditæ,

Adiecimus etiam Beati Conradi Placentini histo-
riam ab eodem authore compendio perstrictam.

PANORMI, M D XCIII.

FRANCISCI IOANTHOMASII.
C A R M E N ,

Non atavis natura parens fæcunda vetustis,
Et sterilis nobis sexa nouerca fuit:
Cùm Sophiae culmen Littaram, dogmatis alimi,
Pierum vatem secula nostra ferant,
Illustres proauos, urbis primordia Neti,
Qui genus, & seriem, qui monumenta refert,
Littora, pyramides, turres, delubra, colossoſ,
Flumina, prata, lacus, mænia, caſtra, ſitum.
Si Arpinū, ſi Smyrna, Samos, ſi Mantua, Athenæ,
Non defraudantur munere quæque ſuo:
Ingeniosa ſuis Netus lætatur alumnis,
Fertilitate loci, nobilitate virum.

PETRI BOREÆ NETINI
Distichon.

Codice in hoc Neti robur, decus, arua, vetuftas,
Aedes, iura, ſitus, nobilitasq; vigent.

DO. PETRI MILANENSIS
Panormitani Epigramma.

Qvātūm cognitio Historiae, monumēta priorū
Proficiat, cunctis notius eſſe reor.
Nam paucis collecta patent tot gesta virorum,
Quæ perpes noſtra ad tempora fama tulit.

*Historicis multum debent populi que, loci que,
Per quos sub memori nomine clara vigent.
Nec minus vrbis Netum Littaræ debet alumno.
Tempora qui claudit codice longabreui.
Vrbis natales, heroum illustria facta
Tradidit, & Ciues patria iura docet.
Viue igitur felix, Netum, lætare vel uno
Ciue, memor facti fac tibi pro�t opus.*

VINCENTIUS
LITTERA
SPECTABILIBVS VIRIS,
BALTHASSARI CAPPELLONI
DOMINO BONFALLVRAE,
IOANNI LANDOLINAE,
ET GOTTERRAE DATO
Patriæ patribus beneme-
rentissimis,

S. P. D.

VAM meritò (cla-
rissimi viri) iustissi-
mus quisq; pro pa-
tria tuenda æquè,
ac exornanda labo-
ret, & vetustissima
ipsius naturæ lege, & officiosissimi
cuius

cuiusque consuetudine cognoscimus. Nanque si parentibus debemus, & parem illis gratiam referre non possumus, non ineuidenter, nec absurdè idem de patria concludimus, quæ generationis principium est, quemadmodum, & pater. Patriæ (licet plerunque ingratæ) hominem debere, cùm prophætæ, tum sacræ literæ testantur. pro patria plurimos, & animi præstantia, & generis antiquitate celebres. grauissimis se periculis exposuisse, imò alacriter horrendo mortis genere, & sanguinem, & vitam effusisse, nulla est historia vel latina, vel græca, vel Barbara, quæ non memoret. Nolo in alienis exemplis, quæ nulli sunt ignota, adducendis immorari: habemus in hac nostra vrbe, quæ & nos afferamus, & quæ posteri quo que

que cum summa vestræ laudis ac-
clamatiōne meminerint. Siquidem
inter sœuissima seditionum, & bel-
lorum discrimina, inter asperrima
indomiti Martis, & insanæ Erinny-
os tempora, Netum vrbe in Cap-
pelli, & Landolinæ tutati sunt; ex-
ornarunt autem mitiori tempesta-
te, sedatis penè furoribus, inter cæ-
teros Dati, non minus opibus, quām
ingenuis artibus præpotentes. Iam
à Manfredi Regis imperio legimus
Joannem Cappellum (à quo, mi-
Balthassar, perducta per tot secula
nobilitatis successione, paternum
te genus ducere, et si materno san-
guine, eodemque ex præclarissima
Cappellorum familia, fœudata-
rium, consentaneum est credere) in
legitimorum Regum fide, obœ-
dientia, & pietate Netum patriam

pro viribus confirmasse. Vnde et si
impotentissimo Gallorum domina-
tu, expulsus, a nimis tamen, & vir-
tute in caelo non mutauit: ad Petri,
Iacobi, & Friderici Regum obser-
uationem , & stabiles animos fir-
mauit, & aliquando vacillantes re-
duxit: ut non immerito & opes vi-
interceptas recuperauerit, & pristi-
næ dignitati fuerit restitutus. Quid
verò de te? Quid de maioribus tuis
dicam nobilissime Ioannis? quibus
ego verbis illustria tuorum gesta re-
censem? non modò fortissimis il-
lorum studijs hanc vnam ciuitatem
Netum, sed & totam Siciliam à se-
ditiosorum hominum inuasione cō-
perio fuisse liberatam . eos nanque
à Nortmannia profectos, & sub ini-
eti Rogerij ductu , per quem sub
Christianæ Religionē Trinacria per-
seue-

seuerat, à Barbarorum sordibus insu-
lam expurgasse, vetusta ipsius Comi-
tis diplomata, & veterum traditio te-
statur. A Friderici verò secundi hoc
nomine Siciliæ Regis temporibus,
à quo ditissima fœuda, dignam mi-
litaris fidei mercedem, sunt conseku-
ti, peculiari istorum incolatus mu-
nere, & generosæ stirpis natalibus
hanc urbem legimus illustratam.
Hinc Ioannes ille Landolina, qui
pro Ludouico, & Friderico tertio ne
noctu quidem arma depositus, tan-
tumq; eis militari præsidio profuit,
quantum à fideliſſimo, & conſtan-
tissimo Duce inter varia incertæ for-
tunæ Ludibria suis principibus va-
luerit præſtari. Taceo Mutium, Ri-
naldum Rogerium, Ioannem alte-
rum, Antonium, aliosq; Landoli-
nas, quos tum integræ Regum literæ

com.

commendant, tum Siculi annales
memoriæ prodiderant. Hos enim
Regum Consiliarios, Duces, orato-
res, à secretis, togæ, & militiæ clarissi-
mos, summisq; heroibus commen-
datissimos, ex Sicanicis historiis, &
vetustis ciuitatis scripturis, priuatissi-
que etiam monumentis non igno-
ramus. ✓ Datos verò (fue veteri voca-
bulo Deodatos nominemus) insigni-
bus disciplinis, & iustissimo suorū
ciuium regimine non minori Neti-
nis vtilitati, & honori fuisse nō du-
bitamus. quantum enim ab illis ar-
morum potentia, regalibusque stu-
dijs splendoris, & gloriæ sibi, & po-
steris est acquisitum, tantum ab his
inclitiſſimarum ſcientiarum profes-
ſione, & politicæ gubernationis of-
ficiis est comparatum. Explicat Ni-
colai Dati laudes Lucius Marincus
orator

orator, & historicus luculentus: æter-
na memoria dignum faciunt nobili-
tatis incremēta, partæ diuitiæ , &
plurimi proceres ab ipsis lethi fauci-
bus medica ope liberati . Explicat,
nobilissime Gotterra , Ioannis Dati
suauissimi tui aui , encomia: qui ut
erat in eloquendo lpidissimus , in
rectè sentiendo prudentissimus , ita
in omnium historiarum cognitione
diligentissimus, Fazelli , studiosi re-
rum Sicularū scriptoris Illustre præ-
conium. Prætermittam equidem ve-
stras singulorum laudes, ne cui in ui-
do videar assentari : sed tamen hoc
vnum cæco silentio non patiar in-
uolui. Dum nostram hanc , qualis-
cunque est , de rebus Netinis histo-
riolam edendam iubetis , & curatis,
quid aliud planè facitis , quàm eo-
rundem laudibus, preclara in Rem-
pub.

pub. merita , & grata Regibus offi-
cia suscitando , impetriri ? non mi-
noris enim est operis parta tueri ,
quàm noua acquirere. Interit et qui-
dem , quemadmodum plurima ex
hominum memoria deleta frustra
querimur , tot illustrium virorum
monumenta , & pleraque alia Neti-
næ vrbis insignia , nisi diuturniori-
bus literis mandata , & perennem fa-
mam adiuuarent , & à labentis tem-
poris iniuria facilius vindicarent .

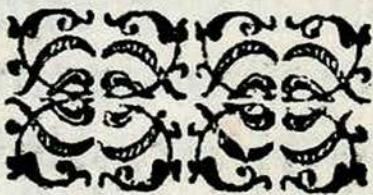
Quamobrem plerique huius vrbis
principes rogatum me voluere , vt
aliquid de nostra patria scriberem :
quam licet scirem à Siculis fortissi-
mo virorum genere ædificatam , à
Græcis Gymnasio , & ædificijs ex-
cultam , Romanis (vel Cicerone te-
ste) foedere coniunctam , ab omni-
bus Christianis Siciliæ Regibus lau-
datam ,

datam, plurimisque gratiis donata,
& inter montanas Ciuitates potissimum locum tenere, cœli salubritate, solique hubertate, nemini cedere: quanti tamen laboris esset, vel in uno populo, veterum historiam cōtexere, non me latebat. Vicit tādem laborem pietas ; & charissimorum hominum voluntati morem gerens inter multiplices occupationes meas aggressus sum opus, & compendio quodam cuncta perstringēs omnem mouit lapidem, quæ vel publicis instrumentis, vel priuilegijs, vel historicorum monumentis, vel lapidum inscriptionibus, vel saltem probata seniorum traditione colligere potui, non prætermisi , dummodo aliqua memoria digna existimatrem . Siquid nostros oculos effugit, annotent alij . Siquid enim in ma-

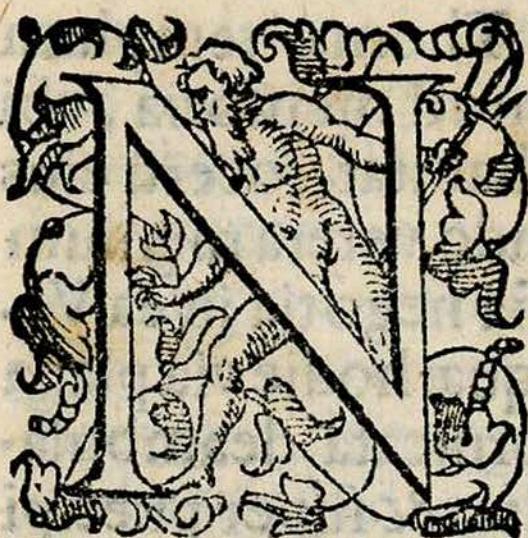
nus

nus nostras non venit, integræ pietatis fructum, quem vnum, contempta populari vel aura, vel inuidia, quærimus, nō debuerit auferre. Omnia præsttit, qui pro viribus est eni-
sus. Suscipe igitur nobilissimi viri, libellum vestro auspicio in lucē pro-
deuntem, & authoris animum, ope-
ram, diligentiam, pluris, quām opus
pendentes à rauco obtrectantium la-
tratu defendite. Nec enim mihi vn-
quam vel rerum, vel verborum ca-
lumniatores defuerunt: qui licet in-
uria non laceſſiti (quem enim ali-
quando prudenter offendit?) graui-
ter obesse conentur. Nec in hac etiā
editione defuturos præſagio. bom-
bilat liuido ſuſurro ignauum vul-
gus, inutile fucorum genus, & vel
alienum laborem depasci, vel laudes
obſcurare conatur. At nec hactenus
horum

horum strepitū à recte sentiendo, &
operando deterritus , nec deinceps
quidem pro patria , & optimorum
ciuium (inter quos illos non habeo)
virtutibus recolendis perinde, ac tu-
endis opes , industriam , & sangu-
inem (si res tulerit) effundere recusa-
bo . Vos interim valete , & cum cæ-
teris sanæ mentis ciuibus , de patria
non malè inerentibus vestri Littaræ
studium æqui, bonique iudicate. Pa-
normi anno à Christi Natali 1593.
Calendis Maij.

NETINAE VRBIS TOPOGRAPHIA.

E A M veterem urbem in hanc motem, in qua nunc visitur, secundo que omine durabit in columis, Ducetium Siculorum Regem, patriaque Netinum transtulisse Diodorus Agyrensis testatur. Loci naturam præruptis, & editis vndique rupibus præcipitis, altissimisque vallibus, vnde dulcissimi fontes emanant, muniti, authori in Græcos continua bella gerenti patriæ transplantationem persuasisse credimus. Clariorem hinc maris Ionij prospectum, & faciliorem ad oras maritimas descensum assequebatur, adde, & tutiora collis propugnacula, qui nisi ab Isthmo (moles enim peninsulæ formam reddit) nulli tum fuerat perius. Hic igitur iecit prima Netinæ Vrbis fundamenta Ducetius: vt qui Menas in edito loco struendas locauit, patriam in humili solo, & facile obsidionibus obnoxio non pateretur. Lectis, quadratisque lapidi-

A bus

5 DE REBUS

bus eam præcinxit, quemadmodum vetu-
stissima monumenta, & aliqua adhuc vesti-
gia visuntur. ab Isthmo ad carcerem vete-
rem, quem prope nouum olim stantem
nos vidimus, protendebatur: & hinc rectâ
ad Orientem ad Diui Thomæ templum
descendebat. proditum est memoria, vbi
nūc Paschasius Gazara habitat, sacerū eius
Palmenterium ædificando vetera mēnium
ædicia eruisse. Forensia negotia in ea Vr-
bis parte agitantur, quæ hodie via plana
nominatur, totaçque fornicata deambula-
tur, ingentibus saxis fulta, & super præcipi-
tem locum fundata. Patebat illic amplissi-
mus circus, ibi theatra constructa, ibi etiā
Gymnasia Philosophorum Academiæ de-
seruentia. nam ad nostra usque tempora
quædam literarum græcarum fragmenta
sunt reperta, quæ Fazellus accuratissimus
rerum Sicularum scriptor transferenda in
eius rei testimonium curauit. Ad Christia-
norum tempestatem, nempe ad Aposto-
lorum conciones, & paulò ulterius locus
ille fuit Vrbi præcipuus. nam vetustissimū
templum Diuo Ioanni dicatum habuit, in
quo antiquæ Religionis vestigium Baptis-
malem fontem, sicut & succedenti seculo
in Diui Theodori pueri vidimus. adaucta
est subinde prosperiori fato populo fœcun-
dior,

dior, & ad meridiem longius protensa in
cordis figuram duobus collibus, quasi hu-
meris innititur: ubi verò veteris oppidi li-
mitem fixerant extremum, ibidem modo
est urbis meditullium, longior quidem,
quàm latior, patet circuitu circiter duo-
bus milibus, quingentis passibus, non pau-
cioribus mille in longitudinem producta;
inexpugnabili quidem situ admirabilis, sic
ab Aretio Syracusano commendatur, sic à
Fazello pluribus in locis describitur, sic à
Leandro Bononiensi collaudatur: cuius
verba ut apud eundem legi, ita excipisci:
Più oltre è, il nobile Castello di Noto, fra
Monti, da gl'antichi detto Netum. il quale
credo che fusse fabricato per la ruina d'He-
loro, ch'era posto sopra il fiume Orino,
del quale poi dirò, & cio mi fa credere la
pittura di Tolomeo, & la descrittione de
gl'antichi, ne meno il luogo, doue è, po-
sto. Di cui fa mentione Silio nel quarto-
decimo libro, quando dice: & Netum, &
Minte, pubesque liquentis Acheti. & se-
condo Pietro Marso vi fu mutata la lettera
e, in o, onde si dice Noto. Per certo que-
sto Castello è d'annouerare tra nobili, &
ricchi Castelli non tanto di Sicilia, ma anco
ra d'Italia. Et però si dice, Crema in Lom-
bardia, Prato in Toscana, Fabriano nella

DE REBUS

Marca, Barletta in Puglia, & Noto in Sicilia: quando si vuole dire della grandezza di Castelli, che hora si retrouano. Et ben se gli conuiene il nome di Noto, cioè conosciuto. egli e, pieno di popolo, & ha il paese deletteuole, & fertile. Et sono quiui nativi alquanto huomini Illustri, che gl'han dato fama. Paulò Post. Da questo nobil Castello tutta questa regione ha tratto il nome di Valle di Noto. Hæc ille: Cuius vnū non approbamus, quod ex Elori ruinis Netum credat extructum. nam vt Plinius est author, stabat Elorum sub Cæsare, Ne-
ti verò multò ante Cæsarem Silio, Cicero-
ne, Diodoro testibus, extant monumenta.
Ex vrbium maritimarum reliquijs, quarū arua Netino cesserunt, creuisse, vt multorum est opinio, non imus inficias. Huic na-
turali Situs munimento addiderant vete-
res, & arcēs, & mœnia, quæ Paulò super-
rius additis propugnaculis. Anno salutis
1542. fuerunt instaurata. in cuius rei me-
moriā in porta inferiori, quā ad mare pa-
tet descensus, à quo vix octo milibus pas-
suum recedit, hoc distichon legitur.

Cæsare sub Carolo cernis sita mœnia: præstat

Hoc tibi Gonzagæ prouida cura Ducis.

Nostra etiam ætate mœnibus alijs, & pu-
blicis, priuatisque ædificijs feliciter accre-
uit:

uit: adeò ut plures 3300. laribus (ut publicis professionum tabulis constat) habitet. potest etiam maiora incrementa suscire, si in reliqua molis parte, quæ ad Orientem, & quæ ad Austrum vergit, ædificetur.

Nobilissimas habet Diuorum ædes, & ecclesias: quarum maior, Nicolao Mirreensi Episcopo dicata in primis effulget, sed cuius author præ vetustate ignoratur, sub Alphonso, & Ferdinando Catholico Regibus Sarcis tectis, & lateribus amplificata, & ex ornata est. Sunt ibi trium Illustrium virorum sepulcra, vnum Ioannis Tamagnini Medici, & Astrologi celeberrimi quem Ioannes Aurispa, suo carmine commendauit: Alterum marmoreū, Antonij Carusij domini Inspicæ fundi in Sacello eiusdem sumptibus condito, tertium Nicolai Syracusæ è simili lapide, & idem in Sacello Nicolai liberalitate ædificato: quæ omnia præsulis iussu depressa vetus ornamentum deplorant. Sed quid memorem abiecta hominum cadavera, & derelictos araneis cineres? Continet, & pretiosum Beati Conradi tumulum, qui Netinos aureo munere donatus iam viuens in Diuī Nicolai sibi sepulturam elegit, quam superiori ætate, & peculiari ædificio, & auratis lapidibus in sublimi loco erectam no-

strates honorificētissimē condiderunt. ibi
hos versus legimus.

Conradis *sacrum est, quod conspicis, ossaq; eodem*
Hoc veneranda viri contumulata loco.

Tercentum Lustris iam se cumulauerat annus
Terdenus; fuit bis bis quoqne iuncta seges.

Aedes Crucifixi Virginis Mariæ à Castro
dicebatur olim, vnde sub Iordanō Roge-
ri Comiti sfilio, qui parentis mandato Ca-
strum illud molitus est, fundata existima-
tur. Sacræ tamen Crucis Imagine, quam
Euangelistæ Lucæ manibus depictam tra-
dunt, quamque rotus terrarum orbis inuo-
cat, sub nomine Crucifixi Netini, ob fre-
quentem populi pietatem iam ad hæc se-
cula permanentem nomen mutauit, rem
tamen adhuc seruat. nam & vetusta ibi Vir-
ginis imago è solidi marmore anno Do-
mini 1471. opus Francisci Lauranæ, qua
decet religione colitur, & ipsa Crucifixi fi-
gura in suum Sacrum ex antiquiori loco,
qui sub media templi testudine residuebat,
est translata: super quem simul ac pontem
miro quodam artificio superba Campana-
rum moles extructa conspicitur, & hoc di-
sticho commendatur.

Quid iuuat antiquos Asiae memorare colosso?

Quod stupet Siculi, prouida Netus habet.

Administrantur in hæc Ecclesia Sacra-
menta,

menta, & à multis diuinis laudibus canendis religiosè incumbitur. adoratur ibi veræ Crucis fragmentum, cognito, vt dicemus, à Dalmatio Episcopo rei experimento. Ce lebratur quinto Idus Maij eius solennitas, Crucifixi vero festis diebus Pentecostes, quando celebres sunt Nundinæ. Sacratum habuimus hoc templum, & dedicationis dies à Sacerdotibus recolitur: à quo vero Pontifice, & qua tempestate nondum cōperimus. A scripti sunt etiam Sacris populo exhibendis in Michaelis **Archangeli** Præsbyteri, & Clerici, qui eius iurisdictione, & paræcia continentur. quod sub Ioanne Horosco, & Castellano Syracusano Episcopo, viro quidem non minus literarum peritissimo, quam ecclesiarum, & omnium, quæ subditis gubernandis conferunt, prouidentissimo cœptum est. Ibi mar morea Michaelis imago cū paruulis signis subtilissimæ sculpturæ opus veneratur.

Sunt, & plura regularium Cœnobia: quorum antiquissimum Cisterciensi familiæ ab Isimbardo Comite, vt dicemus, an. sal. 1212. est conditum ibidem eius sepulcrum monstratur: in quo etiam reliquæ Beati Nicolai Netini Cisterciensis ordinis, quarum nonnullæ Thecis argenteis clauduntur, sunt honori. Vetustum est, & am-

plum Neti Diui Francisci templum , vbi
nobilissimus quisque sepeliendum se man-
dabat. Meminit illius Fazellus, vbi sub Re-
ge Ludouico præfectum ex secta Claramō-
tana ibidem sepultum tradit, quo tempore
Ioannes Landolina Vrbem Regi restituit:
ibidem ipse Ioannes an. sal. 1358. teltatus
tumulandum se iussit meminit Bartholo-
mæus Pisanus author libri, cui nomen Di-
ui Francisci conformitates, anno 1385. vbi
de Prouincia Sicilia agitur, ponit Cœno-
bium Netinum sub Prouincia Syracusana.
Nobilitatū est Fratris Ioannis Riccæ Theo-
logi Natali , qui cōmentaria in magistrum
sententiarum quæ ab Angelo citantur, edi-
dit, & sub Rege Martino floruit, habuit sub
Alphonso nobilissimos Theologos, & no-
stra ætate eloquentissimum perinde ac stu-
diosissimum Iosephum Bonasiam : de qui-
bus singulis infra tuo loco dicetur. Stat
adhuc integrum Nicolai Specialis marmo-
reum sepulcrum , qui multos annos Sici-
liam pro Rege gubernauit. Tradunt non-
nulli Fratres minores primò locum elegis-
se in conuicnio , cui Porticaliū est cogno-
men , sed Diui Antonij persuasu alio tran-
slatum esse templū, nempe vbi modò fun-
datum colitur. Conseruatur apud hos Re-
ligiosos vna ex Christi Corona spina.

Est

Est extra mœnia ad quingentos passus
Cœnobiū Fratrū Minorū ab obseruantia,
cuius templū perfectū iā est an. Dom. 1451.
Perystilia verò, & claustra 1481. extat vtriusque
subscriptio literis maiusculis in lapide
incisa, alterius in foribus, quā in domos ex
æde patet introitus, alterius autem in pri-
mo angulo, & columnā perystiliorum.
Habet Sicilia ex ordinis prouincijs locum
vndecimum, hoc autem Cœnobium in-
ter quinquaginta decimumseptimum. an-
notatum est vtrunque in Chronicis à Fran-
cisco Gonzaga tum Generali totius ordi-
nis Ministro exinde Episcopo Cephalœdi-
tano, nunc (vt aiunt) Papiensi. & dignissi-
mo, qui ad maiora promoueretur. Sed in
curia (vt plæriique Religiosi testantur) An-
tonini à Sancto Angelo tum Provincialis
factum est, vt plæraque memoratu digna
omitterentur: imò (quod authori culpæ
nonnulli falsò tribuunt) Fratris Antonij
Aethiopis tertiarij vita, & mors miraculis
Illustris, cuius reliquiae in eiusdem templi
Sacello quiescunt, Cameratæ tribuuntur
habetur pulcherrimum Beatæ Virginis è
marmore signum, iacet ibidem Frater Do-
minicus Laicus Melitensis, homo Religio-
sissimæ vitæ, & cuius multa, dum viueret,
miracula, & prædictiones traduntur. Ibi,
vel

vel nobis pueris cognitus diem clausit extre-
mum Frater Archangelus homo usque
ad ultimam senectutem Sacrarum litera-
rum studiosissimus, vir in disputando acer-
rimus, & in tota Sicilia celeberrimus com-
plura condidit volumina, sed ea tum con-
fusis characteribus scripta, tum monacho-
num inertia non excerpta non prodiere.
Iacet ibidem Ioannes Quattrus vir sub Fer-
dinando Catholico in Regis Aula Clarissi-
mus, ut qui multos annos fuerit Epistola-
rum Magister, cuiusque in Regni Constitu-
tionibus crebro nomen subscriptum le-
gatur. Suos huic Cœnobio libros legauit:
adaucta est subinde Bibliotheca Archan-
geli, & aliorum Theologorum volumini-
bus, quæ inter plenissimas haberetur, nisi
plurimorum cupiditate, vel potius sacrile-
gio, & cœnobitarum negligentia lectissi-
mi quique libri fuerint asportati: quorum
tamen nonnulli pontificio anathemate re-
stituuntur. Ornatissimus est Diui Domini-
ci Conuentus, de quo Sanctus Antoninus
suis in historijs meminit, & nonum ex Sici-
lis locum attribuit: multorum Theologo-
rum, & Prouincialium Natale domiciliū,
in dies patrum virtutibus, Sacris Imagini-
bus, & excultis ædificijs accreuit. Et quam-
uis eius mentionem inueniam iam ab an-

no Dom. 1344. in actis Nicolai Carobeni,
& multò antè constructum esse nulli sit du-
biū: maior tamen eius porta, opus artifi-
ciosæ struture, ut super quam Campana-
ria Turris, & ea non parua, sit ædificata, cō-
dita est authore Nicolao Marino, anno sa-
lutis 1399. altera verò, quæ nunc est clausa,
quam maiorem veteres appellant 1395. pa-
tet ex super liminarium super inscriptioni-
bus. Ibi Rinaldus Sortinus, qui Messanen-
sium fuit Strategus tumulatus iacet: ibi
stat adhuc marmoreum sepulcrum, politis
simè, exculptum: vbi hoc epithaphium le-
gitur, D. Opt. M. Beatrix à septimo, atque ^{sep}
Landolina Priorum Principum liberalita-
te, optimis parentibus suis in equestrem
ordinem titulumque Cammaratini, ac Mi-
selini succedens, Ioannellæ dulcissimæ fi-
liæ heu superstes Mater sibi que, ac poste-
ritati. Vixit filia an. xxiiij. mens. vnū, dies
xvj. eodem ferè die cum quatrienne filio
rapta hic humantur. M. D. xxiiij. Continet
insignes Diui Blasij, & aliorum Sanctorum
reliquias. Sunt, & in Vrbe Eremitæ sub Di-
ui Augustini regula militantes: quo tamè
tempore Ecclesiam hanc inceperint, non-
dum exploratum habeo: illud nostra æta-
te vidimus, inferiorem locum destituisse,
& paulò superius in collis vertice, vbi anti-
quitus

quitus Diui Mauri , & mox Beatæ Virginis ab Antro ædes extitere, consedisse. Sunt, & Carmelitæ intra urbem nostra tempestate in vetustum Diui Martini templum recepti. namque an. salut. 1586. mense Iunio, translata est imago Deiparæ Virginis, à frequenti populi pietate venerata, dirutis iam vetustis ædibus, quibus à gratia extra mœnia fuerat cognomen, quanquam superiori ætate Iacobo Apostolo dicatis: Vnde sub Regé Martino nundinarum celebritate colebantur. Demum anno Christi 1553. Regulares, qui vulgò Capuccini nuncupātur, apud Netinos sedem sibi elegerunt in Mar. riæ à pietate, authore Fratre Ludouico Nectino Ministro Prouinciali: cœli tamē grauitate, & noxijs subiacentis amnis vaporibus mutatis domicilijs eò loci sunt recepti, vbi Manfredi Alagonæ Castrum inhabitatum squallebat qui fuit annus à Virginis partu 1584. in ostij super liminari hoc Petri Boreæ carmen omnium temporum compendium exhibens est incisum .

Hactenus extiterat castrum, mox antra malorum.

Cænobium fratrum nunc domus ara Dei.

Ille Comes Motycæ sceptri grauitate retenta

Hoc statuit superis, vrbs tamen auxit opus.

Monialium Monasteria sunt multa, quo rum nobilitate, vetustate, ac opibus ceteris præstat

præstat Sacratissimi Seruatoris quod olim
erat sub vocabulum Sanctæ Catharinæ, in
eius claustris, & ædibus situm : loci verò
angustijs, & Dominicanorum Regulariū
propinquitate translatum est, in ædicula m
Seruatoris : Vnde nunc cognomen habet,
fundato tamen sub eodem titulo ampliori
templo, adiuuante in primis violanta Ca-
ramanna, translatio fuit circiter annos Do-
mini 1450. consecratum est ab Antonio Ta
netto Archiepiscopo Nicosiensi 1464. 18.
Cal. Martij erat adhuc Sæctimonialibus præ
fecta soror Antonia Specialis, quæ multò
superioribus annis rexerat iam inde à Di-
uæ Catharinæ sedibus. Eius enim nomen
in Basi Imaginis Diui Benedicti legitur in-
scriptum, an. Do. 1443. quin ad annos 1470
eandem præpositam lego. anno salu. 1584.
peractum est maximum illud cubiculum,
quod dormitorium nouum vocant, præfe
cta sorore Archangela Ioāpicciula. Secun-
dum à Seruatoris est Monasterium Diuæ
Claræ, cuius tamen authorem exploratum
non habeo. A Ferdinando Catholico, dum
adhuc fabricę indigeret, adiutum est, & cer-
ta pensione annua donatum . fuit eius tem-
plum consecratum à Iacobo Humana, ci-
ue Netino, Episcopo Scuterensi decimo
Cal. Martij, hoc procurante Antonio Catu
sio

sio domino oppidi Inspicæ fundi, & Albiræ Patre tunc eidem Monasterio præfæcta. sub eadem completum est nouum dormitorium ; quod duobus angulis ab exteriori pinna protensum sub altero hoc Sigismundi Cappelli distichon habet.

Albira aeternis post structa palatia Diuis.

Hæc quoq; Virginibus tecta, domosque dedit,
In altero verò.

Albira antistes largo carusia sumptu

Hoc pia, quod spectas nobile struxit opus.

Rexit eius moniales cum maxima Sanctitatis admiratione Soror Thomasia Cappella æquè virtutibus, ac sanguine nobilis, cuius cadauer adhuc integrum perdurat. Iam ab an. sal. 1433. in actis Iacobi Cannarellæ eius mentionē inuenio veneratur pulcherrima B.V. marmorea imago. Tertium Monasterium sub vocabulo Annuntiatelæ, vulgò Abbatia noua, quod Patrum nostrorum memoria edificaretur, appellatur, opibus Ioannis, & Bernardi Vrsorum Fratrum extructum Ioannes enim testatus iussit ædes suas in Monasterium sub Sancti Benedicti ordine, & Beatæ Virginis ab Annuntiatione titulo erigendas mandauitque (si per præsulem liceret) ut Brigida Cajetana, aut Constantia Alagonia eidem Sanctimonialium Cœnobio præficeretur, quod cum vtraque

vtraque recusaret: electa est Beatrix Bernar-
di Vrsi Filia, quamuis legitimo matrimo-
nio non suscepta, quæ inter Diuæ Claræ
Monachas, quamuis tertium lustrum non
excesserit, professionem emiserat, & muta-
to de more nomine Soror Victoria appel-
lata, Coram Albira Carusia eisdem præpo-
sita tertio nonas Iulij, an. Dom. 1518. Leo
autem Decimus indulxit, non obstante Na-
taliū defectu. Victoriam ipsam in Abba-
tissam (liceat his nomiuibus vti) eligi pos-
se. Datum est diploma Romæ, an sal. 1519.
6. Cal. Decem. vidimus eius professionem
plumbeo sigillo munitam. Mortua verò
est quinto Cál. Ianu. 1589. cuius tumulum
Franciscus Ioanrhomasius hoc epitaphio
exornauit.

*Bis septem Ursaregens soror hic Victoria lustris
Prima monasteri præsul, & auctor adest.*

Quartum Sæctimonialium Cœnobium
à Monte Virginum cognomen assumpſit,
nec immeritò. Vigent enim ibi honestissi-
mæ omnium, & diuinæ legis obœdientissi-
mæ Virgines, quæ à Diui Benedicti institu-
tis, & Bernardi cultu ne latum quidem vn-
guem discedentes in contemplationis Mō-
tem Celeri gradu feruntur, & euidētis cha-
ritatis vinculo connexæ omnia habent cō-
munia, cælestemque Montem felicissimo
progressu

progressu descendunt. Aleonoræ Zarbaris opibus est extructum : quæ Petro Caetano Tripis, & Xuthini oppidorum domino nupta, absq; liberis decedens. Xuthini pridie Idus Febr. 7. Indit. 1567. testata legauit, vt ex Aedibus suis, quas olim Neti habitarat, in quibus, & nata est, Monialium Monasterium ædificaretur sub Montis Virginū appellatione: eidemq; centenas aurivn cias singulis annis ex eo prouētu, quem Menei exigebat, assignauit cœptum est sub Ioanne ab Arze Epitcopo Syracusano 6. idus Maij an. sal. 1570. habitari fuit prima eius Præsul Soror Seraphina Caietana Syracusana nostrates autem virgines 9. Iunij illuc ingredi cœperunt : sed à maligno quodam spiritu agitatæ, qui nocturnis, diurnisq; laruis erat horrori, coacte sunt mutare sedes, & in locum, vbi nunc habitat, quinto nonas Iulij an sal. 1585. altero Ioanne Horosco Antistite permittente demigrarunt. Anno autem Domini peractum est Monasterium cōueriarum, quas Repentitas vulgo nuncupant, opus collectis ciuium eleemosynis fabricatum, & breui Ioannis Maccæ Sacerdotis nulli probitate, & pietate secundi, qui iuueniles, senilesq; annos in piorum operū studijs exegit, ad apicem perductum. Illustrissimi nostri Prælulis Ioannis Castellani, cu-

ius

ius in extruendis, regulariꝝ disciplina insti-
tuendis Monasterijs opera vigilantissima
conspicitur, permisu ingressæ sunt primò
moniales, tertio Calendas Decemb. anno
prædicto. Conditum est iam Monasterium
Sanctæ Mariæ ab Angelis, & ædificio planè
exactum: sed à virginibus nondum habi-
tatur. Sunt etiam plurimæ minoris nomi-
nis ædes intra Vrbē, & extra mœnia, quas
tacendas arbitror: illa tamen vna nō præ-
termissa, Heliæ inquam, quæ superba, &
vetusta mole, quāuis exiguo sub loco nulli
in Sicilia cedit. immanibus enim. eisdemq;
quadratis saxis fundata est, fama est à pri-
mis insulæ huius colonis, vt illinc Pachyni
littora prospicerent, superimpositis sine cæ-
mento saxis ædificatam. ea modò sub
Heliæ Prophetæ auspicio colitur. quam-
obrem nostrum in lapide incisum hoc di-
stichon legitur.

*Quæ fuerat quondam moles operosa gigantum,
Cæptus in hac viuens Helias æde colit.*

Habet arcem ab Isthmo munitissimam,
quæ à Jordano Rogerij Comitis filio cum
Diui Georgij æde constructa est. in eadem
que Dux Petrus turrim maiorem erexit,
de qua suo loco, a Manfredo etiam Alago-
na altera arx ab inferiori Vrbis parte funda-
ta est, in quam nostra ætate Capuccini sunt

B recepti

recepti. Vrbis stemmata sunt crux candida
 in purpureo campo. Ager Netinus patet
 circuitu circiter passuum milibus 70. trigin
 ta quidem mari ambiuntur tum Ionio, tū
 supra Pachynum Lybico, cætera autem
 montanorum oppidorum limitibus clau
 duntur. Sunt in Netino octoginta fœuda,
 quorū sexdecim sunt reipublicæ, quatuor
 Regiæ Abbatiae ab arcu, cætera verò alio
 rum dominorum. Sunt & plures turres,
 quarum una est Reip. ad Pachyni fauces si
 ta illius castodiæ fabricata. à Draguto Ma
 gni nominis Pyrata diruta fuit an. sal. 1562.
 sed longè firmior à S. P. Q. N. intra tres an
 nos erecta. Altera identidem Regia est ad
 portum Puniceum in sinu Macharense pp
 emporij emolumēta, sub Duce Petro 1346.
 incepta, Philippi demum Regis mandato
 perfecta an. sal. 1584 tertia est Stampace sub
 Rege Ludouico à Blasco Alagona funda
 ta 1353. Sunt totidem vetustissimæ Pyrami
 des una montana propè turrim ab hedera,
 vbi Neam veterem stetisse tradūt: altera pro
 pè ostium Assinari fluminis à Syracusanis
 condita, ut scribit Plutarchus propter victo
 riā in Atheniensē habitam: tertia ad Elo
 ri amnis ripam, victoriæ argumentum, quā
 do Hippocrates rex Gelensium Siracusanos
 fregit, annis ante Christum natum circiter

640. Hæc autem in Saculino feudo olim sita ruinam fecit.

Et quoniam hic ager innumeris, eisdemque dulcissimis fontibus irrigatus, clarissimis, fœcundisque amnibus intersectus, omnigenis, gratissimisque arboribus copiosus, solo ferax, cœlo saluber, auicularum concentu suavis, mellifluis apibus celeberrimus, pecudum diues, cæterisque humano victui, & vestiti necessarijs abundans plene à Fazello describitur: ne cui in uido videar mentiri, patrięq; blandius æquo adulari, nè vè sua laude diligentissimum hominē fraudemus, illius verba placuit in medium afferre. Cacyparis (ait) fluuij ostium sequitur Thucydidi lib. 7. quem Hasibilem Saracenicè hac tempestate vocant. paulò post (sequentia enim ad Netinum pertinent) Oritur Cacyparis fluuius non longè à Palatiolo oppido ex fonte, cui hodie Bauli est nomen: vnde delapsus augetur ex fontibus Anillù, Arcu, Baiduni, & Bellæ, auctusque Manghi si nomen suscipit, vallenique deinde ingentem (quam hodie cauam grādem vernaculè vocant) proscindens ex pluribus etiam fontibus, qui in ea iucundo aspectu scatent, quorum complures hodie terra absorbentur, sed olim per aquæ ductus, quorum vestigia clara visuntur, in eundem Sy-

racusanum deducebantur agrum, incremēta suscipit: atque percurrentes Hasibilim arcem inter angustias rupium dextera sui parte alluit. paulò post. Proximum deinde est Aassinari flu. ostium Thucyd. libr. 7. & Plutarcho in Nicia, Falconara hodie, sed intus Noti appellati, Syracusanorum mira contra Athenienses victoria insignis, Thucydidi, Diodoro, & Plutarcho. Ortum habet ad latum occidentale Vrbis Neti in Valie, quæ urbem munit, ex fonte magno, cui vernaculè fontana grandis, hodie est nomē, vnde adeò affluenter erumpit, ut continuò fluuium dignat, qui ad voluendas molarum rotas sat is impetus ferat. Ad paucos deinde passus incrementa suscipit, è fonte Guadarrumo: ubi & Noteñium Coriariorum sunt officinæ: & ad quingentos postea passus augetur ex Ginuardo fonte, nec adeò inde procul aquas fontis Nucifori recipit. Tot itaq; fontibus abundans plurimas habet frumentarias molas, trottasque etiam præbet, & angillas sapidissimas, atque ad vtranque ripā hortis, & domesticarum omnis generis arborum fructibus longissimo tractu abundant: ex quibus Netini non mediocres faciunt questus. Aliquot deinde verbis interiectis, quæ ad res urbaneas spestant. sequitur. Post Aassinari fluuij ostium ad Elorum usq; diru-

dirutum Castellū tota ferme littoralis ora,
quæ ad p. m. 4. extenditur, Lauphis hodie
vulgò dicta, clauorosa est ob id, quod ex-
sas habet speluncas, & asperas concavitates
in quas Flante Euro, atque Africo frequēti-
bus procellis delata maris tempestas refrin-
gitur, ac refracta maximum edit fragorem,
& quandoque tonitru i similem. Hinc Elo-
Lorus rum amnem non alia ratione clamosum
lib. i 4. appellat Silius. Vbi Lauphi clamoro-
sæ specus desinunt; locus est m. vix p. à ma-
ri recedens, Muri vcci roccari, à domino lo-
ci vulgò vocatur: vbi ingens, sed iam pro-
Ruinae urbis strata vrbs, quam à theatris, quæ ibi ætate
paulò superiori extabant, quorumq; adhuc
fundamenta cernuntur, Coliseum, & San-
ctum Philippum vulgò appellant, Valle nō
nihil depressa cincta, & mille passus habens
in circuitu, visitur. Cuius tametsi mœnia ia-
centia ex quadratis olim, & maximis lapi-
dibus structa, & arcium, ædificiorumq; me-
morabiles ruine conspiciantur: quo tamen
nomine apud veteres floruerit, (siquidem
Elorus vrbs vetusta in hoc agro ab authori-
bus posita non fuit, quam vel ob id fortasse
Ptolomæus Mediterraneam posuit, quam-
que Stephanus Bizantius Ciuitatem appel-
lat, & quam statim ad piscinā sequitur eius-
dem nominis Castellum Plinio) incertum

mihi est. Nam si scriptores insignem hanc
vrbem, & non longè à mari olim stantem
præterijssent, iure omnes repræhēdendi fo-
rent. Hinc Syracusas vñq; via erat antiquitus
plano lapide strata, quam Elorinam appel-
labant, Straboni. Iuxta mare lacus est. Gur-
ges Lauphi vulgò dictus: à quo non longè
abest Pyramis orbicularis, & in acutum sur-
gens, quadratis, & eis ingentibus lapi-
dibus structa cui nunc Turri pizzutæ no-
men accessit: Lapidicinæ Elorinæ ad iactū
lapidis à mari recedentes statim sequuntur:
& mox Elorus Castellum Plinio, prorsus
iacens, ad littus occurrit, tricentos in ambi-
tu fermè paſlus olim habens. Cuius ruinæ,
& si pro magna parte sub terris, toto circui-
tu hodie visuntur. Vbi turris est, cui ita in
pace vernaculum nomen obuenit, à Blasco
Alagona, Mistrettæ olim Comite suis ad ad
apicem circunquaq; insignibus memorabi-
lis an. sal. 1353 excitata Ad occidentem ve-
rò, & meridiē Cæsaris piscina adhæret, mul-
tis adhuc vestigijs clara. Gradus nanque in
viua ipsa vrbis rupe excisi, quibus Elorini
ad Scaphas simul, & piscinam descende-
bant; aquæductus prætereà solo excauati,
quibus ex Eloro fluvio in piscinam aquæ
deducebantur, integri adeò adhuc sunt, ut
quam facillime etiam nunc in eam reduci
possint.

possint. Hanc piscinam à Cæsare factā lib.
32.ca.2.his verbis Plinius testatur. Et manū
vescuntur pisces in pluribus quidem Cæsa-
ris Villis: sed quæ veteres prodiderūt in sta-
gnis, nos in piscinis admirati in Eloro Sici-
liæ Castello, non procul à Syracusis. Hæc
Plinius. Hinc Elorum arcem ad iactum sa-
gittæ plano, atque arenoso itinere Elorus
fluuius, & eius ostium Virgil. Quid Plin. &
Stephano sequitur, Abiit hodie vulgo di-
ctus, qui per p. m. ad ostium usque adeò le-
ni, ac placido tramite incedit, ut stagni in-
star vix loco moueri videatur. Hiemalibus
quoque imbribus clauso ostio maris flucti-
bus adeò frequenter excrescit, ut agris mo-
re Nili superfundatur, stagnetq; vnde pin-
guescunt plurimum. Qua ratione 3. Aen.
Vir. Exupero (inquit) præpingue solùm sta-
gnantis Elori. Hinc ad vtranque ripam tri-
tici, lini, cannabis, ac domesticarum arborū
feracissimus est. Scribit lib. 8. ex Apollodo-
ro Athenæus, & ex supra citatis Plinij ver-
bis compræhenditur quibus, & usus suffra-
gatur, in hoc Eloro Fluvio Cicurum, hoc
est mansuetum genus piscium, qui mugiles
sunt, reperiiri, qui in clamati accedere, & ex
porrigentis manu capite extra aquas pauli-
sper erecto, placidissimè cibum capere con-
sueuerunt. Sunt, qui hunc amnem Olorum

appellent, quòd in eius ostio Olorum multitudo frequentare soleat. Enim verò ager hic Elorinus, vel hac etiam ètate, prospectu & terræ, & maris iucundissimus, ac venatu, aucupio, piscatuq; Fluiali, ac Marino gratissimus est. Quem quoq; ob varietatē Florum, auium concentum, loci amoënitatē, & planitiem semper virentem, Eloria tempe, quòd quasi perpetuum ibi sit Ver. lib. Fastorū 4. appellat Oui. Insignis fuit hic amnis Chromij generi Gelonis, qui sacerū adiuuans hic Carthaginenses fudit (vt in Nemeis Pindarus, & eius Scholia ex Timeo referunt) & Hippocratis, qui iuxta eum Syracusanos superauit, & cœpit memorabili vitoria. Oritur non ex Pachyno Promontorio (vt Strabo, & plures veterum scribunt) sed inter Cerratanum, & Palatiolum oppida ad latus Orientale Cerratani Montis ex Gallo Fonte, & augetur à Fonte Chiappi, & à Fonte Ilicis. Dilapsus deinde Atellari, nomen usq; ad Bayhachemum Pontem suscipit, retinetq;, ac ad p. m. 8. sub arce Rendæ ex Fluvio Bilemisi, ex agro Grampolo in Valle seruorum oriundo, incrementa recipit, & excurrens in loco, cui Saccollino est nomen, ad dexteram ad iactum lapidis Pyramidem relinquit orbicularem vetustissimam, visuque nobilem ex quadratis lapidibus

dibus erectam. Sed paulò post ad dexterā
dirutum Hadedi, Sarraceni nōminis oppi-
dum, & super colle eiusdem nōminis sepul-
cra frequentia: ad sinistram verò in loco ali-
quantum edito, cui Iōie est nomen, plures
relinquit veteris habitationis ruinas: &
desfluens pontem ipsum Bayhachemum,
qui eius ripas vtrinque colligat alluit: & in-
de neglecto priori nomine Abisus appella-
tus ad passus ferè mille lenissimo, ac suba-
quaneo cursu in mare illabitur. Post fauces
Elori fluuij p. ferè m. pyratarum est statio,
fundus Muscarum cognominata, atque ul-
terius ad p. i 500. altera est itatio, quam por-
ticellum vocant: cuius littori fons proxi-
mus Buhutus, Sarracenice dictus aquam la-
xandæ aluo vtilem eructat. à quo deinde
ad passus quingentos lapidicinæ (perreræ
hodie dictæ) sunt, quas Macharenſes fuisse,
& saxa construendæ, conseruandæq; Ma-
charæ vrbi non procul inde dissitæ vetusto
tempore suppeditasse neutiquam est ambi-
gendum. Et totidem passuum interuallo la-
lina 2. p.m. ambitu Caudalupi cognomina-
ta distat, in qua effuso mari sal dignitur. &
paulò inde longius altera salina, ampla qui-
dem, Ruuettus appellata instat, quæ penin-
sulam quādam efficit. Ad cuius ostium Phæ
niceus Portus est Ptolomæo, Naustathmus

Pli.

Plinius. Vindicaris hodie dictus, Macharen-
sis proculdubio olim sinus, quem eiusdem
nominis insula quingentorum passuum cir-
citus progignit, quam illi ab Austro, Afri-
coq; ad tutelam natura obiecit. Vbi & fru-
menti emporium, licet ignobile, & Turris
recentis ad eius custodiam à Petro Arago-
nio Alphonsi Hispaniæ, & Siciliæ Regis Ger-
mano Fratre, & Neti olim Duce structura
eleganti eretæ imperfectum extat opus.
Vindicari portui ad occidentem, & in ea,
quam Ruuetti Salin a facit, peninsula, Ma-
chara vrbs Ciceroni in Verrem, Ptol. & lib.
3. Plinio, miris lacerata cadaueribus ad ia-
ctum fundæ imminet, & à Netinis, & Villi-
cis eius agri accolis, & senioribus, ciuitas
Macharis incorrupto adhuc eius nomine,
sed vulgo Cittadella appellata. Vnde etsi
neque à quo diruta sit ex græcis, latinisq;ue,
quos hactenus vidimus, authoribus cōper-
tum habeamus, soloq;ue nomine à Plinio,
Cicerone, Ptolomeo attracta sit: hanc ip-
sam tamen semirutam Macharam esse no-
men ipsum, & Vrbis, & sepulchrorū, quod
hucutque perseverat corruptum, liquidò
demonstrat. Erat autem eius ambitus (pro-
ut clare ex eius vestigijs constat) p. m. &
quingentorum, habitabaturq; non mo-
do ea Peninsula, sed & depresso ille, & sub
iacens

iacens locus, qui iactu lapidis à portu distat
vt antiquitatis monumenta confirmant. Vi-
suntur tota vrbe plurima ædificiorum tum
priuatorum, tum etiam publicorum vesti-
gia semidiruta passim obuiā, viæque, vt la-
tæ, ita & proportione longæ. Templum est
in ea orbiculare, & testudinatum prisco
ædificio ex quadratis lapidibus elaboratū,
adeò adhuc integrum, vt non vetustum, sed
Christianis temporibus, Seruatori, cui nūc
inseruit, extructum esse videatur. Fanū itē
est alterum eiusdem penè formæ, sed vetu-
state collapsum: balneæ quoque antiquæ
architecturæ in ea, quæ ab imperitis tem-
plum fuisse censemur. In medio etiam Vr-
bis specus longissimæ, & pro tractus ratio-
ne latæ, vijs, & frequentibus vtrinq; sepul-
cris distinctæ non sine voluptate conspiciū-
tur, quod subterraneæ quasi Ciuitatis spe-
ciem præseferunt. Extra mœnia verò ad
passus ferè mille occidentem versus specus
sunt aliæ ingentes, & eodem penè modo
in rupe excauatæ, quæ ab accolis hodie,
Gruttæ Macharis appellantur, tumulorum
frequentia insignes, & totidem passibus ad
meridiem refugiens collis depresso ab vr-
be distat: ad cuius verticem alia multa Ma-
charenium sunt sepulcra, passim terræ ex
quadratis, & miris lapidibus constructa. an-
tiqui-

tiquitates herbare blancæ vulgo hodie dicta,
quæ speciem oppidi longo tractu iacentia
præ se ferunt. Ager Macharensis, qui Cice-
ronis tempore totus erat frumentarius, ut
in Verrem ipse testatur, hodie ob id maxi-
mè, quod Colonis ea Regio tota deserta sit
ve pribus plenus, & incultus, pluribusq; ex-
tra Vrbem ad dexteram veterum Vicorum
ruinis horridus conspicitur. Macharam Ur-
bem, & eius portum, ad 4. p. m. statio Sar-
racenici nominis sequitur Marzamenus:
vbi duæ eiusdem nominis sunt insulæ. Su-
pra quam paruo interstitio occidentē ver-
sus iacentis oppiduli, & interius in agro,
cui Burgio est nomen, loco præsertim quē
Misitellum denominant, à littore p. m. 2. se-
moto complura priscæ habitationis cernū-
tur cadauera, à quibus ad lapidis proiectū
ædes abest magnis excita lapidū molibus,
columnisq; & fornicibus subnixa, Diuo
Andreas hodie dicata. Nec ab ea procul cō-
fusa prostrati oppidi viscera calcantur. Vbi
ædricula Diuo Basilio Sacra, & deinceps tu-
mulus est Diuo Hyppolito cognominatus:
circa quem nihil integrum, sed iacens solū
oppidum: cui vicinum est fanum vetustate
celeberrimum, cuius tectum dum taxat de-
sideratur, Diuo hodie Laurentio consecra-
tum. Sub quo ædes latet subterranea, testu-
dinei

dinei operis columnis suffulta. huic fano
vastæ, sed usque ad fundamenta dirutæ vr-
bis, quæ tota nunc aratur, præclara hærent
vestigia. Aqua 400. ferme passus alterius
magni prostrati oppidi admirandæ adsunt
ruinæ: vbi & Diuo Petro nuncupatum ex-
tat tēplū ita totus hic ager, qui quatuor vix
producitur m. latitudine, veterū operū mo-
numentis partim integris, partim semiru-
tis, partim verò in rudera contritis, pro ma-
xima parte occupatur. Quorū quæ dignio-
ra sunt, Diuo Laurentio, & Diuo Petro, ve-
terum nominibus prorsus oblitteratis, in-
scribuntur. Sed ad littus redeo: post Marza-
menum farinæ pyratarum statio occurrit,
& specus apud inanes opum quæstores, fos-
soresque per celebris, ac demum ad radices
Pachyni Moriella est salina: in qua ex im-
bribus congregatae aquæ æstuante sole in
salem concrescunt. atque ita orientali clau-
so Siciliæ latere, meridionale nunc aggre-
diamur.

Pachynus ex tribus Sicilię promontorijs
secundum p. m. post Moriellam in sublime
surgit: Vbi statim turrim habet, speculam
mari prominentem. Vnde dictum longè,
lateque duorum ferè miliarium spatio ad
austrum in mare diffunditur, ac ibi demum
paulum depresso ad orientem percurrit.

Cuius

Cuius quidem peninsula sexcentorum dun
taxat passuum circuitum complexa tota pē
trosa, aspera, altisq; prærupta est cautibus,
isthmumque angustissimum viginti vix pas
suum habet. Quo fit, vt brumali tempore tu
mescente mari, & fluctibus vtrinq; se se ob
uiantibus in insulam plerunque habeat: Pe
loponnesum, Græciamque prospectat,
à qua pas. m. paulò plus 400. distat. No
men habuit ab aeris crassitudine (pachys,
enim crassum significat.) qua nostra quoq;
ætate eius frequenter ager tegitur. Cuius
hodie nominis vix vna, aut altera retenta li
tera, mutato veteri prorsus nomine, Caput
Passalum, vernaculè dicitur: ea fortassis ra
tione, quod mare, quod hinc ad Melitam us
que insulam centum ferè miliarium inter
uallo interfuit, (Cicerone 6. in Ver. teste)
periculosum est. Nam cùm ex Messanensi
fretō mare persæpe ad Pachynum concita
tiori cursu, quàm ad alia regionis huius lit
tora peruoluatur, discriminis præter nauigā
tibus solet esse, & formidabile. Ad orientē
nullus ei fidus est sinus: sed quà meridiem
respicit, ad Isthmi littus stationem habet,
quam Cic. 7. in Verrem, Pachyni Portum,
sed vulgus hodie Longobardum nūcupat,
triremīm tantum, paruorumque nauigio
rum capacem: qui fauces multis reflexi
bus

bus tortuosas, & ob id obliquū difficilemq;
ingressum habet. Mare ibi Thynnis, Echi-
nis, Conchis, & omnibus mari nantibus na-
tura pīculentissimus est Solino: sed hodie
cūm deserta sint littora, & Colonis careāt,
nobis in fœcundum appareat. Portui Lon-
gobardo prostrata hæret vrbs, passus ferè
mille habens in circuitu, in qua nihil ædifi-
cij cernitur, vel pulchrum vel integrum:
sed iacentia solūm antiquitatis vestigia, ru-
dia, inelegantia, & coaceruata paſſim prote-
runtur. Aedicula duntaxat non longè ab
Isthmo semiruta extat, Diuo Ioanni hodie
appellata, & extra urbem ad occidentē pri-
scorum more in rupibus incisa sepulcra re-
manserunt. Sita erat hēc vrbs in plano, eius
que longitudo ab Isthmo ad rupem usque
acutam, vernaculē Pizzutam hodie dictā,
maris fluctibus ablutam, quæ iucundissi-
mum in Pachynum, quem inde, quasi pictu-
ram, discernere est, prospectum præbet.
Hanc Motyen olim fuisse Pausanias lib. 5. *Motya*
his verbis scribit. Paulò post (nam omnia,
quæ de Motye subiungit, omittimus opinā-
tes illa potius ad Motycam pertinere.) A
Motye vrbe diruta ad p. m. 2. statio quæ-
dam occurrit, Alge, superiori ætate, sed ho-
die Palorum portus appellatus, paruorum
nauigiorum capax, cui ad totidem p. m.
Pau-
sanie
Vrov
pro-

proxima est paruula quædam insula à littore 50. passibus recedens, Currentum insula dicta vbi mirum quoddam aliquando cernitur, quod & alijs Siciliæ locis notasse memini. ante Solis nanque exortum dimicantium hominum, & classium imagines in aere conspicuntur, quas paulò post illecescens sol consumit. Intus nonnihil ab ora semiotum stagnum est à Comite Henrico cognominatum, ex pluuijs aggregatum, quod æstate in sal inarescit, cui & salina alia Dauila nuncupata ad mille passus succedit, quam post duo circiter miliaria Salina, quam mucaxerum vocant, subsequitur interius ab ora p. m. 2. vetustæ urbis p. m. ambitus reliquæ magnæ extant, quā quòd testudinatam adhuc & diculam habet, cubā appellant. Ad oram reuertenti ad quingenos passus alia quoque Salina occurrit Longarina nomine, rursumque introgresso ad passuum m. 2. locus cognomento Ramundinus, apparet, vbi diruti oppidi reliquæ spectantur.

Ad littus post Longarinam p. 500. sinus est ingens, cui Marza Sarracenice, (quod Portum sonat latinis) est nomen, Odyssæ Ptolomæo, Edissæ Portus Ciceroni in Verrem 7. dictus, nauium capax, à cuius ora paululum recedite eiusdem nominis Salina.

Ad

Ad occidentale huius sinus promontoriū, quod ad mare meridiem versus excurrit, insignis urbis disiectæ ambitus mille, & quingentorum passuum in præclarissimo, iucundissimoque situ extat monumenta, arcisq; ad extremitatem à mari percussæ, ædiumq; veteris architecturæ in subterraneis simul, extantibusq; locis vestigia. Quibus & si celebrem olim fuisse ciuitatem satis argumen-
ti proferatur, quo tamen nomine apud ve-
teres steterit, affirmare quidem nihil audeo
suspicari verò Eubocam à Leontinis ad me-
ridionale latus conditam Straboni, vel Cal-
lipolim fuisse, nihil vetat. hodie autem ab
arce diruta Castellatum appellatur. Hæc
Fazellus, quæ intra Netinos limites conti-
neri nulli est ambiguum. Adiçienda quedā
alii essent, ut de Anco amne, qui Cardinalis
est hodie, cuius Vibius Sequester meminit:
& de alijs fluminibus, & fontibus, quorum
huberrima est apud Netinos copia, quibus
& fœcundissimæ arbores irrigantur, & pan-
niane, quorum maximus est quæstus, nā
ad centum vlnarum milia quotannis Neto
aliò exportantur, balneis astringuntur in of-
ficiinis, quæ à re ipsa paratoria nuncupātur;
adiçienda querjeta, & alia nemora odorif-
ris plantis, & sapidis fructibus affluentissi-
ma, quæ alijs etiam locis impertiūtur: inter

quæ memorabilior occurrit, quoniam in tota Sicilia non est secunda, ampla quædam regio 4. ferè p. m. ambita, in qua tanta arborum copia nascitur, licet hac ætate ob vicinas serendas plurimæ sint stirpites euulsæ, ut omnes huius generis plantas huc natura congregasse videretur: non omittenda esset agri fertilitas, quam Petrus Ranzanus in sua Panormitana historia his versibus commendat.

*Si placuit Netum fæcundis nobile terris.
Urbicertè claris nobilitata viris.*

Describendi essent, & copiosi fontes, qui salubribus vndis ex Runede quarto iam lapide ab urbe recedente deductæ medium urbem interfluunt, & rigant, sed breuitatis causa cæteris omissis ad historiam ipsam enarrandam me confero. Sed hoc unum in calce subiunxerimus, quod fortasse potiore locum habuisset in capite: Netum à Ptolomæo in septima Europæ tabula sub longitudine gr. 38. 20. latitudine vero 37. 26. (quamuis codicum diuersitas hoc variet) collocari.

35

VINCENTII

LITTARAE

DE REBUS.

NETINIS.

LIBER.

E Neto sicularum urbium,
& vetustissima, & inuictissima (ut quæ vi capta legatur
nunquam) locuturis à Siculorum
aduentu, à quibus cùm
plures urbes extrectæ, tum in
sula nomen est inditum, libuit
auspicari: quò facilius ingeniosissimæ nostræ pa-
triæ originem, & ætatem possimus agnoscere. Quā-
uis autem in subducenda temporis ratione pluri-
mū inter se dissentire veteres historici reperian-
tur, certissimum tamen est, Netum inter primas
ciuitates à Siculis constructum, & Siculorum ha-
bitaculum semper extitisse, referemus, quæ his de
rebus probatæ fidei authores Græcis. latinis ve
ris tradidere: Et quantum nostra valebit infirmitas,
quæ veritati propiora à prudentibus iudican-
tur, in his quemadmodum, & iu reliquis agendis,
asserere nitemur. Constat quidem vñanimi omniū
scriptorum consensu primos Trinacriæ incolas fuiſ-

se gigantes, quos, & Cyclopes, & Lestrygones, &
Cyclopes, Antropophagos nominarunt: hos subsecutos esse
Sicanos, ut mitius, ita utilius hominum genus: ut
quibus excolentibus agri Siculi fertilitas clarissi-
mam sui ipsius praestiterit experimenta: hinc Sici-
Sicanos, quos paucissimi Graeci præcesserant, è Lyuria
in orientalem insulæ regionem aduentasse, Graeci
lì è suis domicilijs exclusis, & Sicanis ad occi-
duas oras horum impulsu secedentibus. Quod, ut
omnes historici, ita luculentissimè Silius lib. I 4.
bis versibus meminit.

Post dirū Antiphatae sceptrū, & Cyclopei regna,
 Yomere verterunt primūm nouarura Sicanī.

Pyrene misit populos, qui nomen ab amne
 Ascitum patrio terræ impisuere vacanti.

Mox Lygurum pubes Siculo ductore nouauit
 Possessis bello mutata vocabula regnis.

Vbi autem Siculos è Lyuria profectos legi-
 mus, nonnullis authoribus aduersatur, qui è Latio
 ab Opicis, vel ab originibus expulsos tradunt, qui-
 dam calumniam eutaturi uno vocabulo Italianam
 nominantes utrumq; comprehendunt. At hoc tan-
 tinon est, ut diutius in eo immoremur, quanuis
 Philistum, & Silium sequamur. Illud vigilatio-
 ri cura indiget: quando Siculi huc appulerint. post
 Trojanum excidium circiter tricentos annos, ante
 Chalcidensium, & Corinthiorum aduentum gra-
 uissimus author Thucydides lib. 6. Belli Pelopon-
 nesiæ scriptum reliquit. Quod & Diodorus lib.

6. confirmare visus est cùm de Sicanis locutus, multis (ait) deinde seculis Siculi ab Italia in Siciliā profecti locatenuerunt ab Sicanis relictā. Opibus deinceps, ac viribus potentes, propinquis agris occupatis, cotidie magis imperium augebant : quoad bello s̄epius cum Sicanis moto , certo postmodum fædere agrorum fines in uicem statuerent. postremo à Græcis Coloniæ in Siciliam deductæ sunt, vrbesque maritimæ conditæ: mutua postmodum consuetudine, v̄suque, cùm plures in dies Græci nauigarent, & linguam Græcam omissa barbara didicer, & mutato nomine Siculis sunt appellati. Hec ille. At Philistus anno ante Troiam dirutam octogesimo Siculos in Siciliam traieisse tradit. Antiochus septuagesimo quinto anno ante res Troianas Siculos à Pelagis pulsos Siciliam petisse refert : cui & Dionysius Alicarnassus astipulatur : nec Silius dissentit, vt ex ea particula, Mox Lygurum pubes, colligimus . Ad hoc facit, quod Boccatus ex Paulo refert Siculum fuisse Chorithi filium, Electreque, & Dardanifratrem, Neptunique filium ideo dictum, quòd ex Thuscia in Siciliā transfretauit. & multa rudes homines docuit. Exploratum sanè est per Virgilium, aliosque scriptores. Dardanum Troiæ fuisse authorem hoc nominis per eiusdem posteros adeptę. Quare Siculum suorum Italorum manu accinctum longè ante Troiana bella in Sicaniam venisse patet. Parui autem refert, quòd Ducem Siculum aliij Chorithi, aliij Neptuni,

aliij Itali, aliij etiam D^edali filium dicant: ubi rerum gestarum seriem quærimus in peruetusta, & fabulosis figmentis inuoluta parentum progenie non decet immorari. Quin potius subi^ctiamus ea, quæ Fazellus solertissima diligentia collegit. Sicut
 li(ait) vetustissimi Italiæ populi in Siciliam traie-
 nti Sicanos confessim armatos obuiam habent: qui-
 bus tandem domitis. & in partes meridionales, &
 occidentales remissis, regionem, quæ ad orientem
 extenditur, primò incolunt, mox optima quæque
 insulæ loca peruadunt, insulam quæ ipsam ex Sica-
 nia Siciliam vocant. Vrbes eorum Zancla in fre-
 so, Zancloto eorum Rege authore, & Orione archi-
 tecto (ut præmeminimus) Catana præterea, Leon-
 tium, Syracusæ, Neas, Centoripe, Hybla minor su-
 pra Gelam, & pleræque aliae, ut Diodorus, Thucy-
dides, Plutarchus, & Pausanias referunt. Sed cum
 Siculis s^{ap}ie pro agris cum Sicanis bello decerta-
 rent, certo fædere, & quib^sudam finibus, agris ab
 Aeoli filijs, quibus propter parentis pietatem vtri
 que se subiecerunt constitutis, quieuerunt. Extin-
 ta deinde Aeoli Sobole, Siculi ad prudentiores vi-
 ros magistratum detulerunt: quo euenit: vt op-
 bus, atque imperio adeò coaluerint, vt obliterata
 penitus priori appellatione Siciliæ impositum no-
 men ratum, firmum quæ, ac perpetuum posteritati
 effecerint. Hactenus Fazellus, qui propter prima
 Zanclæ initia durum habet aduersarium Mauroly-
cum. Nos alienarum urbium cura suis ciuibus re-
 licta,

litta, ad promissa nostræ patriæ exordia, & progres-
sus accedamus. Condita itaque est à sicutis aliquā
to ante bellum Troianum, (si quis aliam opinionē
sequendam contendat, circiter 140. annos ab Ilio
diruto, ut ex his, quæ Maurolycus ex Eusebio re-
fert, exploramus) & eiusdem gentis populis ad
aucta: ut primum tricentos post annos Græci, Du-
ce Archia, Siculos Syracusis, & alijs maritimis ur-
bibus expulere, & mediterraneas habitare coege-
runt. Primum eius nomen, ut Diodorus est author,
Neas fuit: siue id à græco, næas, quod est noua, vn-
de Neapolis, noua ciuitas: Neophytus, nuper con-
uersus: Neoptolemus, nouus miles: siue à verbo
næo, quod sonat habitare, siue ab aliquo suæ gen-
tis, vel Opico, vel Osco vocabulo, incertum. Hinc
neenos ex Plinio gentile nomen refert Fazellus.
Noæni, quidam Siculi populi apud eundem legun-
tur. Sed quos non credam ad hanc nostram urbem
pertinere. Quapropter ad Pliny mentem, cuius co-
dices sunt adhuc depravatissimi, quamvis Hermo-
laus, & alijs peritissimi viri non mediocri in eoru-
mendationem sint usi diligentia, cum Camerte,
vbi is loquitur de Nestinis, Netinos alibi substituen-
dos scripsimus. Eadem nunc sententia confirmatur:
quod Noæni, siue (ut Thomas legit) Neeni, in-
ter stipendiarios à Plinio censentur, quales sub Ro-
manis Netini non fuere: ut Cicero in Verrem cla-
rissime testatur. At quos Nestinos depravata per-
s, literæ adiectionem ibi legimus, latinæ conditio-

nis admittuntur. Latinæ verò conditionis vrbes
 Ciuita sub dupli differentia habebantur : quædam enim
^{les}
^{Cœva} liberæ, ut Panormus, Centuriipe: quædam fædera-
^{er fæde} tæ, ut Messana, Taurominium, & Netum, quam-
^{rata} uis tertiam omnino taceant Fezellus, & Mauroly-
 cus. Concederem quidem Neenos à Nea denomi-
 natos, sed ita, ut inter stipendiarios à Romano au-
 thore non annumerentur. Quamuis autem Neas
 græcè à Diodoro dicatur, latinis tamen Neetum,
 vel sub eadem Diodori tempestate, qui sub Augu-
 sto floruit, cœpta est nominari: Vnde eius posselli-
 um apud Ciceronem est Neetini, & quandoque,
 ut aetione 4. Neetinenses, non multò pòst duabus
 in unam longam contractis, correptus est syllaba-
 rum numerus, ita ut Netum ad hæc usqne tempo-
 rā diceretur, quod ex Silio lib. 14. licet inspicere,
 ubi habet.

Achates
 11. Et Netum, & Mycite, pubesque liquentis A-
 chatæ. ita legendum opinor, non Acheti, ut corru-
 ptè legebatur, qui fluuius nusquam fuit: at Acha-
 tes est, quem Gelam, vel Salsum vocant, ut scribit
 Maurol. (licet quidam falsè cantaram iudicent)
 in cuius commentarijs Petrus Marsus, Netum op-
 pidum (inquit) adhuc retinet nomen, mutata una
 litera: dicitur enim Notum. Hic aduertas licet, ve-
 terem, & puriorem huius nominis Orthographiā
 esse Neetinos, cuiusmodi apud antiquissimum Tul.
 codieem pargomeno scriptum vidi. Recepit tamen
 consuetudo Italici autoritatem, ut etiam pro se
 Netinos

NETINIS.

Netinos scripserit: quod & ad nostra tēpora apud
eruditiores obseruatum permanet: tametsi vulgus
& nonnulli ex limationibus, qui vulgaribus auri-
bus obsequendum duxerunt, nominis nouitatem,
& loquendo, & scribendo admiserunt, Notum, &
Notenses dicentes, quod et Ioannes Scoppa in Spi-
cilegio præcepit, sunt etiam, qui Netus in recto ca-
su usurpent: pessimè omnium quidam per diphthō-
gum, vel per aspirationem malunt. Nos autem li-
berum suum cuique iudicium permittentes vel cū
Ptolomæo Netum, & Cicerone Netinos, vel cum
Silio Netum, & Plinio Netinos dictitamus. Sed
iam relicta nominis ratione, rem ipsam prosequa-
mur. Sit a fuit hæc vrbs prima sui genitura sexto la-
pide altius (vt ciues peritiores coniiciunt) à loco,
vbi nunc stat: quod è Diodori verbis colligitur qui
lib. II. de Duce^{Duce-}_{tio} locutus patriam è colle in plani-
tiem, dum cum Syracusanis bellum gereret, tradu-
xisse scribit. Ibi autem primò conditam opinātur,
vbi ad aquilonem vetustissimæ turris vestigia ex
prægrandibus, & eis sectis lapidibus adhuc semidi-
ruta viatoribus occurrunt, cui proxima est Pyrd-
mis turris solida, & acuminata, cui, & fæudo adia-
centi Acus, vulgo Aguglia, est nomen. Quamuis
Mendulam hic ponat Maurol. quam paulò superiùs
conditam scribemus.

Cæterūm relicta illa vetustiori ciuitate, & so-
lūm ante Duceiū cognita, de adhuc stante, & per-
petua incolumitate cælesti auspicio duratura lo-
quendum

quendum est . sed prius de Duce^{tio} in veteri Neto
genito, & noui authore verba faciamus. Duce^{tum}
Siculorum Regem Ne^e natū græcis Diodori Agy-
ræ monumentis docemur. Is vndecimo sua biblio-
thecæ libro (falso quidam, secundo, referunt) spar-
sim eximia cum laude huius viri meminit. Nos ea-
dem colligentes, prout ille temporibus accommoda-
uit sic referiuus.

A Posthumio Regulo, & Spurio

Furio Mediolano Coss. Duce^{tius} Rex Siculorum,

vir nobilissimis Ortus natalibus, omniū eius æta-
tis & ditissimus, & potentissimus Menas Vrbem

ædificauit, agros Coloniae deduxit & viritim distri-
buit: subinde in Morgantiam urbem quidem non

ignobilem (quæ nunc funditus est deleta) exercitū
admouit, & post varios præliorum motus expugna-

uit, vnde clarissimum Imperatoris nomen, & illu-
strem gloriā apud suos sibi comparauit. quod eue-

nit ferme sub Olympiade 79. anno quarto. Anno
verò post sexto, Romæ Coss. C. Nautio Rutilio, &

L. Minutio Carutiano, iussit omnes Siculorum vr-
bes, præter Hyblam. Certum pecuniæ summam cor-

rogare, quæ bello gerendo satis esset. utque erat:

admirabili, solertissimo que ingenio prædictus, prom-

ptus ad quaelibet Rege digna obeunda facinora, Sy-

racusano que regno non cedens plurima, & maxi-
ma negotia animo secum cogitabat. huiusmodi ex

omnibus Siculis vrbibus non exiguo auri, argenti-
que pondere comparato, potentia opes, non minus

quam potentiam opibus adauxerat. Hoc igitur au-

xilio

xilio fretus Neam patriam suam ex colle in plani-
tiem traducendam, ædificandamque curauit. Eodē
ferè anno (ea fuerat homini copia) iusta Palicorum
templum, urbem & eam admirabilem, cui Palice
à Deis ibi cultis nomen imposuit, fudiavit. Hanc
modo Palagoniam esse multorum est opinio, sed
quam ex antiquæ illius urbis ruinis habitare ince-
perint. Scribitur enim à Diodoro hanc urbem for-
tissimis mænibus à Ducetio cinctam. & distributis
in Colonos aruis breui tum agri fertilitate tum in-
colarum frequentia coaluisse: sed non multò post
funditus excisam, & ad Augusti usque tempora ia-
centia domorum cadavera deplorasse. Hinc liquet,
quām procul à vero scripserit Marius Aretius Sy-
racusanus, qui Neam illam censet esse urbē, quam
Ptolomeus Menas appellat, & multa de Ducetio,
quem Durentium vocat, è Diodoro citans, quid nū
author ille dicat, non intelligit. Nec idonea dubitan-
di ratio fuit Maurolyco, qui de Policio loquens, for-
tasse (inquit) ex reliquijs Palice urbis habitatū,
plurima enim locorum distantia repugnat: nisi ve-
lit ciuium reliquias longius profectas alienas sibi
terras incolendas comparasse. Sed iam historians
prosequamur. Postero anno Coss. L. Posthumio &
M. Horatio, Ducetius coacto Siculorum exercitu,
Ennam, quam primò Sicani, postmodum Græci te-
nuerunt, adortus, fraude eius tyranno circumuēto,
suæ ditioni adiunxit. Mox in Agrigentinorū agros
irruens Motyam, ubi Agrigentinorum præsidium
excus-

excubabat, oppugnauit. Recognita Duces exercitū
mouent suos ab ob'sidione liberaturi. Ducetius, ve-
erat, & armis, et animo inuitus è castris egreditur
horum impetum repressurus, consertaque manu fe-
liciter dimicans cùm Motyenses ex oppido erum-
pentes, tum Agrigentinos acie fugat, & castris ex-
uit. Ad hyemis vsque principia belli reliquiae su-
perfuerere: cæli verò intemperie ad suas quique ci-
uitates Dices rediere. Interea Syracusani Siculis
infesti Ducet i potentiam, prosperamque bellorum
fortunam veriti arma contrà capiunt, Bolconem
cum multa militum manu ardentes mittunt, qui Si-
culorum insolentiam reprimeret. Sed nec horum
quidem pugnam detrectans Ducetius collatis signis
in aciem descendit, & ingentem Syracusanorū stra-
gem edidit. Rumor tamen fuit Bolconem pecunia
corruptum cum hoste conuenisse, & sua proditione
potius quam inertia exercitum cædendum adduxis-
se. quo circa Syracusis meritas suæ fraudis pœnas
luere coactus est: Acrioribus itaque stimulis Sy-
racusani irritati, vt primùm per anni tempus licuit
alterum Duce cum maiori exercitu mittunt, eiq;
omnino mandant Ducetium cum vniuersis copijs
delendum. Non erat huius insius Siculorum Im-
perator, promptus incastris ad N. mas expectat, ibi
que graui animorum pertinacia diutius configi-
tur, & quam plurimi utrinque cadunt. Tandem Si-
culi Syracusanorum viribus inferiores acie cedere
incipiunt, hostiumque insequentium telis percussi-

tru-

trucidantur: donec maior pars cum suo Rege in mutissima queque oppida se reperunt. Dumque milites bellorum euentus, fortunaeque mutatione formidant, Ducetium, quem pari fortuna cum Syracusanis concurrere non posse iudicabant, in maiori rerum discrimine turpiter destituant, & in sua quaque loca regrediuntur. Non passi sunt Agrigentini praesenti occasione non vti: Motyon, quod paulo Motyon. ante perdiderant, facile recuperant, cum paucos, qui resisterent, eductis à præsidio militibus eiecissent: mox copias suas cum Syracusanis iuncto fædere in communem hostem bellum gesturi coniungunt. Ducetius autem à suis militibus derelictus, & qua erat ornatus prudentia prospiciens aliquos, qui in fide remanserant, eo esse animo, ut si qua ferretur occasio, in ipsum etiam Regem impias manus injicerent, hac una improbitate Græcorum animos sibi conciliaturi incertis agitabatur curis. tandem desperatis rebus clanculum à suis discedens, incognitus Syracusas ingreditur, aras prima luce supplex amplectitur Deorum, hominumque fidem obtestans. Convocato Senatu se, & oppida, quibus dominabatur, Syracusanorum potestati dedidit. Quanuis autem populus rei nouitatem admirans, & vix rei praesenti fidem habens pœnas vt de hoste sumendas insanis tumultibus clamitaret: proceres tamen, vt qui prudentius omnia agitarent, homini sese depositis armis denti parcendum persuasere. Qua sententia vulgo approbata, iussus est Ducetius Corinthi

rynthi exulare: eidem tamen omnia vita necessaria communi decreto subministrarunt. At generosus ille princeps, & si fortuna abieetus, suorumque perfidia denudatus, animo tamen invicto multa secum machinabatur: donec exilijs seruitutem abiiciens, Syracusanorum iusta contemnens, indictaque pacta confringens in Siciliam nauigandum duxit. Nere regressus ille insolentiae & peruvicaciæ ascriberetur, Deorum oraculo compelli simulauit, Siciliam petere, & in pulcherrimo ad mare Tyrrhenum littore urbem condere iubentium. Sparsit Corynthi huius rei famam, & plurimos ad nouam urbem struendam incitauit. Ut vero in Sicaniam appulit, ex omnibus Siculorum oppidis legati illū adeunt, qui Syracusanorum impotentiam exosi amicā opere primo, & legitimo Domino offerrent. Horum etiā opera Ducetius adiutus eō peruenit, ut Calatam, (sed quam alij Collatinam, vel Calactam, vel Galatam vident, Calatam Hieronis, quæ nunc Calatago, ab instauratore nuncupari creditā scribit Maur. sed quam verè ipse viderit, cum hæc urbs sit mediterranea, nedum ad mare Tyrrhenum non sita: San^{s. marcus} etum Marcum bodie vocari lib. 1. scribit Fazellus) breui fabricarit. Quia iam tutò condita dum Agrigentini, & Syracusani dimissum ob Ducetium armis inter se decertant, Siculorum Rex à suis ille salutatur: dumque vescendas superiorum temporum iniurias meditatur fato prepeditus naturæ cesit, Olympiade 85. anno vicejimo ab huius urbis

Neti-

Netinæ ædificatione, Romæ Coss. L. Iulio, & M. Geganio, quamuis bæc Diodori Coss. supputatio non in omnibus his consentiat, quæ latini scriptores literis tradidere: quod euenit ante Christi Natalem annis circiter 428.

Ducetio vita functio Siculae urbes iterum Græcorum cesserunt imperio: nec tamen omnino Syracusanis erant deditæ, quin prius suo Regi parerent. Viuebat adhuc Archonides Herbitæ princeps, qui Herbitæ Ducetio Corintho regresso adhaeserat, & in Calata ^{Prin-} struenda plurimo fuerat auxilio. Hic post Ducetiū ^{cesps.} siculorum Rex eligitur: qui tamen ita subditis iubebat, ut & ipse quoque Syracusanis obædiret. Legitur enim Gilippo Lacedæmonio aduersus Athenienses, dum cum Syracusanis bellum gerunt, auxiliares copias dedisse. Et quoniam nouissima huius belli victoria, quæ plurimis prælijs, conatibus, & studijs finem imposuit, in agro Netino parta est, ut celeberrima Pyramis adhuc demonstrat, non alienum à nostro stamine fuerit, paucis illam subtexere, prout à Thucydide, Plutarcho in Nicia, & alijs grauissimis Græcis, ac Latinis Historicis describitur. Athenienses desperata Syracusarum expugnatione, quarum ciues varia licet fortuna, tamen non minus strenue, quam pertinaciter pro aris, & focis dimicabant, & in dies hostibus superiores à Gilippi Ducis aduentu, euaserant, obsidionem turpissimè soluunt, & dum Catanae nequeunt, Camarinam configere contendunt. At Syracusani ob res prospè

sperè gestas audaciōres effecti hostem propellunt,
 insequuntur, trucidant: deuictoq; prius Demosthene
 cum eius exercitu, alterū Duce Niciā ad Asinari
 fluuij rada remorantur. Hic enim plurimi militum
 vel longa siti fatigati imprudenter demerguntur,
 vel hostilibus iaculis perfoſi vulnera moriendo
 eluunt, vel rādorum, traiectusque ignari cēno. &
 limo præpediuntur. adeoque miserabile ſuæ calamitatis
 ſpectaculum tradidere, vt nusquam alibi vel
 ſimile dānum, vel peius Atheniensis populus mul
 tis alioqui prælijs, & victor, & glorioſus accepe
 rit. Hic tandem, vbi acerrima strage decem, & octo
 virorum milia procubuere, Nicias Gilippo Lace
 demonio ſe dedidit fuitque ipſi etiam hōſti misera
 bilis. Septem hominum milia cum Ductore capta
 Syracusas protrahuntur. Syracusani verò loco non
 ingratia altissimam quanque arborem flumini incus
 bantem ſpolijs ornant, et consueta erigunt trophæa.
 Cumque felicissimè triumphassent, diem festum,
 perpetuum tanta victoriæ monumentum, quotan
 nis, vt Plutar. Mense Maio, vel vt Thucydides
 sub autumnum decernunt, festumque à fluuij co
 gnomine Assinarium appellarunt. Et quoniam ar
 borea trophæa breuius eſſent duratura, euidentius,
 & diuturnius rei posteris exemplum tradituri, tur
 rim, quæ ad noſtra vſque tempora viſitūr, ſolidam
 Senatus consulto extruendam voluere. Eſt ea Pyra
 mis orbicularis in acutum verticem ſurgens, cui
 nunc à re ipsa Turri Pizzuta cognomen tribuitur,

ad Assinaris fluuij Ripas, qui Falconara à fæudo,
et fluuius Netinus appellatur: quoniam et in Ne-
tino sit positus, et ex fluminibus, fontibusq; Neti-
nis adauctus in mare exoneretur. Conflictum est il-
lo prælio, ut ex Eusebio refertur. nonagesima pri-
ma Olympiadis anno tertio: ab urbe condita 342.
ut scribit Maur. Parta vero vittoria, diurna,
vel potius (ut credebant) perpetual libertate Sy-
racusani non sunt latati. nanque non multò post
crudelissima Dionysiorum tyrannis patris, et filii
est subsecuta: quæ immaniori clade, quam si hostili-
bus armis premerentur, subditos confecit. Senior
quidem ante Christum natum annis 404. Iunior
vero 366. tyrannidem suscepere. Hinc Dionis fa-
ctiones, et Timoleontis integritas est subsecuta,
qui Siculis, Græcisque tyrannis domitis Trinacriæ
libertati restituit eamque non longo interuallo in-
terrupit Agathocles, qui obscurum loco natus, nem-
pe figulo patre, et libidine, et factionibus clarus
Syracusani regni arripuit habenas. fæde tamen ex
Africareuersus post multa licet ibi prosperè gesta
infelicem sortitus est exitum, annis ante Christum
natum 322. Sequuntur Hieronis Secundi tem-
pora, cum Tæni in Sicilia prosperiori fortuna sun-
tus, et plura in ditionem oppida acceperunt. nam
Pyrrhi, qui Hieronem præcessit, breuissimus fuit
principatus. Tum Romani in Siciliæ finibus con-
tra Carthaginenses naualibus prælijs decertabant,
et multas etiam urbes terrestri certamine suo im-

perios subdiderunt. Hieroni & Siculis gratissimo, & Romanis, vt Cic. etiam ipse testatur, commendatissimo Hieronymus nepos successit: qui iuuenili insolentia inuectus fædo scommate Romanos irritauit, & Punico astu deceptus auita præcepta contemnens meritum sibi, vt turdus, malum ascivit. Nam Romanorum arma, quæ nondum visa Hieronem (vt ipse testabatur) subegerant, & iam ante seruatoris natalem annis 273. Siciliam à Messenibus accita peruerterant, habuit infestissima, quamuis apud Leontinos à coniuratis ante cædem Syracusanam esset interfectus, annis ante Christi natalem, si reclè Maurol. supputat, 258 Inter varios autem Syracusarum motus ex tyrannicæde, et dessidia, vtrum cum Romanis bellum, an fædus esset innouandum, tum ciuium diſensionibus, tum Africanis factionibus, vrbe infeliciter tumultuante, Marcelli oppugnatio est subsecuta. Quo Consulari Imperio Syracusas Pœnorum calliditate, Hieronymi Regis insolentia, & pernicioſis ſeditionibus à Romanorum amicitia alienatas obſidente, omnes ferè Siciliæ populi alterutras partes ſequebantur. paucissima fuerunt oppida, quæ neutrī ſe accederent, & in tanta bellorumasperitate quieta, & pacata reſiderent. Inter eos populos qui aduersus Marcellum Syracusanæ propugnationi ſuppetias adhiberent, Netini à Silio recenſentur, qui 14 ſecundi belli punici libro ſeripſit: Et Netum, & Mycīte, pubes quæ liquentis Achæ. At licet diligentissi-

ma fuisset Archimedis industria, officiosi aliorum
Conatus, Syracusani Baccho indulgentes tandem
sobrijs Romanorum armis perimuntur, vrbe ante
Virginis partum annis 214. capta.

Quamuis autem, dum Marcellus consulari potestate Siciliam administraret, plura oppida vici capta, plura etiam dedita Liuius testetur, quod maiorem insulae partem penes Carthaginenses fuisse constet: tamen maxima pars urbium in populi Romani amicitiam, & societatem ascita est: quod & Ennenses apud Pinatum Liuanum expostulant, & Cic. quinta in Verrem actione his confirmat: Siciliæ ciuitates sic in amicitiam, fidemque recepimus, ut eodem iure essent, quo fuissent: eadem conditione populo Romano parerent, qua suis antea paruerunt. per paucæ Siciliæ ciuitates sunt, bello à maioribus nostris subactæ. quarum ager, cum esset publicus, populi Romani factus, tamen illis est redditus: is ager à Censoribus locari solet. Fæderatæ ciuitates duæ sunt, quarum decumæ venire non soleant, Maumertina, & Taurominitana: quinque præterea sine fædere, immunes ciuitates, ac liberae, Centuripina, Halesina, Segestana, Haliciensis, Panormitana. præterea omnis ager Siciliæ decumanus est, itemque ante Imperium populi Romani, ipsorum Siculorum voluntate, & institutis fuit, &c. Nequem tamen moueat, ubi duas dicit esse fæderatas, Messanam, & Taurominium, quod alias ab hoc priuilegio excluserit, quemadmodum non-

nullos sibi persuasisse opinor, siquidem ex eodem accusatore habemus, & Netum paricūm Romanis fæderum iure astrictum. quod actione septima pluribus locis cum ingenua huius vrbis laude testatur. Verba eius sunt: Age porrò tu, qui te tam religiosum existimari voluisti interpretēm fæderū. cur Tauromitanis frumentum cur Netinis imperasti? quarum ciuitatum vtraque fæderata est. at Netini sibi quidem non defuerunt. nam simul ac pronuntiasti libenter te Mamertinis remittere, te adierunt, & eandem suam caussām fæderis docuerunt. tu aliter decernere eadem in caussa non potuisti: pronuntias Netinos frumentum dare non oportere, & ab his tamen exegisti. Cedo mihi eidem prætoris literas, & rerum decretarum, & frumenti imperati tritici empti. Quid potius in hac tota, ac tam turpi inconstantia suspicari possumus: iudices, quam id, quod necesse est, aut isti à Netinis pecuniam, cum posceret, non datam, aut id esse actū ut intelligerent Mamertini, bene se apud istum tam multa pretia, ac munera collocasse, cùm idem alij iuris ex eadē caussa non obtinerent? hæc ille. In eadem, dum Cleomenis Siculæ classi præfecti ignorantiam, & Verris negligentiam, libidinem; auaritiam incusat, cum pari huius vrbis commendatione, & præ ceteris celebritate Netinorum testimonium producit. Ego (inquit) culpam non in nauarchis, sed in te fuisse demonstro: pretio milites, remigesq; dimisisse arguo, hoc nauarchi reliqui dicunt: hoc

Neti-

Netinorum fæderata ciuitas publicè dicit: hoc
Herbitenses, hoc Amestratini, hoc Ennenses, hoc
Agyrinenses, Tyndaritani, Locrenses publicè dicūt.
Haec tenus. Nec tantum Oratorem sibi contradice-
re opinamur, qui duas cùm proposuerit, tres sub-
inde enumeret. qui enim duo dicit, quæ tria, non
mentitur: siquidem ternario numerus binarius
includitur. Stultum sanè foret, si qua duo tantum,
trium nomine appellaremus: quoniam cum eis non
conuertitur subsistendi consequentia, vt duo cùm
sint tria etiam necesse forent. quod & Aristoteles
ip,se tradidit. Est & illud oratoria&, & poeticæ artis
documentum, vt quædam nunc dicat, quædā in præ
sens tempus omittat. Fæderatam igitur cum Romæ
nis Vrbem Netinam nemo inuidus inficiari aude-
bit. Cuius alia rei causa esse non potuit, nisi quod
inexpugnabilis loci natura à bellicis direptionibus
immunem præstitisset: & cùm inuitos, tum fideles
ciuium animos dignos Romani existimassent, qui-
bus cum sacra societatis, & fæderis iura percute-
rent. Quod post Syracusas à Marcello expugna-
tas contigisse, si prædicta recte examinamus, nō est
dubium. In ea igitur Romanî fæderis immunitate
constituta ab improbissimi Verris immanitate se de-
fendit, & sibi aduersus triennem tyrannidem non
defuit. (Utinam, & nostræ tempestatis homines,
qui Rempublicam gerunt, maiores suos in maiori
necessitate, & aduersus minores ciuilium immuni-
tatum corruptores imitarentur) quamvis enim fru-

mentum decumanum? Quid in ciuitate non deberet, tentabat miluinus ille prætor à Netinis aut pecuniam, aut frumentum ex torque. illi tamen, & suas leges illæfas fortissimè conseruarunt, et Ciceronne accusante, cum alijs populis legatos Romanam misserunt, qui in Verrem publicè testimonium diceret.

Venit autem Verres in Siciliam Provinciam, ut ex Liuijanis fragmentis, & his, quæ à Cicerone dicuntur, colligimus, anno ab urbe condita, (quicquid alij scribant) 677. ante Christi Natalem, 75.

& triennio, ut Cicero flebiliter æquè, ac iustissimè deplorat, furtis, rapina, sacrilegijs, stupris, cæde, ignominia, cæterisque flagitijs turpissime fœdauit: quamuis iudicum corruptela, & perditissimis hominum moribus, quod & Lactantius Ciceroni, alia tumen de causa exprobrat, tot scelerum absolutionē redemerit. nec me latet alios scribere Verrem, conuictum sponte exulasse.

Quæ deinceps ad urbem Netinam pertineant, iam integra Chilliade ad Rogerij Comitis tempora non legimus. Nihil enim est, quod reperiam abullo ea de re literis mandatum. Plurima & scriptorum incuria, & temporum calamitate inuida rerū deleuit obliuio. Sub Romano imperio cum eadem fœderis integritate perstitisse opinamur, Christianamque fidem iam à prima ipsius per orbem terrarum satione cum cæteris Siciliæ populis accepisse non ambigimus. Nam si Apostoli ipsi huc appulerere, ut de Petro non nulli scribunt, & de Paulo cer-

tissi-

zissimus est Sacrae paginæ sermo, & ab ipso Petro missos, qui Syracusis, & alibi prædicarent inuenimus; par est credere à primis ipsis temporibus Nectum cum alijs Christiana religione imbutum, & sub acerrimas Imperatorum persecutiones & aliorum tyrannidem in Sacrosanctæ fidei confessionem effuso per illata supplicia sanguine terram irrigasse. nec enim sic repente sub Græcorum imperio, & Africana oppressione tota ciuitas Christiana effeta est. Quemadmodum multa, & de alijs ciuitatibus & de martyrum historijs desiderantur, ita huius salutiferæ Religionis initia & felicem sub infidelibus Imperatoribus progressum non legimus. quam rerum seriem, & tēporis incuriose lapsie narrationem prætermittere sine dolore nō possum, cùm præcipue ad Dei optimi maximi cultum, & martyrum venerationem pertineat. Multa igitur secula silentio pertransimus, quibus Netinos parem cum cæteris Siculis calamitatē potius perpeccos, quām vlla prosperitate subleuatos nō ambigimus. ea etenim tempora percurrerunt, ut inertia, libidine, ingluwie declinante Imperio Romano, nulla in Christianos crudelitas, nullum impij flagitiij genus sit omissum; cùm improbissimus quisque tyrannus, & Deo, & Imperatoribus se obsecutum putaret, siquæ Christianæ Religionis aut admotis tormentis cruciasset, aut saltē prodidisset. Vbi verò saeuissimi persecutionum fluctus resederunt. & facta imperij diuisione Græcis Imperatoribus Sicilia paruit, ali-

quantis per res siculæ quieuere, & multa Sacella opere græco, quorum nonnulla in Netino adhuc vi suntur, sunt extructa: quamuis medio quodam tempore complura Getarum insolētia, qui 18. annis Siciliam tenuerunt, sunt polluta, & diruta: quemadmodum, & complures aliæ prouinciæ eadem hominū fæce contaminatæ leguntur.

Successit non minus fœda, sed et diuturnior Aram colluuiem; qui licet superioribus temporibus vario Marte, & pluribus bellis Sicaniam tentassent, anno tamen Christianæ salutis 822. à Georgio Maniacio (ut vulgò perhibent) Siciliæ præfecto, cum à Michaeli Imperatore defecisset, vel potius ab Euphemio, si veraciores sequi volumus, Saraceni in Trinacriam asciti fortius pedem fixere. Quāuis autem Christianis coactis tributa pendere vitā condonassent, reliqua tamen sub suam ditionem tenebant. multa tamen oppida condidere, multos horros conseruerunt, multa loca mænibus circundederunt, & hinc quā ampliora locorum, & fontium, nomina apud Netinos quemadmodum & totam Siciliam ab Africa accepta perdurant, quorum pluri ma sparsim in opere recensentur, dum nostratia loca memoramus. Occupatam hanc isti prouinciam ducentis triginta annis cum maximo Siculorum, imò & Christiani orbis dedecore tenuerunt, quam Rogerij Comitis industria, & Normānorū militum opera, in primis strenua anno à Virgineo partu 1060. deperdere incepérunt. Et quoniam non tuis

cius insulæ (quod huberrimè proinde ac facundissi-
mè faciunt alij) sed vnius tantum, eiusque exigui
populi historiam teximus, quæ ad illum vnum per-
tinent, calamum coercentes attingimus sub extre-
mis huius arabicæ tyrannidis temporibus, dum Ro-
gerius Comes, dux & r quidem ob Siculorum salutē
à Deo missus, infidelium vrbes, & oppida felicitè
expugnaret, Netum sub Bennaueri qui Syracusa-
nis etiam imperitabat, ditionem fuisse Siculi testā-
tur annales. Eo autem submerso, dum nauali prælio
cum Rogerio contendit, eius vxor cum liberis, &
aliquot primoribus viris noctu Syracusis egressa
Netum, vt in securiorem arcem configuit. Cumque
sola hec ciuitas superesset, reliquis iā uel vi captis,
vel in fidem acceptis, anno salutis 1090. Netini
Christiani Bennaueri vxori persuadere cuperūt,
vt iam considerata punicæ calamitatis fortuna, &
inuicta Nortmannorum potentia, ne vna totius Si-
ciliæ vires aduersus se excitaret, tanto oneris susti-
nendo planè impar, urbem dedi pateretur. Illa de-
mum Barbarico fastu intumescente, & iam omni
auxilio destituta, ne ubi prosperiori solio regnaue-
rat seruire cogeretur, in Africam cum familia ul-
tro dimissa, Netini legatos ad Comitem mittunt,
qui tum Mylis degebat, se, & urbem eidem com-
mittentes. Quod gratius Rogerio fuit, quam vt ver-
bis explicaret, totius Siciliæ libertati iam diuina
ope prouisum, & Sarracenico Bello iam finem im-
positum gratulanti. Tum Netum Jordano Filio, il-
legi-

legitimis nuptijs generato tradidit, ei que per oppor-
tunam arcem quæ etiamnum extat, in urbis verti-
cem extruendam iubet, firmissimum aduersus defi-
cientium si qui forent, motus propugnaculum. Su-
perest adhuc tum munitissima aggerum, & turriū
series tum intra arcem templum Diuo Michaeli sa-
crum ingentibus lapidibus, & columnis mira arte
erectum. Præficitur post hæc Iordanus vniuerso Si-
ciliæ regimini, dum pater in Melitenses adhuc eo-
rundem paganorum reliquias occupatos bellum ge-
rit. tandem Syracusis, cuius urbis administratio-
nem gerebat, anno ab orbe redempto 1093. morbo
corruptus decidit. post cuius mortem, quamvis quæ
dam oppida, quibus Iordanus imperauerat (nec id
impune) libertatem clamassent, Netini tamen
sub Comitis imperio, quem Dominum alacriter acci-
uerant, & sub cuius ditionem oppida filio donata re-
eiderunt nec non eiusdem successorum obædientia fi-
delissimè perstiterunt. Venerunt autem in Siciliæ
cum Rogerio & Fratribus inter alios nobilissimos
sq; ac fortissimos milites, qui & Sicaniam à pa-
ganorum manibus eximendam adiuuerunt, & ean-
dem Illustrissimis familijs adhuc exornant Lando-
linæ, pars quidem tanti operis non exigua: quem-
admodum, & ipse eorum ductor in priuilegio Cala-
tagironensibus pro agro, cui ab Hamo Petro cogno-
men est, concessò testatur. Interim in perpetuam re-
rum feliciter gestarum memoriam excussa sunt nu-
mismata, que ex una parte cum his literis, Roge-
rius

rius Comes, virum armatum Cataphracto insiden-
tem ostenderent, ex alteraverò Beatæ Virginis ima-
ginem puerum Deum, hominemque vlnis comple-
xam, cum hac inscriptione, Sancta Maria. Vidimus,
dum hæc scriberemus, vnum, quod est penes Petru-
Boream, virum tum nobili, & vetusto genere na-
tum, tum omni virtutum integritate diligendum.
Et quamvis rude illius tempestatis artificium redo-
leret, pluris tamen hoc vnum faciendum admonui
quam plurima, & Græcorum, & latinorum, que
limatiori typō incisa, & spectantur, & in pretio ha-
bentur. Hic enim singulari pietate præditus tam
collapsis Siculorum rebus opem tulit, vt deinceps
inter Christianos viuere acceptum nos illi refera-
mus. Inter alia, quæ plurimis in locis (tanta inerat
viro Christianæ Religionis obseruatio, & ardor
augmenti) magnificentissime templa fundauit, &
munificentissime dotauit, extat in Netino eius-
dem diligentia nobilissima ædes Diuæ Luciæ Roma-
næ viduæ sacra, quam cœnobitis sub Diui Benedicti
regula militantibus assignauerat, sed quam morte
præuentus perficere nequijt. Naturæ Comes cessit
Mileti, quod est Calabriæ oppidum, mense Iulio à
Christo nato annis (vt omnes scriptores con-
tiunt) 1101. annos natus septuaginta: sed cuius plu-
res victoriae, quam ætatis anni numerentur. Qua in
re multos sibi contradicere perspicuum est, qui di-
cant Rogerium Bossum Tancredi filium fratrum
Nortmannorum natu minimum cum fratribus,

& Maniacio anno salutis 1004. in Siciliam venisse, & 70. etatis anno defunctum 1101. Propterea à bunc Comitem, qui Siciliam deuicit nonnulli alium esse Rogerium putant. Sed quoniam (ut Fazellus vidisse testatur) in quibusdam priuilegijs eorundem Fratrum, parentumque nomina explicat, magis credimus mendum esse in eo, quod dicitur primo Nortmannorum in Sicilia congressui interfuisse, an. sal. 1004. natus enim ex hoc calculo inuenitur, an. Domin. 1031. Sed adhuc restat alia difficultas, quod ex istorum annalibus Tancredum horum patrem iam ante illorum Fratrum in Siciliam aduentum mortuum dicunt. Namobrem hæc studiosores viderint: nobis sat est monstrasse locum, & aliorū sententias expectantes ad nostram historiam properare.

Simonem Filium Rogerio successisse legimus, sed quem immatura fata paternahæreditate, & vi Etoris frui non permisere. eidem Frater Rogerius patriam cùm invito nomine animi generositatem gerens subrogatur. qui Comitatus titulo non contentus Regium nomen affectauit, & Panormi Coronatus est. Hoc Rege Tancredus eiusdem amitus, Gulielmi Syracusarum Comitis Filij, Diuæ Luciæ, quam ad Syracusanæ differentiam, Montanam vocabant, templo in agro Netino, ad Syluam, queretumque, cui nomen est Bauli, à Rogerio inchoato summam manum imposuit, & Gulielmo Episcopo Syracusano Rogerij Præsulis successori dicandam mandauit.

mandauit. præcerat cucullatorum Ecclesiæ Goffredus Pictaviensis. prior. Collatum est ecclesiæ fœendum, cui à re ipsa Sanctæ Luciæ cognomē perman sit: quin etiam inter latos agros, & alia eidem in dotem attributa datus est viculus Sarracenico nomine Rahalharaois, necnon quidam rustici, reliquias opinor oppiduli, quam olim Mendulam dictā legimus. Sic pleno iure exactum, est cœnobium, quod vulgari quidem nomine, sed quo plerunque vten dum est, Abbatiam nuncupamus. ibidem sepultus est Robertus Tancredi filius. Datum est diploma Syracusis octavo idus. Augusti, undecimæ inditio nis, anno à verbi in carnem aduentu 1103. vidi mus nos illud ex omni parte integrum in Netinæ Curiæ Gazophilatio, prout sub Rege Alphonso Leontij anno salu. 1445. excriptum est, cura Fratris Iacobi Constantij tum eius monasterij Abbatis. Et quoniam Diuæ Luciæ, cui ornatissimum templum est fundatum, meminimus, operæ pretium est, & historiam eiusdem texere, quomodo ea, & Geminianus martyres in eodem templo sint sepulti proue apud nonnullos scriptores reperimus, quanuis quos dam aliter scribere non ignoremus. Lucia Vidua Romana à filio Christianæ Religionis accusata passa est sub Dioclitiano. Rome varijs supplicijs affecta Geminianum virum nobilem conuertit, & Christiana fide imbutum è baptismatis lauacro suscepit. Plurima illi quidem pro Christo tormenta subie runt, & in Urbe Romæ tecti lapsu, quo index, & alijs

alij infideles sunt oppressi, quasi exanimis dimituntur. Vnde factum opinor, ut nonnulli Romæ eius natalem ascriperint Sed inde erepti angelico, ductu in Siciliam peruenere Tauromenij dimissi, postmodum in Alesino agro Eucrapionis Filiam decem iam annos obseßam à dæmone liberarunt. Simethum fluum sicco vestigio pedites licet, & ponte non traiecti pertranseunt. Demum Mendulā oppidum assecti plurimos firmitati restituunt, dæmones expellunt, & plurimos Christo Filios pariunt. Qui verò ibi iura dicebat. Apophrasius recognita 75. viros ab inanibus Deorum simulacris ad verum Deum conuersos impia securi percussit: dominum tamen reuersus diuina vltione & quo collapsus expirauit. facinus Syracusis nuntiatur: ubi Megasius iudex, pater Paschasij, sub quo iniicta illa Syracusana Virgo Lucia alias virtutes martyrij palma cumulauit, residuebat: Mendulam adit in Sanctos animaduersurus. Luciæ tamen precibus factu biatu mons crepuit, & Christi fideles abdidit. dumque triduo siti ibi conficerentur, fons diuinitus è sauro erumpens instar fluminis præterfluxit, eosque refecit. Permanet ad nostra usque tempora puteus iste in eadem spelunca effossus, & aquæ plures infirmos Dei, & Luciæ nomine inuocato feliciter curant. Petijt autem à Domino Sanctissima illa Matrona, ut tandem in pace quiesceret: quod euocato in cælestem patriam spiritu obtinuit. egressus autem Geminianus, ut quoquo modo Luciæ corpus sepeliret,

ret, à Carnifice gladio percutitur, & in antrum de-
voluitur. Quà cùm quedam mulier nomine Maxi-
ma pertransiret, odoris fragrantiam è monte redi-
lentem sentiens eò se contulit, duoque marmorea
sepulcra angelico ministerio condita comperit, in
quibus Sanctorum corpora contexit, & templum
(erat enim mulier prædiues) sub eorum nomine in
collis vertice fabricauit Illud autem esse templū,
vetus est traditio, quod dirutum coram æde à Ro-
gerio fundata iacet, & vix stantem portiunculam,
quam Tribonam vocant, more græco erectam ostē-
dit. est in eo fons ille multis gradibus subterraneus
de quo meminimus loquuntur hac de re plures li-
bri manuscripti, quorum unus est apud Catinenses
Pergameno exscriptus, & sua vetustatem multis ad-
mirabilis, & penes Canonicos Diuæ Agathæ dili-
gentissimè conseruatur: habentur & Neti duo ma-
nuscripti, eandem historiam pluribus verbis refe-
rentes, quorum unum possident moniales Sacratissimi
Seruatoris, alterum verò presbyter Vincen-
tius Xacca. loquitur hac de re Petrus Natalis in
vulgato Sanctorum Catalogo: scripsit Vincentius
in suo historiali, & eundem refert Diuus Antoni-
nus prima historiarum parte tit. 8. cap. 1. §. 37. me-
minerunt etiam quedam breuiaria, quibus Syracu-
sana ecclesiæ iam à vetustissimis temporibus uteba-
tur. Est adhuc apud Netinos, & Palatiolenses,
aliosque accolas celebre nundinum sub eius festum
diem 16. Calen. Octob. Mendula verò diruta, eius

ager sub Netino est, nec non & fædum in quo, & templum vtrunque vetus à Maxima, & nouum à Rogerio ædificatum. Confirmatur Fazelli testimonia, qui scripsit: Mendula oppidum iacet, vbi & tē plū est Diuæ Luciæ, & paulò infrà pyramis, & vrbis antiquæ prostratæ ruinæ. hæc lib. I. & in Abbatiarum Catalogo eam Sanctæ Luciæ à Mendula appellat, quod in eius rei testimonium vergit, vt euidentius constet ibi lim oppidum, aut non procul extitisse tradit Cœnobium à Rogerio Comite cōditum, idque eius diplomate dato Syracusis, an. salut. 1100. vbi licet animaducrteremendum esse impressorum. quod lib. 10 scripsit, 1110. Quod aliqui non attendantes vel ipsi temporum ignari decipiuntur, vel eius, quod author scripsit, incuriosi alios etiam in errorem inducunt. In quem lapidem impégisse video Dominicum, qui Fazelli opus Italo idiomate mutauit. Illud tamen nobis deplorandum. Quòd hæc Abbatia diutissimè derelicta solo, & nude adhuc titulo perdarut, prouentibus à Canonicis Sancti Ioannis Lateran in Urbe Roma exactis, & tanti operis æde (miserabile visu) delapsa testudinis parte in dies ruinas mirante. Dum tamen hæc scriberemus, electus est Abbas Paulus Callares præsbyter non minori utriusq; iuris scientia, quam virtutum synceritate prædictus, hinc loci instauratio, sarceta tecta reficienda, & cætera in melius mutantur sperantur.

1554: Anno vero Christianæ, salutis 1154. (vt Fazel
lum)

lum hic sequamur, quamvis, & ipse in subducenda
temporis ratione plerunque sibi non consentiat.
quicquid scribant Maurolycus, Matthæus Sylua-
gius, Regni Constitutiones, & alijs annales asserat,
nihil quidem Mendosius, & corruptius, quam Re-
gum successiones continententes, Rogerio Regi ex hu-
manis decedenti Gulielmus Filius successit sed cui
auaritia, in clementia, crudelitas Malicognomē in-
diderunt. quem scribunt auro, & argento vndeque
collecto coriaceam monetam publicè expendendā
inssisse. Sub hoc Rege (quod ad nostram historiam
facit) Goffredus Montis Canosi Comes multis vir-
tutum insignibus nobilissimus possidebat in Sicilia
Netum, Sclafanum, Calatanissettam: sed Netum,
quod & natura, & arte, & populi frequentia esset
munitissimum, pluris faciebat: Quo tempore Maio
admiratus, ut ex vilissima Barensum fæce, ita ad
celssissimam Regni dignitatem indignissime proue-
ctus, & cui Rex debito credulior acquiescebat, in-
ter proceres, & Regem iniquissima dissidia seminas
Gulielmo persuasit, ut Netum à Goffredo eripe-
ret, & sibi in Regni eutelam deligeret, Comitemq;
iucundissima sede spoliaret. Quod & contigit.
Quippe ubi principes assentationi, & inuidiae, vi-
sijs optimæ cuique virtuti perniciosissimis faciles
præbent aures, quid boni non excluditur? aut quid
mali non committitur? Gulielmo Malo Guliel-
mus filius à contrarijs patrimoribus Boni cogno-
men assecutus (ut rectissimè omnium refert Fazel-

Ius ex Guiscarda Falcandi historia) salutis anno
 1166. die nono Maij successit: ei que sine liberis
 mortuo 1189. à Siculis proceribus Tancredus Ro-
 gerij Regis ex Concubina filius subrogatur: sed
 quinto post anno morbo correptus Rogerium fi-
 lium Regem declarat, & paulò post mōritur. Ro-
 gerius tamen Henrici Imperatoris fraudibus Regno
 spoliatur, & in Germaniam deportatus crudelissi-
 mis supplicijs vita exuitur. Henricus igitur, qui
 Constantiam vnicam Normānicā familię Sobolē
 Pontificis maximi consensu è monialium claustris
 extractam duxerat vxorem, eiusque iure Siculum
 Regnum sibi asciuerat anno 1195. Sicilię suscepit
 Habenas, & regnauit ad annos Christi 1199. suscep-
 pto ex Constantia filio Friderico, quam annis gra-
 uem, ne qua subdititiæ prolis suspicio suboriretur,
 sub Conopæo in medio foro in Apulia enixam refe-
 runt. Infans autem Fridericus in Siculo Regno Pa-
 tris substitutus septimo suæ etatis anno Panormi Co-
 ronatur. anno huius Regni 14. & sub Adamo Epi-
 scopo Syracusano, legimus Isimbardum Morengiæ
Netinorum Dominum fuisse: qua autem concessio-
 ne id obtinuerit, nescimus: nec tamen inde, quomo-
 do eo defuncto, proleque extincta (habuit filios
 Henricum, & Gulielmum) vel alias oppidi iura
 amittente, ad Regem deuolueretur, inuenimus. Un-
 de coniunctus Isimbardum, vel filios in eam con-
 spirationem consenisse, quæ circiter an. sal. 1232. à
 Messenibus, Syracusanis, alijsque populis exci-
 tata

tata est, nec multò post seditionis pœna multatus cō-
pressa. Hic ædificauit monasterium Sanctæ Mariæ
ab Arcu ad quintum ab urbe lapide ad Aquilonē.
dotauit Ecclesiam quatuor faudis, quorum vnum
nomen retinet à loco, ubi templum est situm (dici-
tur enim ab Arcu) alias sunt Planettæ, Gaitanini, et
Bulchalem. Omnia hæc fratribus, & Albati Ro-
dulfo, eorumque in ordine Cisterciensi successori-
bus tradidit, & assignauit: & in eodem templo ip-
semet Isimbardus est sepultus. Vidimus nos perue-
tustum instrumentum, quod adhuc integrum serua-
tur à Netinis habitum Mense Novembri, à Virgi-
nis partu anno 1212. leguntur ibidem multa oppi-
dorum nomina, quæ olim in agro Netino sita nūc
iacent: quorum vnum est Bulchalem, Africanum
nomen, cuius ager vulgo vocatur Buchachiemi.
fuerat olim Gulielmi Crosno, qui cùm à Rege Fri-
derico defecisset, oppido multatus est: idque Isim-
bardi precibus eidem ecclesiæ eius arua hodie pos-
sidenti est concessum. alias sunt Hadec, quod vulgo
Hadedi, Mezuluirum, Laufi, Saccullini, Cellarini:
hæc omnia oppidula stabant sub Isimbardo, dum
Netinis, & horum populis dominaretur. Item Bul-
ful, cui modò Burfuni est nomen, ut eiusdem lite-
ris constat, temporis peruersitate dirutum dicitur,
ita ut sub Isimbardo iaceret. Mortuus est Frideri-
cus secundus eius nominis Imperator, & primus
Siciliæ Rex, ducentis quinquaginta Lustris à ver-
bo in carnem misso, quem non multò post sequitur

Conradus filius, cui pater Siciliam legauerat, veneno à Manfredo fratre, eoque ex Concubina genito sublatus. Manfredus an. sal. 1256. Panormi coronatur: sed Romanis Pontificibus ex sua, paterna, auitaque insolentia odiosus à Carolo Provinciae Comite, Andagauensem Duce in Neapolitanum, & Siculum Regnum accersito, collatis signis dimicando interficitur, annis à Virgineo parvū 1265. Conradinus Conradi filius Regno aucto, patrioque successurus tertio post anno, & ipse à Gallico exercitu captus Neapoli securi percutitur. Tum Carolus, infasto tamen omne, Siciliam suscepit gubernantiam dicam, an populandam, contemerandam, delendam? Tanta enim immanitate, avaritia, stupris, sacrilegijs, strage Galli Siculos nil tale merentes premebant, ut tandem victa malis patientia, et impissimae seruitutis iugo excusso, Panormi primò mox in reliquis Siciliae urbibus, & oppidis, hora 282 (ut in veteri proverbio est) vespertina, omnes Gallos unanimi consensu trucidarint, anno salutis humanae 1282. cùm annis 17. à Manfredi morte saevis simam in Sicilia tyrannidem exercuissent. Gallis cæsis, Caroloque frustra secundò dominatum tentante, Siculi Petro Aragoniæ Regi ad huberrimum, & fidelissimum Regnum accito se dedunt, & incius protectionem committunt. Cui defuncto 1286. Iacobus filius successit, per quem Regni Constitutiones primò inceptas habemus: eoque in Aragoniâ ex paterno testamento profecto, Sicilia Friderico

Secundo

Secundo traditur, qui pro Siculis acerrima aduersus fratrem ad Gallos inclinatum, & alios hostes gessit prælia, & Siciliam ad annos Domini 1336. ut limatiiores annales Siculi, & Fazellus scribunt, fortissimè gubernauit.

Circiter autem nostræ salutis annos 1300. Roberto Caroli Regis filio, Duce Calabriæ, Siciliam multis excursionibus, & insidijs infestante, Vgolinius Callares multis muneribus solicitatus, minisq; etiam addictus animo ignava formidine terretur, & Netum, quod pro Friderico Rege tenebat, à quo è Sacro Baptismatis fonte filius suscepitus fuit, eidem Roberto impia & nefaria prodizione tradidit. Nec multò post sub Gallorum regimine persistit. nam biennio ferè transacto inita est pax inter Fridericum, & Robertū, omneisque Siculae Ciuitates Friderico sunt restituta. Dum autem hæc agerentur, Ioannes Cappellus nobilissimus miles (inclita semper fuit Neti, vt & in Italia, vnde dicitur oriunda, Cappellorum familia, & ad nostra usque tempora continua nobilitatis successione dignissima quæque officia, & præclarissima munera, & in hac vrbe, & in tota Sicilia gessit. quin imdùm primùm Landolinæ, strenuissima Normanni generis soboles, Neti commoratum venissent, nobiliorem, quamvis multas fuisse legerim, quacum affinitatem contraherent, Cappellis familiam non inuenisse dicuntur) Ioannes inquam Cappellus Dominus oppidi, & fæudi Chandasini olim in agro In-

spicæ fundi, nunc autem Netino, vt erat patriæ
amantissimus, & erga Aragonios Reges iustissima
pietate ornatus, plurimū laborauit, vt ad Regē
Fridericum, tanquam verum, & iustum Dominū
Netini redirent: sed Roberti præsidio & eorum po-
tentia, qui pro Roberto iura dicebant à tumultibus
excitandis absterrebantur. Nec defuerunt Ioanni,
habitis Regum conuentionibus, dignasuis labori-
bus præmia. opes enim, quibus Gallorum iniusti-
tia, & atrocitate fuerat expoliatus, Friderici mu-
nificentia recuperauit. Fuerat hic Manfredo Sici-
liæ, & Neapolis Regi vt charissimus, ita etiam fi-
delissimus. tanta enim inerat homini gratia, vt fa-
cillimè principum animos sibi conciliaret. Cuius
inuidia à Carolo Rege, qui Manfredo successit, &
eius amicos habuit infenos, bonis omnibus (quæ
erat Gallorum truculenta cupiditas) expoliatus
exulare compellitur. Cæterū, mutante fortuna vi-
ces, Gallis è siculorum dominatu eiectis, sub Pe-
tro Aragonia, & Siciliæ Rege Netum redijt, &
in patria honestam vitam degebat: donec quorun-
dam proditorum solicitudine Netini ab Aragonijs
deficerent. In ea tamen defectione Ioannes (vt di-
ximus) ita legitimorum Regum obseruantissimum
se præbuit, vt pro viribus patriam ad illorum iustis
simam obædientiam, & regimen reducere conten-
derit. Cuius rei non ignarus Fridericus, cui hic hu-
miler voluit supplicatum, pagum illum et fædū
iam rebellionibus, & Regum conuentionibus Fisco
Regio

Regio deuolutum, & Gombaldo Podio ante a tradi-
 sum, Ioanni Cappello, quem inculpabilem, & inno-
 centem fatetur, Netinis officialibus restituendum
 mandauit, dum Catanae adesset, Calen. Nouembris,
 an sal. 1302. Vidimus nos literas Regias, quas Bar-
 ptolomaeus Provincia, Jacobus Vassallus, Guido Fa-
 lesius, Franciscus Cacciaguerra, Iudices executi
 sunt, & quibus viginti testes subscripsere. Tum Io-
 annes Senio confectus læta, & felici pace in domi-
 no quieuit. Nec defuerunt ea tempestate alij nobi-
 les, qui Neti florarent, & Sanctissima disciplina
 gubernarent, ut fama per omnes Trinacriæ urbes
 diffusa prædicabat. Comperi Gerardum Bombaronē
vnde opinor familiae Baronum genus oriri, an. sal.
 1523. in pretio fuisse. lego & alterum Ioannem
 Cappellum iudicem cū prædictis Bartholomeo Pro-
 vina, Jacobo Vassallo, Guidone Falesio, & Franci-
 sco Cacciaguerra, anno Dominicæ Incarnationis
 1332. erant quippe Cacciaguerræ nobilissimi, &
 feudorum Domini, ut inferius patebit. inuenimus
 Rinaldum Cappellum Antonij filium Dominum
 feudorum Mulisinæ, Bumbusuri, & Alfani. Flo-
 ruit eadem tempestate Gulielmus Buccherius, insi-
 gni vir sanctitate: qui animo, & viribus fortis in
 Friderici Aulam, & sodalitium admittitur. Quo
 tempore contigit, ut venando ferocissimus aper Re-
 gi insultaret, eiusque vehementi conatu equus ab-
 flerritus parum absuit, quin sessorem deiceret.
 Quod ubi Gulielmus aspexit, equo desiliens Regi

opem latus accurrit, & .vt erat animo strenuissimus, audet a prum obnitem inermi manu adoriri audaciūs potius, quām prudentiūs bestiam superaturus. accerrimo illa impetu inuenet a aduersario inter media fæmora infestos genuinos impingit, immanique rostro subducto iuuenem ingenti plaga sternit. & quamvis interea inuicta Friderici manus a prum felici vulnere peremisset Gulielmus tamensui corporis viribus fractus, & valetudinis inops è sylva semianimis deportatur. Cui Rege cætra benignè promittente, & vltro offerente idoneū reliquæ vitæ subsidium: nil tamen aliud, quām dominicas quasdam prope Crucifixi templum, reliquias (vt in quadam Diui Conradi historia inuenio) Africane arcis postulauit. quò se recipiens abiebat, & tenuem, sed ingenuam, & inculpatam vitā exegit, omnibus suis ciuibus præ generis antiquitate, & morum honestate charissimus. Huc admissus est (peregrinos enim, quotquot baculis sub alas sub nisu incedens poterat inuenire, hospitio inuitatos pro viribus sustentabat) Conradus miles Placentinus, cuius historiam inferiū subiiciemus: & ad eius mortem, qua fuit an. sal. 1351. dignissimam Christiana pietate vitam duxit. Nam deinceps patriam relinquendam ratus, vt commodiūs, & liberius Dei se obsequio prorsus manciparet, siclim profectus est: ubi in quadam Casula vilis, & igneus requieuit, donec multis miraculis illustris animam Deo redderet. eius hodie reliquia magna sunt apud

apud Sicienses venerationi, & in Dini Matthaireligiosa pietate coluntur : eiusque festum Domini ca in Albis cum frequenti aliorum populorum conuentu quotannis celebratur. Vbi tanti viri meritis complures ab hernia, alesque morbis liberatur. Extiterunt, & sub Friderico in armis inclytissimi Landoline, strenuissimam rei militari operam nauantes, & cum bello clarissimi, cum suis Regibus fidelissimi amplissimos honores, & ditissima sibi pre dia compararunt Dum Rex Aedonem oppugnaret, Bartholomaeus Landolina propter res non minus validis viribus, quam firmo animo erga Fridericū gestas ab eiusdem principis munificentia prose, & hæredibus fœuda Frigētinos, & Grampolum, quæ fuerant Thome Piscis, qui à Rege descierat, obtinuit, necnon, & alias proditorum opes adeptus est. Datum, est diploma in Castris, die 23. Ianua. an. sal. 1300. Quarto eiusdem Regni anno. Huic successit Ioannes Landolina, qui decebens an. 1358. habuit filios superstites Bartholomaum, & Vassallū, quibus legauit fœuda Frigentinos, & Grampolum, & Charciciram. lego etiam Bartholomaeum Landolinam Vassalli fratrem legasse fœudum Frigentinos Mutio filio, & Accardo Grampolum. Conditum est testamentum Neti die 18. Iulij, quintæ Inditionis, 1382. Mutio successit Ioannes Landolina filius, qui sub Alphonso anno Domini 1440. Friderici priuilegium excribendum curauit. idem fecit Rogerius Landolina magni nominis miles, Ioannis. succes.

successor an. sal. 1465. Anno à Dei filio in terris na
 Autoris 1333. Mense Decembri (vt in Ennensi historia
historia copiosius explicuimus) Ioannes vicesimus secun-
 dus eo nomine Romanus Pontifex ultimum propè
 diem spiritum efflatus Siculos anathemate, &
 interdictis absoluit, quibus ob violatam ecclesiasti-
 cam immunitatem illigarat. Sunt deinceps Sacra
 Ecclesiis restituta, quibus diutissime caruerant. Tū
 primū ex Eremo Conradus egressus pia loca visi-
 tatus bina vna die edidit miracula. nam & An-
 tonium Sessam è diurno lateris dolore liberavit,
 & sartoris filio herniam coercuit. Aucta est Ne-
 tinis lætitia tanti viri incolatu donatis. Nec multò
 post Neti Fridericus honorificentissimè est exce-
 pius, & Pachyni littora, reliquamque horā ma-
 ritimam proximè risurus pyratas terrestri prælio
 fudit. Idem verò fato concessurus Gulielmum filiū
 Netinorum, & quorundam aliorum Ducem crea-
 uit. quod fuit an sal. 1335. Collatis alijs dignitati-
 bus, & oppidis Ioanni Gulielmi fratri. nam Pe-
 trum natu maximum Regni Consortem asciuerat.
 Sed Gulielmus Regis (vt appellant) Infans Athe-
 narum, & Neopatriæ Dux, Calatafimij Comes, &
 Neti Dominus apud Panormum decedens Ioannē
 suorum omnium iurium hæredem reliquit, anno à
 Christi Natali, 1337.

Interea Petrus Secundus eo nomine Siciliæ Rex
 solus gubernandæ prouincie onus suscepit, in qua
 multa sanctissimè instituit, quæ subditorum emolu-
 mento

mento essent profutura: plura ab eius virtute ex-
pectabantur, sed immatura morte præuentus Cala-
taßibettæ an. sal. 1342. occubuit filium Ludouicum
sub Ioannis patrui cura Regni hæredem, relinquēs.
Sub Rege Petro Rinaldum Riccam nobilem militē
lego: cuius tamen fœudi dominus fuerit (quos mo-
dò fœudatarios vocant, milites Regum diplomate
dicebantur) inexploratum habeo. Is filiam Marga-
ritam Guidoni Bombaroni dedit: in dotē verò octo-
ginta auri uncias in pecunia argentea, & insupelle-
tili quinquaginta numerauit. Veterum parsimo-
niam licet aduertere, & eam nostrorum temporū,
luxuriæ comparare: quando que nobili sanguine
progenita minus decem aureum milibus attulerit
in dotem, in opix notatur. Sub eodem Rege Netinæ ^{consu}
Consuetudines, quas in huius opusculi calce subijcic-^{etudine}
mus, cæptæ sunt literis mandari. fuit is salutis no-
stræ annus 1341. & habità sunt Messanæ 2. Jun. 9. 1341.
Indict. Successit Patri Ludouicus sextum & statim
annum nondum egressus, sub Ducis Ioanni tutela
cæptus educari: sic autem exposcentibus proceri-
bus adhuc infans Panormi coronatur. Quando ve-
rò ex ornatissima adolescentis indole prosperiora in
dies rerum monumenta expectabantur, ante diem
properante fato Aci è vita migravit, anno à Chri-
sto nato 1355. Floruit sub hoc Rege Netinorum 1355.
pietas, & potentissima Landolinarum arma cele-
berrimo laudum præconio erant toti Siciliae admi-
rationi, & non contemnendum hostibus terrorēm
infere-

inferebant. Lego in quodam Nicolai Carobeni Tabellionis instrumento anno sal. 1344. confecto, Diu*n* Dominici templum Religiosæ fuisse venerationi, multis antea lustris, & non multò post à sui ordinis natali fundatum par est credere. Meminit huius Diu*n* Antonius historiarum parte tertia, titu*m* 23. cap. 13. ei^{que} nonum inter Siculos conuentus ascribit locum. Quanta autem hodie, & loci amplitudine, & Religionis cultu, & sex Priorum Provincialium electionibus, eis^{que} non semel habitis floreat, clarius est, quam ut hic sit annotandum. Illud maius Netinæ pietatis decus, quod ex eremita tebris tanta Beati Conradi fama, & sanctitatis gratia redolebat, ut Iacobus Romanus natione Syracusanæ Ecclesiæ præsul, audita hominis virtute Syracuse ipsum coram conuenturus sit profectus: miratusque hominis parsimoniam, eloquentiam, signorum virtutem alacrior in suam sedem redierit. falso hunc Ennechum, siue Henricum nuncupatum apud quosdam reperio, si veram temporis ratione subiectam volumus. Iacobus enim hac tempestate, & ante mortem, & post mortem Conradi Pontificatum gessit. Duce vero Ioanne anno salutis humanae 1348. peste, ubi Netum sub Regis Ludouici ditionem venit. Ille quidem inter plurimas Siculorum procerum defectiones, & seditiones, qua iunior ætate, & viribus penè destitutus poterat, animi firmitate Regnum administrabat: Palitū tamē, genus hominum impotentissimum, vi, dolis,

varüsq; artibus non tam ad inferendam Regiae dignitati ignominiam, quam ut Blasco Alagonæ, penes quem summa Imperij Siculi consistere videatur, iniuriam facerent, Netum inter alia oppida occuparunt. neque ad illud exequendum magna armorum violentia vtendum erat, cùm & Regina Elisa bettha, nescio qua muliebri leuitate, ne dicam temeritate Palitorum fautrix his motibus annueret. Expulerant Neto Palitij Blasci, Regis, imò & Iusticie studiosos Landolinas, familiam quidem non minus virili animo inuictam, quam genere nobilissimam. At Ludouici nutu Rolandus Aragonius, & Ioannes Landolina, cuius illustris fuit in armis præstantia, mira fidelitas, admirandus omnium virtutum cumulus, facta valida militum manu, eoque omnibus Landolinis contendentibus, dum ciues, & contrariae factionis viri in extremo urbis cornu in templo Dini Francisci præfecto, ciique ex Palicis parentarent, euulsis suo cardine ianuis Netum invadunt, semitas omnes occupant, Fauste Aragonijs & Landolinis conclamant, hostes ejciunt, ciuibus suis parcunt, & Regis nomine ipse Ioannes Urbi custodiendæ, & in fide retinendæ præficitur. gesta sunt hac circiter annos Domini 1349. varijs in toza Sicilia seditionibus, & bellis acriori turbine urgentibus. Quando vel incultis ciuali odio terris, vel sectis, combustisq; hostile incendio segetibus, tanta fames Siculos varijs cladibus afflictos, invaserit. ut (si Maurolyco referenti creditus) non solum

opes exhauserint, pudicitiam prostrauerint, sed
(abominabile scelus) plures filiorum carnibus he-
braico, imò ferino ausu materna viscera repleue-
rint Operditi tempora, o detestandam feritatem,
ut in unam diem infelicissimam vitam prorogarēt
innocentum sanguine, & eorum, pro quibus mori-
debebant, fœdissimum ventrem satiarunt. Legi-
mus Diuum Conradum maximo tum Netinis adiu-
mento fuisse: ut qui panibus cœlesti munere confe-
ctis aduenientes expleret. Idem tamen non multò
post ad ætheream vitam vocatur indeficiente diui-
ni verbi mensa fruiturus: quo die plura Deus ob-
tanti viri sanctitatem testificandam edidit miracu-
la. Nam & Netinæ, & Hyblenses Campanæ nullo
impellente defunctum lugebant, donec ipse à geni-
bus erexit, emisso tamen spiritu comperiretur. &
quamuis Hyblenses sibi cadauer expeterent, Ne-
tini euidentiori ratione sibi debitum exposcebant.
Conserta pugna dimicatur: nemo tamen, Conradi
precibus, quod & antea cuidam Sacerdoti ab auri-
bus prædixerat, aut vitam, aut sanguinem, aut telū
vllum perdidit Tum electi quaterni, qui humo sub-
latum sibi caperent. incipiunt Hyblenses, nec hu-
mo quidem erigere potuere: succedunt Netini, &
leuius pluma feretrum in urbem reducunt, ingen-
tiique, ut par erat, gaudio in Diui Nicolai deposue-
re: ubi plurima miracula sunt conspecta, multis à
varijs morborum generibus liberatis. Quod, & ad
hæc tempora facere non destitit. Meminit Conra-
di

di Fazellus, meminit Maurolycus, meminit Lucius Marineus epist. lib. 5. Dormiit in Domino undecimo Calen. Ianu anno sal. 1351 vel (ut quidam scribunt) 1350. Oritur differentia, quod alijs à Cal. Ianu. alijs verò ab octavo Cal. Apr. anni exordium auspicantur. Iego eodem anno Neti iura dixisse Bartholomæum Barbillatum iudicem. quæ familia multis seculis clarissimè floruit: nunc autem est extincta. Dum verò Ludouicus ciuitates, & oppida, ut primùm per etatem licuit, ex officio, & rerum necessitate obiret, Netum profectus est: ubi Regio honore exceptus aliquantis per quieuit in Salonia domibus, ut perhibent, hospitatus, & multas ciuibus concessit immunitates, eorumque fidelitatem gloriose laudibus extollit, ut eius diplomate constat, anno à Christi Natali 1353. dato Neti. hinc Catanam reuertitur. Cum verò non deessent seditiones ciues (quorum nostra ètas huberiorem producit segetem) qui ex maligno liuore certorum hominum inimicitias fouendo in patriæ exitium ruerent, & fædam proditorum notam sibi inurerent, multa adhuc mala machinabantur. Ab hac hominū face Simon Claramontanus solicitatus noctu Netum cum multa armatorum turma accedit. forte sponitos portarum custodes inuenit, quos tamen magis à coniuratis seductos opinor: tacite ingressus semitam maiorem, quæ urbem medium diuidit, Claramontis felicia imprecatus excurrit, & ad usq; Diui Francisci Cœnobium victoris strepitu proficietur.

scitur. At Ioannes Landolina nec sibi, nec ciuibus suis unquam deficiens, ubi tumultu excitatur, animo non destitutus milites suos, reliquosque Netinos ad arma vocat: qui repentino casu perculsi ferociores in certamen insurgunt: hostes clamando, & cædendo inseguuntur: adeo que viribus valere, ut aduersarios, quasi victores, capto oppido gloriabundos, cæsis 150. & sine sepulturae honore & vastis rupibus deiectis, Simonem cum quibusdam paucis in fugam verterint. Complures capti pœnas, ubi illuxit, in aere astrictis faucibus in Diuⁱ Nicolai Campo luerunt. Quo autem anno Ludouicus Netum venit, condita est ad Ionij maris littus in agro Netino ab oræ maritimæ custodiam, & aduersus Hyblenses turris, cui cognomentum est Sta in pace. fuit olim hoc apud Netinos familie cognomen. Et quoniam huius turris condendæ author fuit Blascus Alagona, eius auspicio tribuitur, & eiusdem stemmate decoratur. Redeo nūc ad Ioannē Landolinam, qui primus censemur inter proceres illos, qui cum Artale Alagona Blasci filio, viro quidem belli clarissimo, Rogerio Theutonico, Gerardo, & Gulielmo Spathaforis cum 150 equitibus, & 250. Cataphractis sexcentis Claramontanorum equitibus Felicem victoriam retulerunt, cum plures, Artalis præsertim brachio, occiderint, multos ceperint, reliquos omnes fuga auerterint. Contigit haec pugna apud Leontinos, dum Artales Syracusis Catanaam proficiuntur. Nec defuit in multis alijs

alijs inuita Landoline præstantia, quò res exigebat, vel Regis obædientia desiderabat, auxiliares copias ducebat, & quidem promptissimè.

Defuncto fatorum festinatione Ludouico in ipso adolescentiæ flore absque liberis Fridericus frater subrogatur: sed qui mitiori fuit ingenio. & hebetiori mente, quam ut inter tot procerum, & ciuitatis dissidia tanto Regno præficeretur, nam & simplicis, & auriti cognomen ignava quadam socordia, et sulta credulitate est assecutus. fideliorum tamē he rorum consilio adiutus multa prosperè gessit: & in dies meliori fortuna fuisset vsus & prudentiori rerum experientia instructus, nisi morte præuentus an. sal. 1368. & vite, & Regno concessisset, quan uis 1378. scribat Maurolycus. Nec minus autem sub Ludouica, quam sub Friderico fratre fidelissima Netinorum constantia, & integritas innotuit. nanque Henricus Rubeus, qui plura per proditio nem oppida sibi occuparat, ubi eius Messanenses exosi procacitatem defecere, omnesque penè Rubeos trucidarunt, hic infremens, & indignabundus vltionem meditans Netum accessit, multisq[ue] propositis premijs Ioannem Landolinam præfettum insiam coniurationem adducere conatur. Sed vix illum istam blaterantem cines audire possi sunt, frustrato aduentu redire compulerunt, & insui Regis, quamuis omnium procerum contemptui exhibiti fide persisterunt, existimantes hanc esse subditorū integritatem, ubi maximè superiores aduersis re-

bus quatuntur, in fide constantissimè permanere.
 Quod & Fridericus fratri, aliorumque Regum
 priuilegia Netinis confirmans apertissimè profite-
 tur. Conseruatum apud magistratum diploma vidi-
 mus. Quamobrem inter oppida, quæ Friderici ditio-
 nis subessent, dum cum Aloysio Neapolitanorum
 Rege, tunc & ipso Siculorum improbitate Siciliā
 infestante, inducias paciscitur, Netum in primis an-
 numeratum est. Idem igitur Ioannes Landolina ma-
 xima vir integritate, & armorum peritia, Frideri-
 ci etiam Regis consiliarius, dum à rebellibus hosti-
 li clade vastantur agri pro tutiori Netinorum, ea-
 rumque opum, quæ extramœnia essent, munimine,
 & custodia ad sextum ab urbe lapidem edificandā
 curauit arcem, quod Castellucium nominarunt: ubi
 milites in praesidio dispositi ab occidente & Aqui-
 lone Netinos agros ab hostiis incursionibus tuta-
 rentur. Et quoniam in alieno solo (fuerat enim fau-
 dum Comitis Matthæi Palitijs iam rebellis) quam-
 quis in Netino arcem illam fuerat molitus: veritus,
 ne Palitijs hæredes locum, & Castrum, tanquam si-
 bi iure debitum quandoque gratis reposcerent, à
 Friderico obtinuit, ut si quando prædium illud à Cu-
 ria Palitijs restituendum decerneretur, iusta æsti-
 matione prævia sibi propter expensas satisficeret. ne
 publicæ utilitatis causa factum in authoris detri-
 mentum, & dænum verteretur. Datæ sunt literæ
 1356. Catinæ an sal. 1356. mense Decembri: quas Vassal-
 lus, & Sylvius Ioannis filij Paragomeno excriben-
 das

das curarunt, an. 1396. mense Februario, sub Regi
 bus Martino, & Maria. Non desistebat solertissi-
 ma Ioannes Vigilantia locis omnibus, tanquam al-
 ter Argus, prouidere: nulli labori parcens, nullum
 periculum defugiens, praesens ubique, & semper fir-
 mior erat, quo Regium negotium euocaret Vbi au-
 dixt Rolandum Aragonam in expugnatione arcis
Cassibilis, quæ à Claramontanis detinebatur, labo-
 rare, eò confessim cum suis militibus contendit.
 Vbi tamen eundem iam rerum potitum comperit,
 Andreę Taranto, communi hosti, qui Ludibrio Sy-
 racusis expositus meritas penas luit, aurem, &
 maxillam abscidit, & in victoriæ signum Netum
 detulit. Vnde discedere ne latum quidem vnguem
 solebat, nisi Regis iussu aliquò arma vertenda es-
 sent. Cùm autem Regius exercitus Leontinos obsi-
 deret, eò Ioannes Landolina cum tricentis equiti-
 bus Neto profectus auxiliares Friderici copias au-
 xit. Soluta tamen obsidione Claramontani iniurias
 vlturi Netinos agros populantur, ad arcem Castel-
 lucium insidias tendunt. Cumque eosque Ioannes
 Landolina progressus hostes sequeretur, in subdo-
 las eorum insidias delapsus plexus est capite. Tum
 Artales Alagona re cognita Netum se contulit,
 Netinos pro concione consolatus, & à rebus pro
 patria, & Regia fide fortiter gestis collaudando ad
 earundem virtutum perseverantiam hortatur, eis-
 que Manfredum Alagonam fratrem preficit: cuius
 legibus plurimos annos imò, & adhuc Netini sunt

usi, ut in Curia Gazophilacio legimus. Mortuus
 est Ioannes anno à Virginis partu 1358. Condide-
 rat paulò ante testamentum die duodecimo Maij
 Decimæ Inditionis: apertum est à Caradonna eius
 uxore pridie Idus Iulij eiusdem anni. elegerat sibi
 sepulturam Neti in Dini Francisci: legauit Bar-
 tholomæo filio fæudum Maucinum, Burgium, Pa-
 chynum, Salinas, quas emerat aº Ursino: item Sa-
 linas, Mursam Moriellam, Ruuetum, quæ à Regis
 munificentia in laboris præmium obtinuerat, necnō
 & Cammaratinum, quod paterna hereditate pos-
 sidebat: Vassallo autem filio legauit Frigintinum,
 Grampolum, Charciciram, in eisdem tabulis agitur
 de alio Ioanne Landolina, & Gulielmo Landolina
 consanguineis. fatetur ibidem plurimum è sua pecu-
 nia in Castellucij ædificium impendisse. hoc testamē-
 tum à iudicibus excrivendum impetravit Rinaldus
 Landolina miles, mense Septembri anni 1451. Sub
 Friderico claruisse lego Bartholomæum Barbilatū
 magni nominis Physicum. Anno salutis humanæ
 1368. Quinto Cal. Mar. Netinis per Syndicos, &
 procuratores suos Andream Chilò, & Henricum
 Trouenzanum ab eodem Rege Messanæ tum com-
 morante priuilegijs confirmationem obtinuerunt,
 quod Ludouicus prædecessor concederat: etenim si-
 delissima Netinorum opera multis in bellis, seditio-
 nibusque comprimendis usus cum Neti adesset, pu-
 blico diplomate officiosa corum obsequia commen-
 davit, in omni fortunæ strepitu Regibus præstata.

Fauerant enim, integrumq; operam præliterant,
 & ipsi, & fratri Friderico, non parcendo rerum, bo-
 norumque iacturis, personarumque periculis. ea
 Regis Ludouici laudatione Netinorum ciuitas fa-
 mosa & celebris appellatur. Cumque Regiam ma-
 iestatem excoluisserint & pro eius defensione multi
 pli cem, & opum, & vitæ iacturam fecissent, in te-
 stimonium puritatis, & fidei Regiae maiestati serua-
 tæ à solutione iuris tricesimæ, & sexagesimæ, que
 alias officialibus pro causarum, & litum agitatio-
 ne soluebatur, pereniter exemit, & perpetuò libe-
 rauit. Tandem sub quatuoruiratu (qui magistratus
 est urbi annus) Ioannis Cappelli, Prudentij Bel-
 lassai, Bartholomæi Cassini & Rinaldi Arnolfi præ-
 uilegia hæc à Ludouico, & Friderico Regibus habi-
 ta excripta sunt, anno Domini 1402. 3. Ian. decime
 Indi. Idem Martinus Rex confirmandum duxit,
 Catina 14 Martij 15. Indi. 1406.

Mortuo Friderico, mense Julio, predicti anni
 1368. abhuc Netum à Manfredo Alagona præfe-
 cit detinebatur, usque ad Martini Regis aduentum,
 cui unica Friderici filia, & Regni hæres data est
 nuptui: dicebantur ad Manfredi libitum iura,
 quemadmodum ex antiquis huius urbis processi-
 bus constat. Huius an. sal. 1381. 24. Ap. Iurati Ri-
 naldus Barbillatus, Antonius, Ursus, Ioannes Cap-
 pellus, Jacobus Leantius persuasere, (quod & lege
 caustum est) ne deinceps molæ aquatiles, quarum
 erant tunc temporis 12. modo verò plures viginii,

ex albis lapidibus fieri permetterentur propter fa-
ciliorem eorum corruptionem decretum est, ut de-
inceps nigris cotibus, quæ diutius conseruantur, &
in puluerem farinæ immiscendum non deminuan-
tur, vterentur. Idem Castellum, quod inferius nomi-
namus, in edito quidem, & natura vndique munitis
simo loco sibi ædificandum locauit, an. Dom. 1384.
nec omnibus tamen membris absoluit. nam interea
an. sal. 1391, (vt rectissimè omnium scribit Abbas
Messianensis) Maria Regina legitima Regni hæres
in Siciliam cum viro Martino, & eiusdem nominis
Socero reuersa est, à quibus Manfredus fraternā
meritatem secutus defecit, Neto tamen, vel eo
inuito, in Regia fide permanente: unde complures
à Maria, & Martinis Regibus gratias impetra-
runt, & per multa priuilegia Regiæ celsitudini fi-
deles nuncupantur. Antea verò quam Maria Re-
gis Friderici filia in Hispaniam citeriorem Marti-
no in matrimonium collocanda asportaretur, Arca
de Alagona, sub cuius tutela tenebatur, & à quo è
sacris vndis fuerat suscepta, Vicarij munus obeun-
te, & ipsa iustis de cauſis sustulit à Netinis officiū
cui baiulatus erat nomen. multæ enim dicebantur
rapinæ, plura furta & alias celestiora flagitia com-
mitti, dum nocturnarum excubiarum excusatione
improbi viri urbem more latrunculorum excurre-
rent quod in plærisque oppidis fieri incassum non
nulli dolent eius autem loco patritiatum instituit:
qui honestiori dignitate præfulget, et nobilioribus,

prudentioribusque viris annuo munere concessus
 multis litibus tum rusticis, tum urbanis dirimen-
 dis deseruit Grauia quidem Mariae literis in huius
 ciuitatis laudem prædicantur: dum fatetur se pu-
 ram, & synceram fidelium Netinorum pietatem,
 tum erga Serenissimos Reges prædecessores, sem-
 per præstitam, tum etiam in seipsam perspexisse: &
 subinde de clara Netinorum integritate non male
 merituram pollicetur. Conseruatur à Senatu cum
 alijs diploma datum Catine, an. sal. 1384. 20. Ianu.
 liceat hic interponere vetustam, & honestam, quā
 uis summo loco nō natam Littararum familiarium sub
 Mariæ tempora me agnosce. nam apud acta Ioannis
 Mariscalci Netini tabellionis comperio vnum ex
 testibus Marcum Littaram in quadam Procuratio-
 ne ab imperia Balda fæudi Billudiae domina confi-
 tutamense Nouembri an. sal 1385. hasce aedes ha-
 bitabat, quas post longam maiorum nostrorum pos-
 sessionem, post meum in eisdem Natalem, post flebi-
 lem, & semper mihi lugubrem carissimi fratri Petri
Littara Chirurgi mortem inter Diuorum Tho-
 mæ, & Christophori templas tandem alienauimus. Ceterū lacrymas coercens, & infelicum
 temporum calamitatem alibi deploratus, cōtex-
 tum sermonis præstituti non derelinquam. Dum Be-
 lingarius Turigles, & Guascus Queraltus in Sici-
 lia adessent Martini Ducis, & Reginæ Mariæ pro-
 curatores, ad suscipiendam omnium Siculorum fi-
 dem, & obædientiam missi Netini legarunt Anto-

nium Barbilatum, & Nicolaum Saloniam syndicos, & oratores, qui ex fidem vniuersitatis nomine iurarent, & ab eisdem omnium priuilegiorum confirmationem peterent, quod ex concessum est Messanæ; die 25. Feb. 1390. Curarunt transcribendum 6 Mar. 1391. ijdem Syndici. Publica huius instrumenti fide admoneor non recte scriptum à Fa zello, & ab eo, qui quamvis limatiūs, siculas Constitutiones, & Regum bistorias accommodauit, ubi Martini, & coniugis in Siciliam aduentus quarto anno superius assignatur, cum Drepani appulisse, & regnum auspicatos an. sal. 1386 tradat. Rectius sanè Maurolycus, qui nostræ opinioni astipulatur. Posthac igitur in Siciliam venerunt, & vna regnare incipientes Martinus iunior, & Regina, ascivit in Regni consortium Martino patre, procerum dissidia tollere, insulam à furtis, & rapinis defendere, & Regiam dignitatem tueri conati sunt. Multa (ut de alijs taceam) Netinis priuilegia, & immunitates concessere. Inter alia, ne vrbs ipsa alicui principi quoquis pacto donetur, neve per alios, quam per Reges ipse gubernetur, quod ab emporio Vindicari, alijsque locis tum fruges, tum leguminas, tum omne genus mercis nihil cuiquam vectigalis pendentes extrahere possint. Rata, & firma haberri voluerunt cætera aliorum Regum priuilegia, quibus Netinæ ciuitati ob præflitam Regio imperio fidelitatem, & opem aliquid immunitatis cōcesserint. Addiderunt, ne quem in iuncti hospitio co geren-

gerentur, nisi cum Rex ipse Netum veniret. (optimum, & pretiosissimum omnium priuilegium si non strates semper obseruandum curarent. O fortunatos nimium bona si sua norint. Netinos.) eorum, qui Reipublica curam gerunt, officia annua fore. Vidi mus nos diploma datum Panormi die quinta Ianuarij 15. Indit. 1392. Eodem anno Catinae, concesserunt pesse Netinos ex Vindicari, & Puzzallo extrahere frumentum, & nauigia onerare non soluto extractionis (ut vocant) iure dummodo mille sagmata quotannis non excedant. Contigit interea, ut Petrus Anghessa Ciuis Netinus à Regibus ex carcassa Syracusas fuerit relegatus, praesita censum auri vinciarum fideiussione, ne illinc recederet. Fideiusserunt Ioannes Cappellus, & Franciscus Cacciaguerra. Petrus autem, vt erat animo seditus, & subdolus, exili⁹ impatiens Syracusis ad Regis rebelles vltro se contulit. quod mox, & Franciscus Cacciaguerra, & alij eiusdem secta coniurati fecerunt, eosque improbissima suggestione commorunt, vt admotis copijs Netinam urbem à Regum ditione surriperent. Præmissi ipsimet ciuium animos tentabant, multaque scommata, & conuicia in Reges iactabant: vt tandem odio, & contemptu in eos suscepto, solicitatis Netinorum voluntatibus Urbem proderent. at tota Ciuitas contrarijs votis accincta Rinaldum Landolinam Regium militem, & consiliarium elegit qui seditiosos viros, & factiosos ciues armata manu ex urbe expellerent.

Hic,

Hic quemadmodum, & reliqui Landoline, suis principibus fidelissimus, viriliter, & strenuo animo proditores in medio urbis foro adortus coegerit excedere. & per ignotas vias exilire, donec ad hostes. & sui similes homines proficerentur. Fisco addicta sunt bona proditorum per Iacobum Aretium à Secretis Martini Regis: Petri vades soluere ius si, & Francisci domus sub hasta venditæ: erant domus sex cum horto, cisterna, & poriucu in Zisichiorum regione. quæ omnia Rinaldus Landolina ab eodem præstinauit auri vnijs triginta, tarenis decem, an sal. 1394. Confirmata est à Rege possessio, 1395. Quamvis autem Franciscus Cacciaguerra à legitimis suis obædientia discesserit Antonius tamē Cacciaguerra persistit in fide integerrimus, & ab eisdem Regibus ut par erat, commendatus, & ornatus inuenitur probauit Coram Martino, & Maria possedisse supra octoginta annos fœudum Catataum. & quoniam varijs ciuium seditionibus, & populorum bellis priuilegia amiserat, ab eisdem iustis de causis adductis eiusdem prædij confirmationem obtinuit an Dom. 1395. Quibus in literis maximè Antonij fides, & integritas commendatur, non solum per generalia verba, quæ vulgo in similibus priuilegijs apponi solent, sed etiam particularia quod Ciuitatem Netinam quam fidelissime rexisset, & conseruasset, à facinoroso que improborū hominum tumultu illæsam defendisset. Hoc fœudum peruenit ad Cuidonem Cacciagueram prædicti. An-

tonij nepotem, qui hoc Martini priuilegium excrī-
bendum curauit, & confirmandum sub Alphonso,
an. salutis 1418. Inde successit Aurelia mater Io-
annis Barbilati, primi ex Netinis Billudiae Domi-
ni. Et hic prædictum priuilegium excrībendum, &
confirmandum curauit sub eodem Alphonso 1453.
pendebat Regi quatuor auri vncias, Balistarij pede-
stris mercedem. Huic successit Mutius filius, cui
sunt eadem confirmata, an. Dom 1456. Mutio Ioan-
nes Barbilatus, qui curauit confirmanda priuilegia
Billudiae. & Catatausi sub Ferdinando Catholico,
1499 lego insuper eadem confirmata Ioanni Barbi-
lato sub Regina Ioanna, & Carolo filio, an. salut.
1517 Nec tacebo Mutium filium Lucretiae filia
Baldi Syracusani, quæ Ioanni Barbilato in dorem
Billudiam attulerat, sub Rege Ferdinando, an. salu.
1480. eandem confirmationem obtinuisse. Nunc
ad Martini historiam reuertor. Sub eadem tempo-
ra Gulielmus Ramundus Montecatinus Comes An-
gustæ donauit Rinaldo Landoline Netino Militi,
& Consiliario Regio fœuda Villiscaram, Binuinos,
& Burgium, donatione libera, & ne eis sua sponte
possit vti, & alienare, Catinae an. Dom. 1325. Cal.
Decembris, quartæ Inditionis. Quam donationem
Reges Martini filius & pater confirmarunt, latif-
simè eo priuilegio declarantes quanta Rinaldus vi-
gilantia, noctu, diuque armis indutus Regibus in-
seruierit, & Netum urbem inter multas rebellium
seditiones, fidelissimè, & sub legitimi Regis obser-
nationem

nationem firmissimè custodierit. habitum est Syracusis à Christo nato annis 1393. Mense Novembri, fuit quidem Rinaldus toti Siciliae charissimus, & dignus existimatus, qui maximi ponderis negotijs gerendis præficeretur. Electum proceres voluerent unum è sex iudicibus, qui cū totidem à Martino electis (ut Siculae Constitutiones testantur) secum conferrent, & certo arbitratu deciderent, quæ nam oppida Regia essent, quæ verò certis dominis ex bona fidei acquisitione subijcerentur. Floruit, & eadem tempestate Mutius Landolina Martino, cui à secretis inseruit, à rebus, & domi, & Militiæ præclarissimè gestis commendatissimus, ut multis eiusdem literis clarissimè liquet. Huic Mutio, simul et Henrico Statellæ, Simenio Cerdæ, Bartholomeo, & Vgoni Ricciulis, Cöfiliarijs Regis dedit Castrum Mungelinum, quod Fazelus à Plinio vocatum scribit Magellinum, cum omnibus eius fœudis, & iuribus, olim datum Gulielmo Ramundo Montecatino iam rebelli: ita ut venditum bipartito diuidetur: alteraque pars Regi persolueretur, altera verò eorum esset, quibus est donata. Subinde venditum est Henrico Statellæ, vni ex socijs: dimidioque Regi persoluto, reliquum cæteris est dilargitum. habita est donatio die primo Decem. an. salut. 1397. Nec multò post Orlandus Trauersa à Rege Martino defecit eundem Montecatinum secutus, & Antoniu Vigintimilium Comitē Collisani quapropter Martinus ablatis eorum opibus prædium in agro Neti

no dictum Timugni, liberè, & gratis concessit eidē
 Mucio Landolina, qui fidelissimam Regi operam
 p̄stiterat. legimus priuilegium datum Catinæ,
 an. sal. 1398. aie 6. Maij. Quinetiam inter initia Re-
 gni Martini iunioris plures Netini ab eo deficien-
 dum clamabant, plures iam defecerant Manfredū
 Alagonam secuti, qui Vrbis Imperium sibi usurpa-
 uerat Reginæ Mariæ pretextu, cuius obædientia
 iam ab Aitale Alagonatuendam acceperat. Mu-
 tius autem Landolina vir integra fide, & animi cō-
 stantia per insignis Ciuitatem ad Regiæ fidei cultū
 perduxit. Quamobrem Martinus Rex hominis be-
 neficium, gratumque studium agnoscens eidem, dū
 viueret, concessit posse singulis annis ex emporio
 Vindicari tantum tritici suo rure collecti extrahere
 quantum ad vectigal extractionis vnciarum auri
 duodequinquaginta ascenderet dat.e sunt literæ Ca-
 tinæ, anno à Christi Natali 1392. die 16. Decemb.
 primo ipsius Martini Regni anno. Ab eodem Rege
 Iurati obtinuere, ut prætores, qui iam annum mu-
 nus confecissent, à decimonono Cal. Sept. ab officio
 suspenderentur. & Syndicatui subiacerentur: præ-
 toria verò negotia per Iuratos gererentur, habitū
 est diploma Catinæ die 15. Aug 7. Ind. 1399.

Curarunt transcribendum Prudentius Bellassai
 Rinaldus Notarbartolus, Guccius Guascus, Augu-
 stinus Polinus, quatuor viri, quarto nonas Augu-
 sti, an. Dom. 1407. Paulò etiam antea Martinus fi-
 lius concesserat Netinis posse ins (ut vulgato ver-

bortar) baiulorum propter eorum insolentiam, & rapinas tollere, & alia veltigalia imponere, vt ea pecunia vigilibus nocturnis satis fieret. Datum Catinae 13. Jun. 1399. Iam fuerat hoc olim à Regina Maria impetratum, sed propter eorum peruicaciā, qui hoc officiū gerebant, adhuc persistebatur, donec Regia sanctione prorsus aboleretur.

Floruit sub hac tempestate Frater Ioannes Ricca, Ordinis Minorum, Sacrae Theologiæ professor, & generis nobilitate clarissimus quem eundem esse censemus. qui ab Angelo in Summa frater Ioannes à Neto (vt regularium est consuetudo) appellatur, & ciudem commentaria in magistrum sententiārum, vbi de confessione loquitur, citantur. Hic ad Reges Martinos, & Mariam legatus confirmata habuit superiorum Regum priuilegia. & immunitates Ciuitati Netinæ ab alijs concessas, quæ autem ibi sanxerint, hæc inter alia capita subscripsimus. Omnes officiales per Ciuitatis scrutinium fiunto. A portu & emporio Vindicari possint singulis annis mille tritici sagmata extrahere: quorum quingēta sint ab omni onere immunia, pro reliquis verò soluant Regio Aerario solitas portuum pensiones. Ciues Netini in alijs Ciuitatibus, & oppidis, præsertim Syracusis, & in Motycano Comitatu nec ciuali, neque criminali causa cogitor nisi quem admodum Neti obseruatur, & quemadmodum alijs Ciues in Urbe Netina Coram Magistratu in ius vocantur, & coercentur. legimus nos diploma datum

Syra-

Syracusis, anno à Virginis partu 1396 die 17. Nō
uem. Omnia hæc Pargomeno excipienda manda-
runt Quatuorviri Nicolaus Simonetta, Pinus Le-
antius, Antonius Carobenius, & Martinus Ade-
nolphus, an. Dom. 1402. die 10 Nouem. Idem fece-
runt Petrus Carniliuarius, Pinus Leantius, Franci-
scus Cappellus. Bartholomæus Guascus, à Christo
nato, 1423 pridie Cal. Decemb. Iurati verò Guc-
cius, Guascus, Antonius Notarbartolus, Nicolaus
Alfanus, Rinaldus Ribaldus Pargomeno excepe-
runt literas Martini de extrahendis quingentis tri-
ticis agmatis nulla soluta pensione, 1410. 3. Decem.

Regiæ munificentia non immemores Martinus
Adenolfus. Accardus Maiorana Ioannes Pulichi-
nus Syndici. & legati Netinorum petierunt à Re-
ge Martino immunitatem, & exemptionem iuris,
& vectigalis, cui vetus nomen est Dohanae quoties
aliquid terra, marique exportarent. Ille verò, pro-
ut suo diplomate profitetur, non ignarus, quanta
Netini pro Regibus in varijs præsertim bellorum,
& seditionum motibus subierint. pericula, quantū-
que fideliter Regiæ obædientiæ in omnibus se gesse-
rint, rebelles expellendo, & persequendo, Regem
militibus, opibus, commeatu adiuuando libentissi-
mè concessit. literæ habitæ sunt Catinae 16. Aug.
1401. licet autem Martinus Rex declarauerit Ne-
tinos ab omni iure, onere, & vectigali Dohanae
prorsus immunes: tamen propter publicanorum im-
probitatem, qui ob varia in arte negotiandi nostra-

tium, lucra, plurimum sibi questus decrescere videbant, nonnullas passi calumnias Netini rursus Regem adeunt, Regia liberalitate frustrari conqueruntur. Ille verò integræ fidelitatis, & officiorum non immemor priuilegia confirmat, pœnas, & multas irrogat, ne quis huic concessioni derogaret. Datae sunt literæ Catinae anno Domini 1402. die 12. Iulij, eas membrana excribendas Prudentius Bellafai, Ioannes Cappellus, Thomas Cassinus, Rinaldus Adenolfus, Iurati, eodem anno 7. Cal. Sextiles. Antonius autem Carobenius, Pinus Salonia, & Ioannes Pulichinus Syndici, & legati prædictorum priuilegiornm confirmationem, præsertim pro Ciuitatis ad ipsius Regiae ditionem pertinentibus, quæ vulgo Cameræ Reginalis dicuntur, confirmationē impetrarunt. Datum est diploma Catinae, die 8. Maij 1404 quod exceperunt diuturniori folio iurati, Pinus Burgensis, Rinaldus à Græcis, Ioannes Longus die 10. Apr. 1423. Huius tandem benignitatem secuta Maria vxor Alphonsi, Netinorumq; benemerita attendens eadem Martini, & Mariæ priuilegia confirmavit, quibus cauetur Netinos à iure Dohanae immunes fore. Imperatum est per oratores Antonium Notarbartolum, Ioannem Landolinam, Ioannem Campianum, V. I. D. Datum est diploma Valentiae die 23. Mar. 1424. Netinorum etiam diligentia obtentæ sunt literæ à Rege Martino Catinae, die 5. Iulij an sal. 1408. vt tertia quæque pars prouentuum, & reddituum fæudorū

ab Isimbardo Comite Monasterio ab Arcu legato-
rum in eiusdem Monasterij fabricam, & reparatio-
nem expendantur. Reclamantibus autem quando-
que Abbatibus, & ijs, qui pecuniam ex agris con-
ductis exigebant, earundem obseruationes obtentae
sunt ab alijs etiam Regibus. Vidimus nos Regis
Martini manum, necnon & Ioannis Infantis,
qui primò pro Rege non multò post Rex ipse Sici-
liam tenuit: quique, ut Alphonsus, Nicolao Spe-
ciali Prorege, anno Domini, 1423. multò ante eas-
dem literas sèpius confirmarunt. conseruantur om-
nia diplomata tum chartacea, tum membrana ex-
cripta in Netini Senatus Archivio Fratere Bar-
tholomæus Chirurgus, Antonius Notarbartolus,
Antonius Adenolphus, Goffredus Ligerius has
Martini literas de eadem expendenda, & eroga-
da pecunia Pargomeno exceperunt, an salu. 1408.
die 12. Iulij & quoniam eadem de causa obtentæ
sunt literæ à Ioanne siculis pro Rege præfecto,
eas, & Martini excribendas mandarunt urati Bar-
tholomæus Chirurgus, Rinaldus Notarbartolus,
Bartholomæus Barbilatus, & Conradus Ligerius
& Christi Natali annis 1421.

Erat olim extramœnia propè vrbis Isthmum
templum Diuo Iacobo Sacrum quod exinde Car-
melitis datum cum Diuæ Mariæ à Gratia nomen
mutauit. Solebant festos Iacoli dies celebriores
agere: unde & nuninas à Martino Rege in petra
runt. habitum est diploma Catinae die ieiio Iulij

anno à Virginis Partu 1408. Vnde hæc verba extripiſimus. Considerantes integræ fidei, deuotionisq; sinceritatem, quam vniuersitas ipsa Netina, & singulares eiusdem, tum maxime cùm sœuis rebellionum, tumultum, & bellorum turbinibus diri Martis, & Erinnys horrisonæ pullulabant incendia, circa nos, nostrumque nomen, & decus illibatè rebus præ cæteris gessit, & modò gerit, interne cordis affectu, memoranda, necnon fructuosa, & grandia seruitia, quæ nobis vniuersitas ipsa multifariam contulit olim tempore acceptabili, & in die opportuno, cùm nobis opus fuit fideles habere pugiles, & quo subditorum fidelitas liquido patuit experimento, & quæ confert impræsentiarum, & successiue conferet, annuente Domino gratiora, in aliquam vniuersitatis ipsius præstationis mercede, eidem vniuersitati licentiam plenamque potestatē nundinas, & foramore debito faciendi singulis annis in festo, & planicie Sancti Iacobi sexdecim dies immunitatis à iure Dohanae, ante diem festum Sancti Iacobi quinque, & decem post ipsum solennitatis diem, concedimus, &c. Hæc ibi. Diploma curarunt excrivendum die ij. Iulij, anno Dom. 1413. sub Ferdinando Iurati Simon Auola, Nicolaus Vasallus Tancredus Pipis, Gulielmus Ribaldus.

Sub Rege Martino, & Maria Sortinos nobilissimo genere natos Netum venisse comperimus. De derant uterque Martinus, & Regina Maria Cualardetto Monticlupo Vasconi sex fœuda in Netino Ruuettum,

Ruuettum, Bimiscam, Dihibinin, Rendam Billudiā,
 Maccharim, necnon Galermum, & Rahalbiatum ^{Gale-}
 in Leontino, quæ ille Regio permisso vendidit Mai-
 nitto Sortino auri vncijs 625. an sal. 1396. die 28.
 Decem. Palatioli stipulante Antonino Cappello.
 Quam alienationem, & emptionem confirmarunt
 Martini, & Maria 1397. die 7. Maij. erat quidem
 Mainittus tunc temporis ut ditissimus, ita nobilis-
 simus: ut qui ante horum fæudorum emptionem
 miles (quod nobis baro, vel fæudi dominus, sonat)
 vocaretur: licet huius fæudi nomen habeam inco-
 gnitum. Posthac Netum habitatum venit, ubi Illu-
 stres posteros & togæ, et militiæ clarissimos adhac
 usque tempora perduxit. Testatus denique est Ne-
 ti integer & mente, & corpore an. sal. 1445. electa
 in Diui Francisci sepultura: suscepit ternos liberos,
 Matthæum, Ioannem, & Rinaldum: Matthæo ve-
 rò præmortuo superstes fuit filius Seruator. huic
 annis legauit Bimiscam, & Macharim: Ioanni
 verò filio Dihibinin, & Billudiam: Rinaldo autem
 Rendam & Ruuettum. Iussum inter alia ad pias
 cauñas legata, ut heredes in sacra tecta Diui Ni-
 colai vigintiquinque auri vncias erogarent: quæ
 postea sunt adimpta an. sal. 1457. ut literæ au-
 thorum Rinaldi, & Gulielmi, necnon temporis
 nomenclaturam præ se ferentes in ipsa testudinis
 margine explicat. Idem Rinaldus Mainitti filius
 sub Alphonso, præsidente Archiepiscopo Panor-
 mitano, Panormi die 28. Ianua an. sal. 1453.

confirmanda sibi curauit hæc fœuda Riuettum,
Maccharim, & Rendā: suscepit duos filios Antoniū,
& Albani: Antonius superstite habuit Rinaldellū
baronē Maccharis Notat Angelus laurifex Rinal-
dū Petri filiū baronē Riuetti 1502. qui biēnio post
decessit sine liberis & successit Nicolaus frater.

Fato funda est Regina Maria anno Domini
1402. Cui Martinus coniux successit, qui in Sar-
dinia 1409. occubuit: huic Martinus senior sub-
rogatur Regnum tamen gubernauit Blanca Secun-
da Martini iunioris uxor. anno postero deceſſit ē
vita Martinus pater. Biennio interregnum passa
est Sicilia, donec post multas contentiones, Diuus
Vincentius, unus tunc ex nouem arbitris commu-
ni partium consensu electi Ferdinandum cogno-
mento Iustum, unanimi omnium approbatione,
nulloque ex competitoribus reclamante, Arago-
nia, & Sicilia Regem pronuntiauit, anno à vir-
gineo partu 1413. quarto tamen post anno ad su-
periora cœlorum regna est vocatus, Alphonso
primogenito Rege designato.

Sub Martino, & Maria fratrem Benedictum
Aquilam Netinum abbatem monasterij ab Arcu
inuenio. Floruit sub eisdem Ioannes Thamagninus
clarissimus Medicus, & Astrologus, cuius multæ
prædictiones vulgo circunferuntur. Dicitur sub
certo siderum aspectu ferulaceum pīcē effinxisse,
& cuidam nautæ amico dedisse: ad cuius iactum
sagenus semper pīcibus refertas reduxisse: eo ta-
men

men quandoque amissio, alterum efformandi occasionem non processisse. sub quarundam flellarum intuitum solum, & imprudenter ferunt pronuntiassse, horam iam esse, qua quis puellæ iam diu concupit & facillimè potiretur amoribus: quod quidem adolescens clanculum excipiens verum expertus est: postridie ampla munera misit ad ratem, qui caussam sciscitatus factum conquestus est, & de sua imprudentia silentio pœnas sumpsit. per forum, & veterem Seruatoris ædem pertransiens multas auiculas de more garrientes est conspicatus. prædixit astantibus ad vesperam fore, ut ancilla triticum férens caderet, & volucres derelicta grana collecturas iā multò antè cantibus gestire. Quod plenè euenisse referunt. aiunt, quod mortuus à monacho, qui iam suspendendus esset, dandus esset sepulturæ. quod multi factum affirmant. Aduenerant mercatores quidam sues empturi: proponitur ioci caussa ab otiosis quibusdam, & curiosis alienarum verum Thamagninus quem creduli mercatores conueniunt, paciscuntur sues, quibus nil grandius, nec pinguius vidisse fatebantur. numerata pecunia vñacum subulcis accipiunt. vbitamen nocturne tenebræ aduentarunt, magno excitato grunnitu & sues, & subulcos effugisse vident. pauidi magis, quare turbati reuertunt, factum conqueruntur, & à venditore reprehensi pecuniam recuperant. Memoria item proditum est rautas quosdam nescio quam mercem in vibem im-

portasse. hos aliquis monuit apud Thamagninum
 dignum re pretium habituros, ut qui diues esset, &
 eis rebus emendis delectaretur. credunt istis onusti
 hominem adeunt: qui ciuium suorum iniuriam, &
 ludibria illusurus iubet ad vesperam redire: inter-
 ea plurima siliquarum folia colligenda mandat. &
 eis niueo aspectu argenti formam praeseferentibus,
 & facillimè oculorum aciem decipientibus multū
 mercium fecit cpendium. lætantur nautæ compa-
 rato lucro, rem amicis exponunt, qui prater opinio-
 nem euentum contigisse mirabantur: sed cum ad lit-
 tus peruererint sarcinas suas commodiùs dispositu-
 ri non argento, sed frondibus mercem mutasse co-
 gnorunt tristes. & ægri lugent, citato cursu, pluri-
 moque anhelitu fatigati regrediuntur: & tandem
 à Medico suas opes recipiunt: qui artem arte elu-
 dens ostensum voluit posse, si caderet in votum au-
 ro. & opibus locupletiorem esse. Decessit sine libe-
 ris, & philosophico more constitutis ad pias caus-
 fas qui usdam legatis Rem publicam fecit hæredē,
 mortuus est anno salutis Christianæ 1411. & in
 Diui Nicolai sepultus: ubi hactenus eius tumulus
 fuit conspicuus, donec præsulis iussu demitteretur.
 incisum ibi hoc Epitaphium Ioannis Aurispæ opus
 legimus.

Naturam rerum, cœlos qui nouit, & astra,
 Et multis cecinit, quæ sua fata, prius,
 Hoc Tamagnini Domini tegit ossa Ioannis:
 Nam mens se iunxit, venerat vnde, Ioui.

Mille, quater centum, denus fait annus, & vñus,
Christicolis, cæli cùm rapuere virum.

Ioannes igitur Aurispa, vir quidem omni scien-
tiarum genere eruditus, & per totam Europam ce-
leberrimus hac etiam ætate floruit. In Italia ob fa-
cile in poetica disciplina ingenium laurea redimitus
prædicant. præclarissimis meritis à secretis Apo-
stolicis est electus, ut Philippus Bergamus lib. 15.
scriptum reliquit. Meminit eius in historijs Ae-
neas Pius, meminit Leander, & Christophorus
Scanelius, (si liber non mentitur authorem:) me-
minerunt plures alij : sed temporis lapsu multi in-
tercidunt. author supplementi Chronicorun^a hæc
habet; Ioannes quoque Aurispa Secretarius Apo-
stolicus, Rhetor Luculentus in pretio fuit, & quæ-
dam composuit, 1446. Franciscus etiam Philel-
phus misit, vel missas ad eundem fingit complures
epistolas in diuersis temporibus, vt ab annis Domini
ni 1427. ad annos 1453. Nos autem multis annis
præmortuum euidentius probamus. fuit enim Can-
tor (quod dignitatis officium eorum est, qui curam
habent animarum) maioris Ecclesiæ, & Crucifixi
apud Netinos. dumque eius procurator omnia in
suum commodum verteret, hunc illi abusum cōque-
rens Senatus nuntianit, & per eundem certas in-
dulgentias pro Ecclesia Crucifixi impetrandas mā-
dauit. Vidiimus Epistolam latino sermone conscri-
ptam 18. Cal. Decemb. 1408. Mortuus est tandem
anno salutis 1416. habentur enim in Diui Nicolai

Sacrario literæ ab Episcopo Syracusano missæ, qui Vicarium in spiritualibus præmortui annuos census exigere inhibuit. Quæ publicæ fidei testimonia pluris apud me sunt, quæm aliorum annotationes incerta, & inconstanti fama collectæ, fuisse autem virum in primis disertum nemo est, qui neget. De eo sic Thomas Fazellus loquitur: Floruit in poliori utriusque linguae literatura superiori ætate Ioannes Auriſpa Netinus. excelluit nanque ingenio non ad solutam solum orationem, sed ad versus quoque componendos elegantissimo. Quo in genere nonnulla eius epigrammata, in altero verò epistolarum opus egregium, & Hieroclis liber in Pythagoræ aurea Carmina latinitate donatus, extant. Hæc ille Sediam Laurentij Vallæ de hoc homine iudicium subiungamus: Id dicam (inquit) quod verè possum dicere, me non tam mea voluntate, quæ ardentissima erat ad hoc opus descendisse, quam prudenterissimorum, atque amantissimorum cōilio cùm aliorum, tum præcipue Auriſpæ, & Leonardi Areini: quorum alter Græcè legendo, alter latinè scribendo ingenium excitauit meum: ille præceptoris, (vni n. mihi legebat) hic emēdatoris, uterque parentis apud me locum obtinens. paulò post. O viros omni laude dignissimos; ode literis, ac de literatis optimè meritos: non veremini ne alij eò quò peruenistis, (licet perquæm arduum sit) perueniant: sed hortamini, incenditis. & quasi de alto manu scandenti porrigitis. bac ille.

Successit Ferdinando filius Alphonsus, qui in-
ser primos sui Regni annos Nicolum Specialem
virum domi, & militie clarissimum Ciuem Neti-
num Siculis regendis præfecit. sic iuuenio iam à sa-
lutis anno 1423 apud acta Antonij Danielis Ne- 1423
tini. De suis ille ciuibus optimè meritus omni illo-
rum priuilegia, & præsertim, quibus cauebatur ne-
ius, & vestigal Dohans vspiam Netini soluere co-
gerentur, obseruanda mandauit. Quas literas Ri-
naldus Burgensis, Nicolaus Alfanus Joannes Lö-
gus, Iurati publicè excribendas curarunt die 10.
Iunij 1423. Interea Alphonsus ut erat in alienos
effusissimus, præcipue quos honestis virtutibus or-
natos explorauerat sic & Petro fratri gratissimus Actu
vrb,
Netum Urbem Ducatus titulo donauit, cui & Pla- ducia
tiam, & Acim adiecit, que sibi pleno munere pos- tivis
sideret, & in posteros, successoresque hæreditario tulo.
iure transfunderet, merumque, & mistum in om- poni
nibus illis Imperium habere licere concessit. habi- tig
tum est, diploma Barchinone die 6. Iunij, 1424. Ela- tig
git interim Petrus procuratorem suum Ferdinan- dum
dum Velascum, per quem tum Vrbis tun omnium,
quaæ ad eiusdem iurisdictionem pertinent, possesso-
ne potiretur. At ubi ille Netum venit omnia ple-
ni rumoribus, & seditionibus offendit perturbata
vniuersus enim populus, audito tristis effectus nun-
c, nouun Dominum detrectans exclamabat non
esse aliij. quam Regi ipsi parendum: vnius Imperiu
satis esse, duplicem suis humeris prouinciam non
sabeun.

subeundam. male de fidelissima Ciuitate, quæ superioribus Regibus præ officij pietate fuit semper commendatissima, Alphonsum mereri, qui inferiori Domino habendam committeret. Quod si Ciuitatem alteri tradere omnino Rex decerneret, ipsimet iam olim à Regulorum iugo liberati sibi eos, qui Reip. curam gererent, facilius deligerent. eo tumultu factum est, ut incaliente iracundia, & plæbe prope modum in defectionem excitata, nonnulli Petri ministri cæderentur, neve Netini sua libertate priuati sibi defecisse viderentur. Castellum vetus adeut, ubi Regis præsidium Petri obædientiæ excubabat: aggeres, & Vallos extriunt, tum ne præsidarius miles in oppidum incautè irrumperet, tum, ut arce expugnata, nullum proximè timerent, qui Petri parteis secutus cæterorum periculo immineret. At cum Petrus mari etiam prefectus in porta Syracusano triremes haberet, quas Regis Alphonsi iussu ducebat metu maioris mali, factum est, ut nuntijs ultro, citroque missis conuentionem quandam stauerint, cuius Ioannes Podius, Antonius Notarbartolus, Ioannes Pulichinus procuratores, & legati fuerunt, Pacis autem, & conuentionis capita hæc fuere. Ciuitatem ipsam Petrus, & successores ex legitimo matrimonio, virilisque prolis habento. Omnia Ciuitatis priuilegia, immunitates, & exemptiones à Regibus eatus concessæ inuiolata permaneant, & confirmantur. Ciues Netini liberè quoquis migrare possint, nullus opibus, prædiis vel amissis,

amissis, in alijsque oppidis commorati prædia, & opes, quæ Neti habebant, per se, suosve procuratores gerere, & possidere valeant. Omnes, & singuli ciuitatis officiales habitatores, & coniugati sunt. Idem, simul & Prætor Urbanus, & Iudices anni sunt. Ne unus, & idem & Castello, & Urbis regendæ præficiatur. Iurisdictiones & iura, prout Regiæ administrationis tempore, illæsa obseruentur. Nullum inuitè hospitio admittere, præter Regem, Regisque fratrem, Ducem Petrum, cogitor. Sacræ Conscientiæ Iudices, quemadmodum sub Regum olim regimine, creantur. à vectigali, & iure Dohanae, quomodo sub Regibus ita, & sub Duce Petro, negotiantur immunes. Omnes iniuriæ, defectio-
nis crimina, & suspitiones illis, qui fortè fuerint inobedientes, & Imperiū detrectates Petri ministris violentas manus iniecerint, remittantur. Hæc & alia postulata pollicitus est Ferdinandus quinto Cal. Octob. quæ 13. Cal. Nouemb. Dux ipse Petrus iure iurando se obseruaturum obstrinxit nec aliter præsttit. Sanctissimè enim, & benignissimè tanti Regis frater Netinos gubernauit: eoque sine liberi-
ris mortuo, sub Alphonsi iterum dominium Ciui-
tas est deuoluta. Compulit autem Netinos huius-
modi conuentionibus acquiescere, quod per legatos
suos certam & immobilem Regis voluntatem præ-
senserant. Nanque, ne sibi deficerent, ut primùm
audierunt Petrum Netinorum Ducem electum,
ex altissimo sibi gradu delabi persuadentes, si supe-
riori-

rioribus temporibus Regum, modò verò Ducum nuncupatione regerentur, confessim oratores mitunt viros Clarissimos Ioannem Landolinam, Ioannem Campianum, Antonium Notarbartolum, qui apud Alphonsum conquesti benemerita! & fidelissimam operam in alios Reges collatam recolentes, superiorumque priuilegia, quibus præsertim cautum erat, ne vrbs vlli dono largiretur, testati, Donationem Petro collatam pro viribus reuocandā curarent. Quamuis autem illi integerrime, & dissentē sua funēti eſtent legatione: Regetamen in sententia permanente, ne fraterno honori quicquam derogaretur, ac humanissimè consolato, re infecta regressi sunt hoc tamen vnum impetrarunt, vt pro expensis hoc itinere facti nouum vctigal aurivn ciarum ducentarum, quæ semel tantūm exigerētur, liceret imponere. Datæ sunt literæ Valentiae an. sal.

1424. Pridie Cal. Apr. Interea Dux Petrus fortissimam in arce veteri turrim condidit, tutissimum aduersus Urēm propugnaculum, quæ absoluta est an. Dom 1420. ei nunc magistræ turri cognomen remansit. ibi hoc carmen insculptum legimus.

Bis sepiungentos viginti quattuor annos
Egerat October Christi nascentis ab anno,
Cùm Dominus Netū Petrus Illustrissimus infans
Gratis ab Alfonso sibi Rege, & fratre tributum
Possedit. cuius pariter mandata sequentes
Sanctius egregius miles, custodia Castri
Secretus Neti, de Vrsone Antonius ipsum

Castellum

Castellum eximio vetus ornatuere decore,
Fornicibusq; nouis munitum, & turribus altis.

Dum verò Ciuitas hæc à Petro Aragona tene-
retur, omnium penè oppidorum, & Ciuitatum pu-
blicani Netinos ad ius Dohane, quemadmodum &
cæterorum Regulorum subditos, quasi sub Petri
Ducatu vetera Regum priuilegia perdidissent, sol-
uendum cogebant. At, ne in hac quidem re, Neti-
ni negotiatores sibi defuerunt, Regios officiales
adeunt ius suum dicunt, & obtinent. Quapropter
Gilbertus Fares totius Regni Siculi (ut vocant)
Secretus publicis literis declarauit Netinos, ut
olim sub Regibus, ita & sub Duce Petro ab eo ve-
tigalis inre, quod cæteri populi oppidorum Domi-
nis subditi certa pensione debent, dum aliò inferūt,
vel exportant pannos, telas, tergora et similia que
suis in oppidis sunt operati, esse liberos: satisque es-
se semel extrahendo à patria soluisse Datæ sunt li-
teræ Panormi an. sal. 1427. & ad omnium Ciuita-
tum Secretos transcriptæ. Curarunt eas Pargome-
no ad futuram rei memoriam transcribendas Iura-
ti Nicolaus Salonia, Bartolus Barbillatus Ioānes
Oddo, Geraldus Parisius Eodem anno impetratum
est à Rege Alphonso ut quindecim dierum nundi-
næ à Martino Rege profestis Diui Iacobi Aposto-
li diebus, qui extra mœnia celebrabatur, obtentæ,
cum iam frequentari desinerent, qui us ab omni
vætigali immunis esset Neti negotiatio, in Sacrū
Pentecostes diem transferrentur, quando cele-
brior

brior Spiritus Sancti missio in Crucifixi area recole
retur. Iussum que est tum ipso Pentecostes die, tū
octo diebus subsequentibus immunes nundinas ex-
poni. Literis mandatum est Valentie die 12. Aug.
an. Dom. 1427. Ab eodem Alphonso confirmanda
curarunt Netini vetera priuilegia, quibus caue-
batur, ut in reparationem fabricæ Monasterij ab
Arcu tertia quæque pars redditum expendere-
tur. quin & contra Ioannem Episcopum Trigesti-
num, cui eadem ecclesia fuerat commendata, literæ
sunt emanatæ: à quo nec templorum ædificijs, nec
ouium pabulo præ munere studebatur. (Quod cùm
ego octauo Conradi ad libro carmine deplorarem,
non defuere lupuli, & vulpeculæ qui id ipsum ad-
uersus præsulem meum de me alias benemerentissi-
mum, & cui ex animo debeo, semperque honorificē
tissimè obsequi studui, & pro tanti viri meritis in-
seruire, falsò interpretati testarentur) literas pu-
blicè notandas iusserunt Iurati Bartholomæus Bar-
bilatus, Ioannes Cappellus, Antonius Salonia, An-
tonius Guascus, 7. Maij an. sal. 1426. Nec destitit
Petri humanitas Netinis, ubi res exigeret, faue-
re. Fuerat olim, dum in variis factiones diuisa Sici-
lia conquassatur, infensa quæ rebellione mutuis ar-
mis interimitur, turris, cui cognomen est, Sta in pa-
ce, aduersus Hyblenses, ut superius dictum est, à
Netinis ædificata, ut è publicis Ciuitatis scriptu-
ris colligimus: & in ea militare præsidium excuba-
bat. Cùm vero nescio quomodo sedatis iam oppido-
rum

rum tumultibus, eadem Turris sub Duce Petro ab Hyblæis possideretur: petiere ab eodem per Ioan-
nem Preuinanum, ut iterum Netinæ editioni restitue-
retur. Quod & factum est. Confirmauit hic & alia
Ciuitatis priuilegia in Villa Oliueta Lusitanæ, die
vndecima Iunij, an. Dom. 1431. Dumque eadem
Turris in Vrbis Netinæ defensionem, & oræ mari-
time custodiam extructa aliâs à Bernardo Crape-
ra detineretur, legatus est Simon Landolina ad Jo-
annem Alphonsi fratrem tum Proregem, ut vni-
uersitati Netinæ restitueretur. Non erit à re no-
stra alienum referre, quemadmodum in altis Cu-
riæ nostræ reperiam, à Bernardo Turrim subreptā.
Possidebat eam quidam vir Netinus, quem Syra-
cusicis Crapera conspicatus armata suorum Satelli-
tum manu insequitur, & fugientem eò compulit,
ut si salua vita cuperet abire, Turris eius Bernar-
do donationem faceret. His ille angustijs implici-
tus annuit. Quamuis autem hoc Netini coram Re-
ge Martino probassent, hominis tamen potentia, ne
dicam impotentia, haec tenus à Comitibus Motyca-
nis possidetur.

Alphonsus, dum Messanæ adesset, die 27. Non.
an sal. 1432. dedit Neto iure Ciuitatis, & aliarū
Ciuitatum priuilegijs gaudere. Conseruantur apud
Senatum Regia diplomata. Fuerat à Regibus supe-
rioribus concessa certa quantitas cadorum tynnine
quibusdam Monasterijs monialium distribuenda:
quæ pro diuersis Cœnobijs, locisque pjs sub Rege
Martino

Martino 103. C adorūm fuisse scribitur: postmodū
tamen aliquot annis à Curia fuit occupata Alphō-
sus autem non minus armis quām pietate Illustris
eandem eleemosinam eisdem p̄is locis rursus ero-
gandam iussit: & (ut alia taceam) Monasterio Sā
Etæ Catharinæ apud Netinos quòd nunc est Sancti
Seruaturis, quaternos singulis annis Cados dona-
uit. Constat ex eius priuilegio dato Panormi die
23. Nouem 1434. Cùm autem (ut multi scribūt)
Dux Petrus Alphonsi frater muralis machinæ
ictuperemptus occidisset, tum, quod nullos liberos
suscepérat, tum Regia promissione, Netum Regi
ip̄si, sine ullo principum medio subiicitur. Confe-
stim Senatus Ioannē Prouinā syndicū, & orato-
rem misit postulans ab Alphonsi posse literas cō-
tra præhabita priuilegia emanatas consultare, sub
inde omnia iura ab alijs concessa confirmari, Ciui-
tatem ipsam nec amplius aliij donandam, nec pigno-
ri tradendam, sed liberam sub ipso Regum regimi-
ne, sine ullo inferioris dignitatis titulo futuram,
quales Panormus, Messana, Catana. quòd si forte
alicui donaretur, posse Ciues Netinos impune se
defendere, arma capere, & insue libertatis conser-
uationem cuilibet impetui repugnare: omnes offi-
ciales per scrutinium deinceps faciendos: utque ad
officiis & dignitates obeundas Ciues, & habitato-
res tantum admitterentur. Datum est Regium hu-
ijs concessionis diploma Capuae anno à Christi hu-
manitate 1439. die 22. Octob. Nec multò post le-
gatus

gatus est Antonius Landolina ad Alphonsum Regem, ut nongentas auri uncias Petro fratri à Netinis mutuo datas, necdum solutas, repetendas curaret. Cùmque prorex vellet mittere, qui infeneratores animaduerteret, cuperetque pro sumptu centum quinquaginta auri uncias extorquere, per eundem legatum Netini supplicando fassi sunt se usurarium Netineminem habere, magisque usuram iniuriam subitum, si prædictum pecunia summa expromere compellerentur. Per eadem tempora Baptista Platamo prorex iussit plenius obseruanda Netinorum priuilegia, quibus à iure Dobanæ adepti sunt immunitatem. Datæ sunt literæ Panormi die 12. Maij 1440. curarunt excrribendas quatuoruiri Antonius Landolina, Bartholomæus Carniliuarius, Ioannes Oddo, Vassallus Specialis, die 22. Ianu. an. sal. 1442.

Paulò ante Alphonsum Regem Tancredus Pispi ex Italia in Siciliam profectus Neti habitauit: ubi ad nostra tempora nobilissimam familiam perduxit. fuit Tancredus Alphonso gratissimus: cuius autem Netinus effectus aliquot à Rege (tanta erat eius in Tancreduum benevolentia, & benignitas) literas accepit, quarum unæ, quæ reliquas testantur, ad nostras manus peruererunt: quibus eius operam in contrahendis inter Petrum Vafurtum cubicularium Regium, & Luciam scobarem nuptijs, & industriam commendat: suam illi operam, ubi res tulerit, identidem pollicetur. Datæ

sunt Caietæ 12. Cal. Iulias, an. sal. 1446. Huius
 Tancredi filius Marcellus fœudum Bōfalam à Man-
 fredo Alagona comparauerat: quam emptionem
 ratam habuit Alphonsus, & suo priuilegio confir-
 manit, plura cùm ipsius Marcelli, tum maiorum
 benemeritatem testatus. Datū Neapoli Cal. Iulij, an.
 Do. 1445. Cùmque agrum Stallaini dictum possi-
 deret, exorauit ab Alphonso fœudi nomine dona-
 ri. Qui huins, & parentis meritis non ingratus
 postulata admisit, & fœudi quaternati (vt appel-
 lant) baiulationis, & aliorum priuilegiorum iura
 concessit, quæ similiter nobilia fœuda obtinerent:
 necnon à secreti, & patritij iurisdictionibus abso-
 lutum esse voluit. Datum Neapoli eodem tem-
 pore, quo superius. Militauit aliquando Marcellus
 sub Alphonso: ubi contigit (vt à senioribus qui-
 dam probatæ fidei viri audisse confitentur) vt Mar-
 cellus armis, & animo inuitus fortissimi viri par-
 tes præ se tulerit, & quandoque inter consertos
 hostes non minus audacter, quàm feliciter dimi-
 carit. quod auribus aliquantum captus, galeaque
 indutus tubæ receptui canentis sonitum non facile
 exaudiret, & cædendis hostibus intentus, quid
 alijs exequerentur, non aduerteret. Denique Pa-
 normi ex humanis excessit, mense Feb. an. Dom.
 1477. vt Petrus nepos literis mandauit. Genuit
 autem Georgium, & Petrum: à Georgio natus
 est Petrus, qui suscepit Marianum, & Albertum,
 de quibus infrà est, quod dicamus. Alter autem
 Petrus

Petrus Marcelli filius genuit Rinaldum, hic Petrum, hic Franciscum, hic Vincentium dominum Stallaini, & Herculem, cui nullum in Mathematicarum disciplinarum peritia secundum esse arbitror.

Exorauerant Netini (debito fortasse crebrius) à Rege Alphonso priuilegiorum omnium, quæ extenus obtinuerant, confirmationem. Cùm autem vrbis præfectura ab heredibus Antonij Salonia pro ducentis auri uncij pignori possideretur: & cauſarum criminalium iudicatus Ferdinando Scompaio fuerit, dum viueret, collatus: qui literarum nescius plus addicentibus, & proinde viris non integris vendebat officium: obtinuere oratores hunc alio munere donandum, & prætoriam virgam annuo munere à Rege conferendam. Datæ sunt literæ in Castellonouo Neapoli die 19. Nouemb. an. sal. 1452. an sal. 1450. comitia fratrum Minorum ab obseruantia Neti sunt habita 1458. 12. Mar. 7. ind. princeps Carolus cum Lupo Simene Vrrea Netum venit.

Floruerunt sub Alphonso plures Netini, vel literis, ac religione, vel armis etiam illustres. Antonius Bellassai doct̄or Theologus odinis Prædicatorum fuit in Sicilia Prior Provincialis. sic legi apud acta Francisci Azzolinæ, an. sal. 1441. idem sub Rege Ioanne in actis Antonij Carobenij. fratrem habuit Rinaldum Bellassai sacrarum etiam literarum professorem eodem tempore in conuentu

Diui Francisci florebat magister Fridericus Ioan-
guccius sacræ theologiae Doctor, sicut & in Diui
Dominici Antoninus Lanterius, vir eiusdem pro-
fessionis sic per quædam publica instrumenta ex-
ploratum habuimus.

Nicolaus Specialis summo loco natus seipsum,
suos, & patriam præ cæteris illustravit. ad diffi-
cillima quæque munera obeunda, & ad omnia tum
domi, tum militie celerrimè præstanta agillimo
fuit ingenio. Alphonso rere magnanimo, doctissimi
et quæ, ac fortissimi, necnon integerrimi cu-
iusque viri Mæcenati, & faktori benemerentis-
sime fuit adeò gratus, ut illum pluribus annis Si-
cilia gubernandæ præfecerit: quamplurima cum
laude, & integritate, necnon Siculorum utilitate
adeò sapienter, & prudenter rexerit, ut Alphon-
sum solitum dicere referant, si forte omnes leges,
mores, & viuendi normæ interirent, unum Ni-
colaum satis esse, qui omnia reficeret, & integræ
obseruationi restitueret. Inter proceres illos nu-
merat sexto Neapolitanæ historiae libro Pandul-
fus Colenucius, qui cum Rege Alphonso bello na-
uali à lyguribus sub Philippo Maria Mediolanen-
sium Duce fuerunt capti, & ab eodem honorificen-
tissimè dimissi an. sal. 1436 fuit patriæ, dum vi-
xit, amantissimus. plurima enim in illius emolu-
mentum sanxit, vel Regi sancienda curauit. fuit
Dominus oppidi Paternionis, quod ab Alphonso
emeral auri vncūs 4200. necnon & Inspicæ fundi,
quod

quod alienauit, ut appareat in actis Nicolai Francuilla. fuit Dominus Castellucij, Granerij, Cas-
sibilis, Sammarsi, Celsi, Montis Climisi, & Ci-
pulla: prima duo emerat à Salimbenio Marchisio
V. I. D. & Protonotario Regni Siciliae. patet
ex tabulis Ioannis Oliuerij Alcami die 6. Septem-
bris 1417. pretio auri vnciarum mille. Ista autem
venditio fuit confirmata Alcami a Proregibus
Ilerdensi, & Antonio Cardona, 20. Octob. 1417.
Domus suas, ubi Neti habitauit, quæ modò vocan-
tur à Domina Melitelli, & adhuc in ostiorum fron-
te Specialium insignia præse ferunt, simul eorum
dem esse voluit, qui Castellucij domini essent futu-
ri. Duas habuit filias, quas nobilissime nupti de-
dit, Leonoram quidem Blasco Barrhesio Domino
Melitelli, & Isabellam Domino Ferulae oppidi.
Consecutus est à Rege Alphonso vectigal panis
vendendi Panormi, & singulos oboles portorū no-
mine frumenti ex Sicilia asportandi, necnon &
vectigal pascuorum in agro, & ciuitate Troinensi.
fuit magister (ut vocant) portulanus portus Vin-
dicaris cum annua auri vnciarum prouisione, &
vnus grani in singula sagma tritici extrahendi.
fuit & in Sicilia magister à rationibus (quod qua-
storis nomine apud Romanos dicebatur): quadri-
peditus dignitate etiam præfulsit Petrus eius frater. Te-
specia-status est Neti 7. idus Decem. an. sal. 1443. quam-
lis. uis falsò quidam scribant 1448. Conseruantur hæ-
c abula apud Franciscum Ioanchomasiū integer-

rimæ virum fidei, & tabellionatus peritissimum.
 Meminerunt huius viri Maurolycus, & Fazellus
 Neti tandem migrauit è vita die 13. Feb. an. sal
 1444. & marmoreo sepulcro in Diui Francisci ia-
 cet. ubi hi versus licet non planè politi, legūtur.
Magnificus Specialis heros iacet hic Nicolaus,
 Trinatrijs tumulis ditior euge lapis.

Diuinos Cineres serua Speciale sepulcrum,
 Sicelidum specimen, tam speciale decus.
Nestora consilio, quemuis virtute Catonum
 Hunc Quintum Fabium pro grauitate puta.
Pro regemque tribus lustris videre Sicanus:
 Nam totidem Regis sustulit ille vices.

Postero anno obiit Ioannes Matthæus Specialis
Nicolai filius, apparet ex lapide marmoreo in
codem Francisci Sacello: ubi hoc carmen, & id
rude, legitur.

Quæris Matthæi Specialis busta Ioannis:
 Ossa viri fortis iste colossus habet.

Magnanimi intrepidi, clari Mauortis alumni
 Tanta sub exigua condita virtus humo.

Hicce Camerlingus Regis: simul omnibus istis,
 Olli, quod tantus contigit, adde, pater.

MCCCC. XLV. xx. Iulij obiit.

Floruit sub Alphonso Antonius Cassarinus,
 (Gasparinum vocant aliqui), de quo libro 4. Fa-
 zellus (silentius in nostratum commendationem
 alienis utimur verbis) Antonius (ait) Cassari-
 nus oratore regius Neæ natus est: quem ob fama
 dignitatem

dignitatem Panormitani accitum publico stipendio
tres annos, ut adolescentes institueret, fouerant.
Cæterum ad maiora aspirans Constantinopolim pro-
fetus, decemque annos in tanta vrbe degens in
studij oratoriæ facultatis, & græcarum literarū
cognitione tanta diligentia versatus est, ut inter
præclaros viros, quos Græcia, & Italia suo tem-
pore vidit, unus excellentissimus haberetur. Con-
stantinopoli enim, quæ Christiano tum imperio su-
berat, quinque annos Rheticam Græcè, & La-
tinè miro cùm cinium, tum Imperatoris applausu
in auditorum magna frequentia docuit. Venit po-
stea in Italiam, & Papiæ primùm, postea Me-
diolani, postremò Genuæ publicè legens permul-
tos erudiuit. Sed, dum anno salutis 1444. Genua
ob ciuium magna dissidia stricto ferro excursionem
multi facerent per urbem, ac nonnulli tentarent
in domum, ubi Antonius erat, perfractis portis
irrumpere, dum ipse per fenestram alterius domus,
quæ erat e regione, transilire nititur, in terram
ingenti lapsu concidit, continuoque expirauit.
Vertit hic in Romanum sermonem Platonis libros
de Rep. quod opus Alphonso Siciliæ Regi dicauit:
pluraque alia ex Plutarcho, & ex Platone latina
fecit. Scripsit epistolarum libros quatuor, & ora-
tiones duas, quarum alteram habuit ad Philippū
Mariam, alteram ad Genuensem Senatum. Hæc
ille. Meminit etiam huius Leander Albertus,
& alijs.

Ioannes Marrhasius (ait ibidem Fazellus) Ne-
tinus poeta, anno salutis, 1446. clarus in Italia
est habitus. Senis hic Angelinum poema ama-
torium elegiaco versu composuit. Quod Leonardus
Aretinus in epistola, quam ad ipsum authorem
scripsit, maxime probauit. Multa item alia inge-
niosi poetæ testimonia edidit. in qua arte doctorū
omnium iudicio summus euasisset, nisi medicina
deditus. Musis vltro cessisset. Hactenus Fazellus.

Rinaldus Sortinus gubernandarum ciuitatum
solertia, proinde ac eloquentia, & gencris nobi-
litate clarus patriæ inseruit nunc ad Regem, nunc
ad summum pontificem legatus, in ea præsertim
lite que inter Netinos, & Syracusanos agebatur,
dum nostri conarentur ecclesiam ab Arcu in Cathe-
dralem sedem erigere, eidemque Abbatiam diuæ
Luciæ à nemore aggregare. apparet per binas
Alphonsi literas, alteras an. Dom. 1451. alteras
verò 1453. datas. nec multò post ab eodem Al-
phonso Messanensis Strategus est creatus. Neti
tandem in Diui Dominici sepultus est ubi & alter
Rinaldus Sortinus vir disertissimus, & multis
bonis ornatissimus. Huius viri commendationem
innuens Petrus Pipis V. I. D. sic ad Rinaldum
Sortinum, (quem Rinaldellum ad maioris diffe-
rentiam appellatum nostri seniores tradunt) scri-
bit: *Quis nesciat antiquissimum Sortinorum genus,*
*quod non solum Neti, & Messanæ, in qua feli-
cissimo principatu diu floruit, sed omnis penè Tri-
nacriæ*

nacriæ decus, ac ornamentum clarissimum extitit?
Dat & sunt literæ idibus Decembris an. Dom. 1493.
Antonius Carusius Dominus oppidi inspicæ fundi
fuit Generalis Magister (ut vocant) Rationalis
cuius numismata inueniuntur, quæ una ex parte
illius stemmata continent, caput humanum ex su-
periori parte, duas lineas in angulum c niunctim
productas ex inferiori, inter quas tres stellæ inter-
cidunt, cum his ad circumferentiam literis, Anto-
nius de Carusio Gen. Mag. R. ex altera verò est
manipulus frugum cum aristis fascia ligatis: in cir-
cumferentia sunt hæ dictiones, Tutto per bene.
Vidi vnum penes Petrum Boream, quo non mihi
charior alter.

Attardus Boreas ciuis fuit Netinus, qui ob
multa terra, marique egregia facinora, multosque
pro Rege labores susceptos dono accepit à munifica
Alphonsi manu fœendum Galermum in agro Leon-
tino anno salut. 1424. quod ab eiusdem posteris
possidetur.

Antonius Caramanna Regij in Sicilia patrimo-
nii conseruator fuit. Profecturus ad Regem Al-
phonsum Neapolide gentem solenniter testatus est
Panormi apud notarium Nicolaum Mariscalcum
nono cal. Ap. 3. Ind. 1499. eodem etiam anno
mortuus est Caietæ. apertum est testamentum co-
ram Ioanne Tudisco magna Regiæ Curiæ Iudice,
cine Netino. legauit fœendum Barones, monaste-
rio sacratissimi Seruatoris apud Netinos. fuit

etiam Dominus fæudi Mazarronis: cuius dimidiū eadem de causa dictæ moniales possident. Cuius uxor Violanta pari ornata pietate, & præclaris moribus instructa post viri mortem earundem monialium habitum, & professionem suscepit. auxit opibus suis monasterium, tunc primū adificari cæpium in eo loco, ubi nunc stat: adeò ut maiori ex parte Violatæ largitatem sit perfectum. Impetravit eadem de causa à Nicolao Quinto eius nominis Romano Pontifice certas indulgentias pro eas ædes die Dominicæ transfigurationis visitantibus, adiutricesque manus porrigitibus. Datum est diploma cal. Iunij, anno Dom. 1456.

Olim presbyteri de bonis à se acquisitis ex veteri quadam consuetudine non poterant testari, de patrimonialibus duntaxat disponentes. Thomas autem Episcopus Syracusanus, & eius successor Rogerius eam siue consuetudinem, siue legem de testati permittebant suæ Diæcessis clericos de omnibus bonis indifferenter posse testari. Quod Nettini cautijs agentes ab Eugenio Quarto Pontifice Romano, & veteris iuris irritationem, & horum equiores sanctiones confirmandas curarunt. Diplomata habita sunt Romæ cal. Aug. an. sal. 1444. Insinuandum voluit presbyter Rinaldus Ricca die 21. Ap. 1460. quod & hactenus obseruatur.

Paulus Maczo V. I. D. habitus est siculorum in ciuili scientia præstantissimus: de quo Ioannes Antonius Cannetius in Friderici Regis extrauagantem,

gantem, quæ incipit, volentes, Idem (inquit) tenet Paulus Maczonus, qui floruit tempore Guilielmi Perni, vir non parùm exercitatus in scien-
tia legali, maximè fæudorum, ut sua scripta testan-
tur, in consilio suo incipiente, Ad primum du-
bium, de quo queritur. Floruit autem sub Rege
Alphonso, ut ex eis, quæ Pernus de principe
scripsit, & alijs locis licet aduertere.

Alphonso ad meliorem vitam translato Ioannes
frater, qui Siculis pro Rege multos annos præfue-
rat, successit: ad quem in Hispaniam, coacto apud
Calatagironem procerum conuentu, nobilissimi
oratores, inter quos Vassallum Specialem, qui
fuit Nicolai superius memorati filius, ex Siculis
constitutionibus didicimus, fuerunt missi: qui fidens
pro omnibus Trinacrijs Regi inreiuando præsta-
rent, & immunitatum ad ea tempora concessarum
confirmationem exposcerent. Inter alia obtenta est
confirmatio priuilegijs à Martino impetrati, ut ex
emporio Vindicari quingenta tritici sagmata extra-
berentur, quorum ius, & pensio ciuitati Netina
persolueretur. magna quidem, & populosa eo capite
vrbs Netina nominatur, & inter montana Regni
Siculi oppida maximè præcipua, sed tunc inops,
& egens: Regibus obædientissima, & prompta
memoratur. Quapropter iuxta ea, quæ ab Alphon-
so sunt constituta, Ioannes agendum mandauit, ha-
bita sunt hæc quinto cal. Martij, anno à Dominico
natali 1460. Quarto post anno Iacobus Burgius
siculus,

Siculus Episcopus Mazarensis Siculorum legatus à Rege Ioanne pro Netinis exorauit confirmari ciuitati eiusque prætoribus merum, & misum (ut vocant) imperium i. gladij potestatem, & sanguinis in reos effusionem, more ciuitatis Catinensis. Idem Regem docuit ciuitatem Netinam Catineni, Syracusana, & Drepanitana esse populi copiosorem: ostenditque sub Rege Alfonso, alias etiam sub eodem Ioanne eandem priuilegij concessionem apud Netinos viguisse Annuit Rex. Conservatur integerrimum diploma, datum Terracone die 16. mensis Decemb. an. sal. 1464. idem est exercitus pro rex Ximenes Vrrea. habentur & huius literæ datæ Messanæ die 29. Nou. 1465. Per eundem Iacobum obtentum est arcem Vindicarem à Duce Petro Alfonsi, & Ioannis fratre cæptam edificari, & eiusdem morte intermissam, perficiendam: tum quod emporij Regij emolumenit maximè esset profutura, tum eorum, qui littori adiacentia rura colunt, saluti, firmoque præsidio habendam. Impetratumque est, ut quemadmodum sub Petro ita & sub Ioanne, ex æquis portionibus dimidio expensarum Rex faceret satis, reliquum verò Netina Respublica suppleret. Constat huius impetratio eodem Regio diplomate. Eiusdem Regis vicem gerens Ximenes declarauit incolas Netinos, qui ciuilia officia peterent oportere, ut saltem annum integrum, mensem unum, unam septimanam, unumque diem urbem hanc haberint.

uerint. Datum Messanæ 29. Nouemb. anno Domini 1466.

Anno sal. 1468 magna fuit Netinis, reliquisq; Siculis frumenti penuria valebat tt. 19. insagma: hordeum verò tt. 11. utinam huiusmodi caritatē semper pateremur: ut tanti vel in abundantia fruges venirent. At Netini, ut annonam sibi compararent, vlnæ vestigal Nicolao Syracusæ omnium ditissimo, & ornatissimo viro pignori dederunt.

Anno verò 1474. Petrus Specialis Netinus, 1474
frater Nicolai Specialis, regius miles, & magi-
ster à rationibus, ut Siculæ constitutiones memi-
nerunt, dominus oppidorum Alcami, Calatasimij,
& Castellucij, æger corpore testatus reliquit hære-
dem Ioannem Matthæum filium Vassalli Specialis
fratris ipsius testatoris. nec multò post moritur.
Postero anno Ximenes pro Rege Siciliam guber-
nans concessit, ut iurati Netini possent cogere do-
minos, & conductores viridariorum, & nemorū,
ut omnium frugum, & fructuum, qui in Netino
perciperentur, dimidium in urbem Netum vñenū
asportarent, dummodo præsenti pretio illorum do-
minis satisficeret. Datum est priuilegium Neti, die
primo Feb. an. sal. 1475. In eundem modum le-
go alias literas habitas Panormi, 17 Julij 1475.
Idem sub Ferdinando Catholico ratione in perpe-
tuos annos valitura. Datū Catinae 29. Junij 1494.
erat tunc à secretis Ferdinandi Ioannes Antonius
Prouina, ciuis Netinus, & quoniam hoc olim in
singulos

singulos annos concedisoleret, Gaspar prorex perpetuo iure seruandum in posterum concessit, non expectatis alijs literis. Datum Panormi, die decimo Iulij. Eodem anno 1474. 18. cal. Septemb. Motycæ obtruncati sunt 470. Iudæi, Neti verò 18. ex omni sexu, & ætate.

Floruit sub Ioanne Rogerius Landolina, vir rei militaris peritissimus, ita alijs etiam virtutibus ornatissimus. fuit Carolo Regis Ioannis primo genito charissimus, & ab eodem inuitatus, ut Regij equilis prefectoram susciperet. habentur adhuc literæ quas Carolus, dum Neti adesset, in collati officij signum scribendas iussit, an sal. 1459. Mortuus est Rogerius Neti, anno sal. 1474. ut apud libros cœnobij Diui Francisci Neti comperi. testatus reliquit hæredem Ioannem filium primogenitum.

Celeberrimus in tota Sicilia fuit Nicolaus Datus, & Medicus, & Philosophus præstantissimus: cuius predictiones adeò veraces fuere, vt cui infirmo lethalis termini diem prædixerit, non conuauerit. Hinc inter omnes suæ professionis viros excellentissimus est habitus plurimum sibi diuitiarum, honoris, & gloriæ felici ægrotorum curatione comparauit. quos enim alijs presbyteris (vt eorum prouerbio utar) reliquerant, multos ipse ab Orci fauibus reductos firmiori valetudini restituit. Accepit eadem de causa ab Antonio Monata Calatanisettæ tum Comite fœendum sancti Michaelis

chaelis cognomento dictum, quod in agro Augustano situm est. Hic Bononiae, (ut eius priuilegio adhuc visitur) doctoris insignia est assecutus. anno sal. 1446. In eo inclyta patria, & clari eius pro cui nominantur. Meminit huius Lucius Marineus Sicularius lib. 5. ep. fami. ubi ad Cathaldum Parisium scribens inter Mathematicos, & Medicos prestantissimos Nicolaum recenset.

Ioanni 11. cal. Feb. anno salutis humanæ 1479. defuncto Ferdinandus filius cognomento Catholicus, ut qui & Paños ex Hispania depulerit, & Iudeos ex suis Regnis eiecerit, & in omnibus Christianæ pietatis obseruantissimum præstulerit, subrogatur.

Pridie vero cal. Mar. die Dominico habitæ sunt Neti exequiae Regis Ioannis in templo Diui Nicolai. altissimus erectus est tumulus pretiosis pannis, & columnis instruētus, accensis 170. cereis. Omnis magistratus, fœudatarij, viri patricij, & doctores numero 92. & 20. Iudei lugubrem habitum induerunt. Notatum offendit apud Franciscū Muscum. Eodem anno 15. cal. Maij Ioannes Cappellus miles constituit, procuratorem Ioannem Cappellum nepotem ad præstandum iuramentum fidelitatis fœudi Rabuxiani, & fœudi Tynnariæ Pachyni ob nouam successionem Regis Ferdinandi. Hoc ex actis Matthæi Laurifcisi.

Nec defuerunt negotia quæ primo sui Regni anno pro Netinis tractaret. Nam amoto Petro Varsuto

surto iam mente capto, officium magistri Notarij
prætoriæ curiæ (quod hodie Nicolaus Astutus
optimè de illo munere meritus obtinet) Andreas
Baierio contulit. Datæ sunt literæ Barchinone die
3. Sep. anno Dominicæ incarnationis 1479 & 24.
Decemb. eiusdem anni Orlandi Auolæ merita com-
mendat, eiusque nepotes ad tempus proscriptos
condonat. eundem an. sal. 1485. Netinæ arcipræ-
fecit, gratia etiam concessa, qua in filios, & hæ-
redes suos posset arcis possessionē traducere. 1480.
16. Apr. habita sunt comitia prouincialia Diui
Francisci: interfuerunt 11. magistri Theol. & alijs
150. cucullati: octo diebus commorati sunt Neti.
An. 1482 idibus Apr. duæ ciconiæ super cam-
paniam Diui Nicolai molem considerunt, altera
argeli, altera beatæ virginis lapideorum signorū
capitibus. & ubi aliquantisper quieuerunt, euo-
larunt non amplius risæ.

Eadem tempestate Antonius Flatamo à Rege
Ferdinando obtinuerat in suis fœudis Combaudo,
& Risalini posse turres ædificare, oppidum con-
struere, ciues admittere, iura exercere, vœtiga-
lia imponere, officiales eligere, & cætera admi-
nistrare, quæ alij oppidorum Domini in suos sub-
ditos usurpant Datum est diploma Hispali, die 15.
Janu. an. sal. 1485. Netini vero præudentes
nouum istud ædificium maximo detrimento suæ ci-
uitati futurum acriter institere, & missis ad Regē
oratoribus, eiusdem priuilegij reuocationem obti-
nuere

nuere. Et hoc Salmanticæ, 23. Ian. an. sal. 1487.
Idem factum est, ut dicemus, eadem sub Rege Ca-
rolo lites suscitata. Conseruatur apud Senatum to-
tus processus, ubi euidentissima, & firmissima de-
fensionum capita continentur. Idem millesimus
quadrinagesimus octogesimus quintus annus nos
monet, ne taceremus, quod literis mandatum com-
perimus, Ioannem Cappellum, Ioannem Landoli-
nam, Calcerandum Saloniam, Iacobum Specia-
lem, Iuratos, necnon Ioannem baptistam Sapian-
tum Praetorem urbanum, beati Conradi tumulum
aperuisse, & cadauer adhuc integrum, & ex omni
parte illæsum conspexisse, cum mira odoris fragran-
tia, quæ illinc emanabat. Hoc eodem anno Anto-
nius Carusius Dominus Inspicæ fundi, Nicolai fi-
lius, & Antonii, qui sub Alphonso floruit, nepos,
ex Diui Conradi brachij contactu, admouente loco
affecto reliquias presbytero Antonio Mineo ex
renum dolore statim conualuit. Vnde sanitatem
consecutus hilari omnium iubilo, & brachium, &
manum, prout hodie visuntur, argenteis thecis
mandauit includenda. Hæc ex maioris ecclesiæ
scripturis collegimus. Hic ille est Antonius, qui
monasterio Diuæ Claræ, templo Diui Nicolai,
ubi marmoreo tumulo est sepultus, alijsque pijs
locis certos prouentus assignauit, qui in matutinis
sacrificijs impenderentur.

Exornata est eadem tempestate hæc ciuitas san-
ctissimæ crucis, in qua salutis author pro Mundi

salute pependit, fragmento. Dum enim Ioannes Maczocinis Netinus Barcinone aurificio addiscendo operam daret, nobilis quidam vir certa salutiferæ crucis fragmenta auro includenda locauit. incisam prudenter operis caussa particulam poposcit. quam supplex voulit, si incolumis in patria recessus ctingeret, Crucifixi templo dicandam. Quod ubi obtinuit, re ad Dalmatium episcopum delata, ut sineulla hæsitatione à Christifidelibus adoraretur, expertum voluit, an reliquia illæ reverè Christi cruce fuerint desumptæ. foculum ardentibus prunis instructum ad se adducendum iusfit, & in ignem sacrati ligni particulam iniecit: quæ alias statim comburenda, non mediocri intentio illæsa, & incombusa permansit, ac si ne flamas quidem ullas attigisset. Quo miraculo commotus rem maiori pietate tractat: sed rursus secundum experimentum aggreditur: eandem assulæ in craterem aqua plenum iniecit, quæ præter ligni naturam aquis non supernatauit, sed ad ima more lapilli descendit. Actæ sunt à praesule, & multò vehementius à populo Netino Deo optimo maximo gratiæ, qui tam euidentia suæ bonitatis signæ exhibuit: & colendam indubitanter crucem Dalmatius primus omnium adorauit. extant eius litteræ datæ Syracusis 28. Ap 1486. celebratur eius solennitas mense Maio in Exaltatione Crucis Eadem de caussa Gilbertus Syracusanus Episcopus eandem sacraæ Crucis particulam, quam auro inclusam,

clusam, & cristallo intectam Netini voluerunt,
quarta quaque Dominica intra templum circun-
duci posse concessit, & quadraginta dierum indul-
gentiam eandem venerantibus est elargitus. quam
etiam gratiae largitatem ijs, qui festis diebus per
totam octauam mense Maio operam nauarent, im-
pertiendam voluit. Datum Syrac die 21. Iun.
1577. Anno 1487. die Veneris 5. Cal. Maij hora
18. visus est in cælo ingens circulus, in medio cu-
ius sol elacebat, & amplius integrabora fuit om-
nibus conspicuus, mox aliquantis per latuit, &
iterum apparuit.

Intera Diui Nicolai templum utroque latere
amplius struebatur, ut copiosum populum ad sa-
cra audienda frequentem commodius caperet. Le-
gimus in sinistra fronte, ubi supra fontem Ciui-
tatis stemmata visuntur, temporis inscriptionem,
die 13. Decemb. an. sal. 1491. tertio post anno ma-
ior ianua instaurata est, & candenti marmore af-
fabre perfecta: quemadmodum literæ ibidem à su-
periori parte incise testantur.

Anno salutis 1497. 6. idus Martij primæ Indi-
etionis apud acta Francisci Musci constat Nicolaū
Landolinam, Bartholomæum Coccium, Matthæū
Trindainum, & Ioannem Antonium Angelum
petisse templum construendum Episcopi Syracu-
sani permisso sub vocabulo Marie à Pietate in re-
gione, qua dicitur passus bonum: ubi nuper fue-
rat inuentum antrum cum imaginibus beatae Virgi-

nis, Christi, Ioannis Euangelistæ, & diu& Ven-
nneræ: quò pietatis caussa multi fideles oraturi con-
fluebant. fundatum est templum ibidem, in clau-
sura Antonij Sortini presbyteri, eique quaternos
annui census taren's singuli prædicti viri dotatos
voluerunt. ibi tandem constructum est cœnobium
Capuccinorum: quibus sedes pristinas deserenti-
bus, locus venditus est Iosepho Landolina, ubi
amœnissimos habet hortos.

Anno sal. 1492. die Lunæ 14. Cal. Iulij Fer-
dinandi edicto omnes Iudæi è Sicilia trimestri spa-
tio excedere iussi, vix aliorum trium mensum dila-
tionem impetrarunt, magnoque persoluto pretio
tandem 12. cal. Ianu. omnes commigrarunt in alias
nationes, præter unum, eundemque vilissimum,
qui cum Motycæ Iudæi interficerentur, duodecies
est tortus.

Dumque Senatus, populusque Netinus instau-
randis insigni pietate sacris ædibus insudabat, Dal-
matius quoque Episcopus Syracusanus, vir prisca
sanctitate clarissimus ecclesiæ fideliter, & officiose
administrande incunbebat. Mortuus dudum fue-
rat Ioannes Romò Cantor, & Beneficiarius ma-
ioris ecclesiæ: in eius locum Ioannes Vrsus tum
Vicarius ab Antistite subrogatur. In cuius rei di-
plomate beneficium constitutum & fundatum per
Jacobum Petrum afferitur, & eius electionem, &
præsentationem ad eiusdem ecclesiæ rectores, &
ministros, quos Cappellanos nuncupant, pertinere.

Nec

Nec minus alia templa, p̄ij que loci Religioso aug-
mento & hominum virtutibus, & fabricæ orna-
mentis excolebantur. nam & diuæ Clare cœno-
bium, quamvis Monialibus iam administratum,
fabricæ complendæ intendebat. Quapropter Fer-
dinandus Rex omni virtutum genere præstantis-
simus eidem monasterio quaternas auri vnicas quo-
tannis ex saltibus aquatilium molarum, & earum
officinarum, quibus laneæ telæ inficiuntur, exi-
gendas concessit. obtinuerat prouentus illos Pe-
trus Vasurtus ab antecessoribus Regibus collatos;
sed quoniam fato functus, fuerant ad Regem de-
uoluti. Habitæ sunt literæ Barcinone die 24.
Mar. anno Christi natalis 1493. Lego etiam apud
fratres Minores ab Observantia fratrem Bernar-
dinum Netinum tum ritæ sanctitate, tum certo
prædicendi genere fuisse populo admirabilem. Plu-
rimaenim diuino afflatus spiritu vel loco, vel tem-
pore longinqua vaticinatum ferunt. Sic Petrus
Pipis huius rei testis annotauit, an. sal. 1499.
Anno Domini 1498. secundæ Ind. maxima fuit
musti abundantia, vendebatur enim uno tareno,
& quandoque decem obolis in singula sagmata. plu-
res vineus gratis vindemiandas publicarunt, &
multæ vua onustæ remanserunt, quas nec Domini,
nec alij exonerarunt. fuit etiam tritici feracissima
copia, sic annotatum inueni apud acta Angeli Lau-
rificis. Hinc est, quod aiunt vinum binis æreis
nummis in singulos sextarios venditum: referuntq;

nobis seniores in caupones iocatos, cùm dimidiū
vini sextarium empturi, vnum denariolum pro
mentes movebant, vt probè pretium numeratum
haberent. Adde, ob tantam vini fertilitatem Ni
colaum Syracusam ædes suas, qua diuæ Catharina
templo sunt contiguæ, pro aqua vino calcem extin
xisse, & in omnibus ad ædificium pertinentibus
vsum esse. Hinc etiam aiunt Bartholomæum Pro
vinam hospitio proregem Neti excepturum, vt
quàm facillimè pro militibus, & familia potum
expeditum haberet, cisternam suam vino tempe
rasse: & hinc mista pocula hauriebant.

Anno Domini 1497. quarto nonas Octob: pri
ma Indictionis migravit è vita princeps Castellæ
Ioannes Marcus, & 10. cal. Decem. Neti eidem
iusta persoluerunt non minori luctu, quàm honore.
Interfuere omnes Religiosi, omnes officiales, fœu
datarij, nobiles, & duodeuiginti Confraternitatū
viri cum totidem trophæis, quos Confalones vo
cant, albis saccis induti. Iurati Ioannes Ribaldus
dominus Moriellæ, Henricus Plicus, Mutius Bar
bilatus, & Nicolaus Antonius Syracusa; Nico
laus Salonia prætor, Orlandus Auola Castro præ
fectus cum cæteris Iustitiæ ministris: lugubri ha
bitu induti, præter quos erant quinquaginta alij
nobiles etiam pullati à Maria à Castro vacuum fe
retium auro obrizo coopertum sub umbella ad Di
ui Nicolai solenni processione tulerunt. Funebrem
orationem habuit Magister Rinaldus Bellassai or
dinis

dinis Prædicatorum, Ioannes Vrsus Missam celebrauit, quam solenni cantu adiuuerunt cæteri Religiosi his exequis interfuerent hominum circiter quatuor milia. triduo officinæ, & tabernæ non patuere: cereorum pondere sesquicentipondium confectum est. Hæc ex actis Francisci Musci.

Nec Republicæ cura in temporalibus interim cessabat apud eos, quibus ex officio onus incumbebat Quod omnes agricolæ seminantes in Netino tertiam quanque collectarum frugum portionem in urbem Netum vendendam inferrent, ex vetustissima consuetudine, cuius nulla hominum memoria extaret, habitæ sunt literæ obseruatoriae à Ferdinandῳ, die 25. Iun. an. Dom. 1496. Idem etiam obseruari lege cautum est in boibus, oviibus, cæterisque pecudibus, & fructibus vendendis, vel in macello conficiendis: ut tertia quæque pars Neti panum daretur. Quin etiam in lite adversus Syracusanos, & Matthæum Platamonem Dominum fœudorum Combaudi, & Lalmadaræ, & quorundam aliorum Antonius Cucciaguerra tum iuratus legatus est ad Regem, sententiamque, & literas obtinuit, ut ciuitas Netina manuteneatur in possessione cogendi dictorum fœudorum & aliorum dominos totum commeatum, & agricultoras, ut Netum tertiam quanque collectarum frugum partem asportarent. Habitæ sunt literæ die 19. Decembr. 1501 eodem anno 4. non. Aug. grandine adeo ingenti pluit, ut tegulas fregerit. 4. idus Aug. ap-

paruit cometa instar albæ columbae, cū magna cauda cuius splendore terra claruit, & resplenduit. postero anno, concessa à summo Pontifice Alexandro Sexto in singulis urbibus, & oppidis salutari quinquagenarij Iubilai gratia, publicatū est Neti sub Matthæo Syracusa in spiritualibus Vicario, mense Novemb. Orandi locus assignatum est Seruatoris cœnobium, quò maxima cum pietate, vt decebat, populus constuxit. Anno sequenti Ferdinandus certior factus ex nostra patria viros in omni doctrinarum genere præstantissimos, ingeniosos, & industrios evasisse, qui & superiori, & eiusdem etiam Regis tempestate non Siciliam modo, & Italiam, sed & Hispanias, cæterasque orbis terrarum prouincias illustrauerant. consideransque maximam à Netinis Regiæ maiestati nullo non tempore exhibitam fidelitatem, edixit Netum ingeniosam ciuitatem nuncupandam. Datum est diploma Barcinone, die 23. Iunij 6. Indict. anno à Christinatali 1503 author eius gratiæ impetranda fuit frater Rinaldus Montorus episcopus Cephalæitanus, & Netinus patria, vir omni probitatis, & disciplinæ genere clarissimus. Eodem etiam authore fuerunt, & aliæ gratiæ à Rege Catholico impetratae. Olim pro castri & munitione, & custodia sancitum fuerat, vt singulæ domus iure quodam solarij singulos tarenos soluerent, & quoniam exactores ab eis, qui vel veteres domos amplificarent, vel palatia erigerent, plus stipis ex torquebant:

torquebant: Netini per episcopum Cephalæditanum à Ferdinando exorauere, ne quid amplius præter prædictum pretium soluerent: utque ab hoc onere immunes nouas ædes construere liceret. Quæ omnia hactenus plenissimè obseruantur. Data sunt literæ Barcinone 30. Iun. an. salutis 1503. Obiit eodem anno Alexander Sextus Pontifex, eique subrogatur Pius Tertius, cui paucos post dies defuncto successit Julius Secundus. Hic sacra-
tissimi Netinæ ciuitatis Seruatoris monialibus, præposita earundem sorore Leonora Salonia, con-
cessit indulgentias congregationis sanctæ Iustinae
Patauinæ à diuersis summis Pontificibus eidem
collatas. Datum est diploma die 10. Mar. 1507.

Quo anno quarto nonas Augusti Constantia pri-
mogenita Ioannis Matthæi Specialis, & eius vir
Ioannes Baptista Lampisus Dominus oppidi Gobel-
linæ, cum Catharina filia Nicolai Specialis fra-
tris utrinque cōiuncti dictæ Constantiae, infirma es-
set valetudine, & iam in extremis laboraret, con-
stituit procuratorem Ioannem Maccam ad ca-
piendam possessionem fœudorum Castellucij, Gra-
nerij, Sancti Marii, Celsi, Cassibilis, Cipulle,
Montis Climisis, Ludidini, Solarini, Scarancini,
Fusarræ, Beluidirij, Pontis, & supplementi por-
tus Syracusani, & quæcunque Neti Catharina
possideret. Eodem anno 15. cal. Sept. Nicolaus
Antonius Syracusa Nicolai filius dedit uxorem
Margaritam filiam Gaspari Virginimilio primoge-
nito

nito Frācisci Domino Buxemæ qui dotauit propter nuptias filio oppidum ipsum cum omnibus eius fœdis. Hæc ex actis Angeli Laurificis.

Anno salutis 1513. quemadmodum Petrus Pippis scriptum reliquit, valida pestis Netinos afflixit, arrha tamen maioris mali impendentis. 14. cal. Octo grandis fuit illuvies, & aquarum impetus in agro Netino præsertim in agris, quam flumariam vocamus. Quo etiam anno Iacobus Humana episcopus Scuterensis templum Diuæ Clæræ apud Netinos dedicauit. Postero anno 6. cal. Ap. hora noctis octaua, sabbatho ante Domini cam tertiam quadragesimæ cum plurimorum ciuium concursu, pietate, & fletu deposita est ex pristino loco Crucifixi imago, & in Sacellum nouū, ubi nunc colitur, collocata. Sic à quodam presbytero præter ea, que in pariete veteris loci leguntur. annotatum inueni. Annus autem à Seruutoris nostri aduentu tricentesimum tertium lustrum exigens fuit Netino populo maximè memorabilis. Nam Leone Decimo Pontifice concessum est Diui Conradi reliquias posse coli, adorari, & per urbē circunduci. Mandata est caussæ cognitio Iacobo Humanae, abbatii sancti Spiritus, & episcopo Scuteren'i, tum etiam generali Dalmatiæ præsulis Syracusani in spiritualibus Vicario. Qui habitis mandatis die 28. Aug. Netum venit, & caussa cognita primum Diui Conradi festum anno postero fecit iter est auspicatus, & præsens veneratus: quād

tot eius sancti virtutis signa , tot miracula visa sunt , varijs à morbis tot homines sunt liberati , vt maxima cum totius populi letitia , & pietate Deo , & beato Conrado gratiae agerentur . Sic deinceps cautum , consuetumque est , vt quotannis vndecimo cal. Ianua . eadem celebritas repeteretur . An . 1510 . habita sunt Neti comitia prouincialia Di- ui Dominici .

Floruere sub Ferdinando Catholico viri Netini in omni disciplinarum genere admirabiles , & tan- ta ingenij dexteritate praediti , vt meritò ciuitas in- geniosæ cognomen sit assecuta : quod & Caroli Quin- ti Romanorum Imperatoris literæ confirmarunt . Conspicuus fuit præ ceteris Rinaldus Montorus genere quidem nobilissimus , vt qui Mainitto Lan- doline Domino Burgij , suæ ciuitatis potentissimo sororem nuptiæ dederit : sed meritis , & parta di- gnitate multò nobilior . Dominicanus Religione piissimus , philosophus , & theologus professione disertissimus : sic in negotijs gerendis agilis , & dexter , vt à Siculis ad Regem Ferdinandum pro rebus ab uniuersam Sicaniam pertinentibus fue- rit , & quidem feliciter legatus . ab eodem Rege Cephalœditana ecclesiæ prefectus est : sed ibidem quietam vitam agere urgentibus Siculorum nego- tijs non permititur : modò ad Ferdinandum , modò ad summum Pontificem orator alegatur ; nec ar- duam huius rei prouinciam , communem utilitatē priuatis commodis præferens recusat . Multas

pro patria, plures pro alijs vrbibus gratias exorauit. Panormi in plurimorum procerum confessu
13. cal. Decemb. an. sal. 1497. in Ioannis Ara-
gonij Ferdinandi filij obitum funebrem orationem
habuit, quam nos editam vidimus. Scripsit libel-
lum de reductionibus naturalibus, & de futurorū
contingentium difficultate. dicitur quædam alia in
lucem dedisse, quæ ad manus nostras non peruenie-
runt. Fuit & in Sicilia, & in Neapolitano Re-
gno generalis hæreticæ prauitatis inquisitor. hoc
titulo ad eundem scribit suis in epistolis Petrus Pi-
pis an. sal. 1500. & 1505. Hunc Lucius Marineus
lib. 5. epi. famil. omni literatura præstantissimum
appellat. An. sal. 1499. die 16. Nove nb. Neti
Dalmatius episcopus Syracusanus è Diæcessi nego-
tiorum suorum caussa egressurus Rinaldum Mon-
torum procuratorem constituit, tam in ijs, quæ ad
ordines, quam in his, quæ ad iurisdictionem perti-
nent; ut in tota Diæcessi Syracusana episcopali mu-
nere fungeretur. Tum Rinaldus plures menses Ne-
ti cum hac dignitate resedit. Sic inuenio per plu-
res stipulationes apud notarium Nicolaum à Don-
nis. fuit etiam eo anno Rinaldus commissarius ge-
neralis sanctæ (liceat vulgatis verbis uti) Cru-
ciatæ. fuit etiam abbas monasterij ab Arcu,
quod in perpetuam commendationem habuerat. pa-
tet ex actis Angeli Laurificis, vbi Mainittus Lan-
dolina procurator eiusdem pascua vendit, in ulio
contracitu citatur priuilegium eidem concessum

Neti

*Neti die 22. Apr. 1506. Mortuus autem est ex
plerensi, dum adhuc apud Regem pro Siculis age-
ret, mense octob. an. sal. 1511. quemadmodum
Marianus Accardus in quadam lamentatoria epi-
stola valentia ad Petrum Pipim deplorat.*

Antonius Corsettus utriusque iuris Doctor in-
ter viros totius Italiæ, imò & Europæ præstantis-
simos censetur. plurima suæ professionis opera
composuit excellentissimi doctoris titulo donatus,
quæ omnia passim leguntur, & à doctissimo quoque
citantur. Ad Melitensem ecclesiam promotus vix
biennio sedet. Romam reuersus ad maiora etiam
aspirans eandem cum Alexandro Sexto venèni,
& mortis interencionem subiit, an. sal. hum. 1503.
habitabat Neti in ædibus, quas modò incolit Ma-
rianus Ferrarius. Summis eum laudibus extollit
Matthæus Syluagius, ubi de Neto loquitur. Lu-
cius Marineus lib 5. epi. Corsettum Melitensem
episcopum omni doctrina celebrem appellat, nec
minoribus laudibus exornant, qui eius do-
ctrinam, & autoritatem adducunt.

Jacobus Humana abbas sancti spiritus Calata-
nisettæ, & episcopus Chalcedonensis (quanquam
eo tempore ecclesia illa penes infideles fuerit) fuit
Dulmatij episcopi Syracusani in spiritualibus Vi-
carius, sanctæ Claræ ædes dicauit, Apostolicae se-
dis iussu primum Diui Conradi festum instituit.
quemadmodum è multis huius sancti historijs. Leo-
nis Decimi diplomate, & quibusdam processibus,

qua

que apud maioris ecclesiæ rectores conseruantur,
anno saeculari.

Ioannes Antonius Prouina excellentissimus, &
historitus, & geographus in insulam Hiberniam à
summo Pontifice nuntius fuit missus, & de eius
insulae, & Thyles situ, populorumque moribus
scripsit. quem librum Ferdinando Cuneo, quem
Fazellus Acuneum vocat, dicauit. Conseruatur
opusculum Neti apud cœnobium fratrum Minorū
ab Observantia.

Magister Antonius Aliotta sacre Theologiae
professor, ordinis Minorum fuit multis annis, imò
quandiu vixit, custos custodiae Syracusane. Sic
apud plura instrumenta publica inuenio ab anno
1463. & deinceps ad 1492. quo tempore eundem
lego ministri Provincialis Vicarium fuisse.

Ioannes Quattrus non minus legum scientia, &
morum integritate celeberrimus, quam erogatis
in pauperum connubia diuitijs, quarto mihi cognationis
gradu iam coniunctus, maxime virtutis fuisse
dicitur: adeò ut multorum nobilium inuidiam
vicerit. plebeio genere natus nobilissima apud Fer-
dinandum Catholicum Regem obtinuit officia. nam
ei à secretis profuit, & multa utiliter, honesteq;
consulendo fuit gratissimus. Eius bibliotheca ex
magna parte Neti apud minores ab obseruantia
conseruatur, ubi sepulturam elegit, testatus an-
sal. 1523. octauo cal. Nouemb. Tanromenij apud
aëta Sebastiani Constantij. eius hæres, & legato-
rum

rum fidei commissaria est praefecta cœnobio Diuæ
Claræ apud Netinos.

Iacobus Ribaldus Dalmatiæ præfulus Vicarius
beati Conradi historiam soluta scripto oratione, &
cidem antistiti dicauit. Legi apud illum, cuius
exemplar à Mariano Pipidomino Bomphalæ mon-
stratum est mihi, & Gulielmi filium Petrum Bu-
cherium laqueo erectum, & patris casas, quas il-
le à Friderico Rege dono postulauerat, veteris ar-
cis citra Crucifixi templum stetisse, Maurorum
fortasse castrum reliquias: que duo apud aliæ scriptu-
res non habentur. fuit Iacobus Decretorū Doctor.
Ioannes Antonius Coczus V. I. D. sacer Ioannis
Scarrocchie Medicorum suæ ætatis celeberrimi,
habitus est in iuris ciuilis peritia singularis. extat
eius epistola ad Petrum Ppiman. Sal. 1496. ve-
neno extinctus est Palatioli, dum delegatorio iure
crimina inquireret.

Andreas Barbatius, cuius inter celebratissimos
doctores sub nomine Andreæ Siculi depingitur
imago, Netinatus est: & professionis politicæ gra-
cia apud Mamertinos donatus est ciuitate. Qui
mos diu inoleuit, vt immunitatum caussa plurimi
vel summo, vel infimo loco nati vel Panormi, vel
Messanæ ciues ascribantur. Quod fuit caussa, vt
Francisci Pharaonius, & Maurolycus frustraten-
tum hominem suum esse ciuem glorientur: nisi no-
biscum sentiant, natali Netinum, habitacione ve-
rè Messanensem esse: quemadmodum ipsem et in
eorum

suorum operum inscriptionibus, que omia Neti
 apud fratres Minores ab obseruantia inter primas
 bibliothecæ classes conseruantur, testatur. Nostræ
 sententia astipulatur Albertus Leander asserens
 Barbatium ciuem fuisse Netinum, quamuis alij
 Messanensem affirment. Clarius hoc expressit au-
 thor illius opusculi, quod Christophori Scanelli no-
 mine circunfertur, asseritque in operum discursu
 Barbatium Netum patriam agnoscere. Idem asse-
 rens Magister Iosephus Bonasia magni nominis
 Theologus Barbatij ædes prope cœnobium Diui
 Francisci apud Netinos hac de re colloquentibus
 indicabat. Idem asserit Iosephus Carneualius lib.
 2. cuius verba sunt hæc: Et la Città ingeniosa di
 Noto, dalla quale tutta la valle ha preso il nome,
 fu anticamente questa Città, chiamata Neas,
 come Diodoro nell' 11. ci mostra, & da Tolomeo
 Neetum, & da Silio nel 14. Netum: quando dis-
 se, Netum, & Mintæ pubesq; liquentis Arethi.
 Fueedicata da Sicoli, Ella è veramente molto ric-
 ca, & molto grande, che in essa sola vi si contiene,
 il numero di tremila vent' uno fuoco. Fu nobili-
 tata per lo nascimento di Ducecio Re di Siculi,
 grandemente inimico di Siracusani, & Agrigen-
 tini, con i quali souente hebbe fiere battaglie, vi
 nacque ancora Giouanni Aurispa, & Giouan Mar-
 rasio Poeta, Antonio Cassarino Oratore, & sicre-
 de che di questa terra, hauesse l'origine; Andrea
 Barbatia, eccellentissimo Dottore. Qui i s' honora
 San

San Corrado Piacentino, molto miracoloso, e propitio à que' che di mal di Hernia, ò rottura patifica no. Huius doctoris laudes texere superuacuæ est opera, cùm & grandia volumina ab omnibus ferè posteris citata id ipsum vulgo profiteantur, & qui eum Meßanensem contendunt, plura prædicent.

Nicolaus Syracusa dominus Cassari oppidi, & Castellucij, & Granerij, quæ hæc duo emerat à Ioanne Matthæo Speciale cum redimendi facultate, sicut & postea à Vassallo Matthæi filio redempta sunt, fuit homo cum diuinarum copia præstantissimus, tum singulari munificentia liberalissimus. nam & ciues suos libentissime adiunxit in pauperum, & sacrarum ædium subsidium plurimum pecuniae erogauit. Idem author fuit aquæ è fonte Ranedi ad quartum lapidem distante in urbem inducenda, quam modò pluribus fontibus sub varijs rerum imaginibus irrigat. in quorum uno à Diu & Venneræ cognomen habente hoc Ioannis Angliæ emblema sub Vega prorege editum babetur.

Vipera proximo dulcem dat pressa liquorem:

Te Duce mitescunt impia corda, Vega.

Sed ad Nicolaum redeo. Hic Atellari fluminis ripas ad Bulchalem ponte coniunxit Diui Georgij adiculam in suis ædibus Diui Dominici claustris contiguam dotauit: Et, vt adhuc eius fama & publicis operis, & seniorum traditione commemo rat, omni virtutum genere fuit insignis. tres filias

nobilissimis viris dedit uxores : Claram quidem Gaspari Aragonæ Hyblæ, & Terranouæ domino, eoque mortuo Aloysio Richisensio, Aleonoram verò Ioanni Landolinæ, Ioannam autem Ioanni Nauæ. Sacellum beato Conrado construxit, ubi nunc sanctissima Eucharistia colitur : ibi eius tumulus è marmore fuit hactenus conspicuus, quamvis pontificum decreto bis depresso heredes constituit Nicolaum Antonium, qui Mariam Menniti Landolinæ Burgij, & Villiscalæ domini filiam duxit uxorem, & Petrum Cassari oppidi dominū vestigalis fructus, quod Carnam vocant, quoniam vlnis laneatela venum data mensuraretur, in pauperum consanguinearum, vel ijs non existentibus, etiam aliarum matrimonium legavit. Quod vetyl ipsi Nicolaus pignori olim traditum, à Ciuitate Netina quarto nonas Augusti an. sal. 1574. fuit redemptum. apparet per notam in contractus venditionis margine, apud notarium Franciscum Muscum, 7. id. Aug. 1469. cuius acta Francisco Ioanthomasio sunt commendata. Testatus autem apud Iulianum Carobenium obiit Neti 13. calen. Aug. an. Dom. 1498. tum Iuratus Ciuitatis, in cuius locum subrogatus est Vincentius Iampiccius. in huius tumulo hoc epitaphium legebatur.
Stirpe Syracosia tumulo iacet hoc Nicolaus,

Qui patriam iuuit munere, consilio.

Hospitium hoc viuens hac condidit æde tonanti.

Ut possit moriens hospes adire Iouem.

Marianus

Marianus Accardus fuit adeò in arte oratoria,
& legum scientia exercitatus, vt complura pro pa-
tria, & pro episcopo Cephalœditano Romæ nego-
tia summa vigilantia gesserit. Hunc ille præsul in
Hispaniam nauigaturus accessit: sed Neapoli cùm
esset, iam prefectum episcopum inuenit, eundemq;
Pro regis monitu terrestri itinere secutus est. Sic
Bononia ad Petrum Pipim Patauij studentem scri-
bit, an. sal. 1510. Cùm tamen ad maiora aspiras-
set, ab Ugone Comite Montis Leonis, & Siciliam
pro Rege gubernante in aulam, vt esset à secretis,
admissus est: tempore pestis fuit armorum præfe-
ctus apud Netinos. sunt quædam apud Lucium Ma-
rineum epistolaæ ab eodem Mariano scriptæ, & plus
res etiam Lucij ad ipsum: quem quinto epi. lib.
inter poetas, & oratores memorabiles annumerat.

Orlandus Auola in re militari terra, marique
strænuissimus fuit Alphonso de optimo quoque vi-
ro benemerentissimo maximè gratus. aduersa in
prælijs ab hoste vulnera accepta, vt fortissimos vi-
ros decet, honori duxit. Regiam classem quando-
que pro generali præfecto gubernauit: & cum fe-
liciter in eo munere aliquandiu se gesserit, arcis
Netinæ præfecturam pro se, & hæredibus suis est
affecutus. eius virtutes literis Regijs commenda-
tas vidimus. Emit fœendum Mahegium in agro Sy-
racusano, quod eius hæres, & ex filia pronepos
Ioannes Baptista Scarroccia hodie possidet.

Ioannes Matthæus Sortinus in arte medica

equalium præstantissimus fuit, ita quidem meritis
exigentibus, ad protomedici Regij in Sicilia digni-
tatem promotus. nec defuit ope, consilio, & stu-
diosuis ciuibus. nam ciuitatis Netinae orator in ge-
nerali Synodo aliquot pro illis gratias exorauit,
Die 11. Decem. an. sal. 1514. Meminit huius viri
Philippus Garsia, ubi eiusdem dignitatis prede-
cessores commemorat. vidimus quoddam eius pri-
uilegium, quo Laurentio Basilio Medico Ennensi
chirurgie munus concedit exercere. an. Do. 1508.
ibi se Netinum fatetur. commendatur peculiari
laudum præconio à Ferdinando, quod in Regio
etiam Palatio sue peritiae, industria medendo præ-
stantiam ostenderit. promotus autem est ad hoc of-
ficij Barcinone 3. cal. Iunij 1503. vixit ad annos
Domini 1518.

Petrus Oddus in rerum naturalium, & scien-
tiæ medicæ cognitione exercitatissimus in omni dis-
putatione primas tenuit, promptissima instructus
memoria: nihil fuit, quod in sua professione nesci-
ret. eadem de causa cæteri apud illum concertare
formidabant. Duodecim annis huberrim a mer-
cede conductus, & digniori laudis gloria Patauji
publicè legisse dicitur. Hic quandoque emeritus
miles in patriam regressus filio Gulielmo eiusdem
professionis viro à studijs reuertenti, ubi Doctoris
lauream fuerat asecutus, manum osculandum non
permisit, nisi prius diligenter examinatum tali pa-
tre, tantaque scientia dignum agnouisset. Aquilæ
profecto

profectò imitatus, quæ pullos vngue suspensos solis radios firmo intuitu conspicari compellit, ut magisteria alimoniadignos admitteret: alias vngue discessos, tanquam adulterinos deijcit.

Sigismundus Cappellus literas humanas cum sanguinis nobilitate coniunxit. fuit dominus fœudi Bonfalluræ: philosophicam vitam ab omni forensium caussarum strepitu remotam vixit: quamuis à multis heroibus accersitus maluit domi cum Missis latere, quam inter splendidissimos proceres clarior apparere. leguntur eius carmina tanta poetice artis, & eloquentia venustate composita, ut antiquioribus poetis in elegiaco metro non cederens. Floruit sub Ferdinando, & Carolo.

Ioannes Manuella architectus sue, superiorisq: atatis excellentissimus. eius edificia, quibus struendis praeerat, fuerunt in tota Sicilia omnibus admirationi. Hic illa ornatissima, & pulcherrima Crucifixi facella, quæ conspicientibus afferunt iucunditatem, extruxit. Quorum alterum, in quod altissimi Domini Crux lignea cum vetustissima imagine, quæ omnibus Siculis fuit admirationi, è medio templo translata est, nulli cedit artificio. Si quidem campanariam turrim, eamque per amplam, & altam sustinet, innixo altero crure ponti mirabilis etiam structuræ: adeò ut eximum opus hoc disticho ibidem insculpto commendetur.

Quid iuuat antiquos Alie memorare Colosso?

Quod stupeant Siculi, prouida Netus habet.

Perfectum est opus, an. sal. 1514. & ibidem crux
est deposita, mense Martio. ibi hoc Sigismundi
Cappelli carmen legitur.

Hanc cives struxere p̄s cum sumptibus ædem,
Ad tantam laudem nominis adde decus.

Cùm millesimus ibat, quingentesimus annus.
Et quartus decimus, finis in æde fuit.

Antonius Vinutus Netinus (vt ipse met testa-
tur) scripsit de agricultura opusculum, quod Fri-
derico Patellæ Cameratæ Comiti dicauit, mira re-
rum naturalium erulatione elaboratum; quod de-
nuo in lucem editum omnibus, qui arborum colen-
darum rationem callent, extitit gratissimum. scrip-
sit an. sal. 1510.

Petrus Morales genitus est ex Ioanne Morale, &
Francia Guasca, mense Apr. an. Dom. 1463. qui
Joannes fuit filius Martini Cordubensis, qui pri-
mus Moralium domum Neti fundauit. Accepit
autem Petrus doctoris insignia Florentiæ tertio
cal. No. 1493. uxorem duxit Angelam filiam
Gulielmi Sortini & Margaritæ Cappelle, domi-
norum Dihibinij Bimiscæ, & Chiaramij. pluri-
mū valuit in Regia Curia, suisque patrocinij
multas opes sibi comparauit, tertio electus est lu-
dex magnæ Regiæ Curiæ. Cùm seditiosi aduersus
Pignatellum Proregem insurrexisser, fuit à con-
silijs Blasci Lanceæ Vicarij, & armorum præfecti
aduersus rebelles. adeoque fideliter se gesit, &
prudenter, vt totius Regni Siculi patronus fuerit
electus:

electus: quo officio septem annos functus est diligenter
tissime. tandem ingruente peste Panormi decessit.
Et insanctæ Cittæ iacet. genuit Bernardinum, qui
Ioannem Franciscum adhuc superstitem.

Anno salutis humanæ 1516. mense Ianuarii 1516.
Ferdinandus spiritum efflavit, nulla virili prole
superstite. Successit Carolus ex filia Ioanna nepos,
qui fuit postmodum Quintus eo nomine Romanorū
Imperator. Ceterum post Ferdinandi mortem plu-
res Neti, quemadmodum Et alibi, rumores fue-
runt excitati. nam seditiosissimus quisque aliorum
tranquillitati inuidens fœdis clamoribus omniam
scenabat, Et aucto plæbeiæ fœcis contubernio, cla-
mabant, qui Regem non habent, Regij tributi pen-
sionem, quæ tum ex portione tripartita cal. Ianu.
exoluebatur, præstare non oportere: Cum vero
iam exactam pecuniam Iurati revera Panormi
consignandam curassent, vulgusque ignobile factū
abnegaret, eisdem dominis, à quibus fuerat exacta,
integrè restituendam contendebat. quod magistra-
tus sedandæ multitudinis causa promisit, imò Et re
ipsa præstitit. Nec sola hac insanía contenti, arcem
adeunt, Nicolaum Scarrocciam præfectum con-
ueniunt, efflagitant omnes cum civili, tum crimi-
nali causa in eos exoluendos, liberosque prorsus
dimittendos: tantusque fuit tumultuantis populi
concurrus, ut Nicolaus repentino agmine perter-
ritus Iuratos, Et Prætorem accersendum iube-
ret. nec tamen illi fluctuantis populi clamorem,

insolentemque strepitum mulcere potuerūt, quan-
nis modò minis, modò precibus niterentur. Emis-
si tandem sunt è custodia, qui æri alieno erant ob-
noxij, dato quadrimestri termino, quo Dominis
satisficerent: serui duntaxat retenti, ceteri quan-
uis pauci, dimissi hoc euenit 7.cal. Aprilis an. sal.
1516 erant iurati Blandinus Cappellus, Petrus
Deodatus, Iulianus Risaliba, & Petrus Augu-
stinus Pompeius. Postero tamen anno horrendum
futuræ cladi prodigium Neti exortum est. Nam
mula quedam subruffa (cuius sterilem esse naturā
nemo ignorat). quam Petri Pregadu fuisse nota-
runt multi 16.cal Sep. pullum est enixa, quo tem-
pore multis seditionibus exortis vrbs Netina, inò
& tota Sicilia in bella intestina, & ciuilem per-
niciem ruebat. Utque tori populo res esset explo-
rata in area fori peperisse ferunt. ea de re Petrus
Pipis in suo de peste libello sic scripsit.

Ante tamen pestem fuit omen in urbe per annos

Quinque ferè, nobis prodigiale fuit.

Mula ex se proprium fætum produxit obortum,

Cùm viget in patria seditione furor.

Anno tum à virginis partu 1521. amplificata
est area fori, tum ante aedes Diui Nicolai quantam
nos pueri vidimus: (siquidem exinde grandiora
sumpuit incrementa) tum etiam Crucifixi, quan-
ta hæc modò cernitur, ubi & fornices, & taber-
nula, quas potiellas vocant, & propugnacula:
quæ præcipitem vallem spectant, sunt erectæ: locis

cum nundinis celebrandis, tum populi huc festis
Pentecostes diebus concurrentis capacitati com-
modissimum. Scripsit & hoc Pipis facillimus pot-
ca in hac verba.

Mille & quingenti bis denus it annus, & unus,

Publica cum facta est ampla platea fori.

Virginis ad castrum tunc ampla sit area templi:

Aucta sui populi vix capiebat opes.

Eodem tamen tempore cum maior i posteri anni
parte Netum, ut & aliae Siciliae Ciuitates, grauis Pe-
sima, sevissimaque peste laborauit. Appulit enim
huc nauis ab occidente infectis onusta mercibus,
quae primum Drepani eas expositura ejicitur, mox
Panormi, Messanæ, & Syracusis, sparsa tanti ma-
li, noxiique oneris fama, similem passa est repul-
sa. at hinc prætergressa ad stationem, quos fontes
alios vocare, aliquantis per constitit. Confluxe-
runt eò quidam Syracusanis upellectilis potius quam
salutis audi, & nautas iam esurientes pane reficiunt,
ab eisque contrà multis munusculis cupiditatis ob-
leffamento donantur. Hinc plures allecti paruo
are pretiosos tapetes, & vestes quasdam, cæteraq;
eius generis mercimoniam mercati occultam luem in
urbem sibi, ceterisque suis non mediocre damnum
inulerunt. Quæ occulta contagione imbuita ita
atrox venenum imbibit, ut adiuuari nullo modo
potuerit. Hinc eadem lues (semper enim aliquid
mali à vicino malo) Netinos adeò crudeliter af-
fixit, ut brevi confecti urbem ciuibus, & orna-
mentis

mentis exhaustam deplorauerint. Plura enim hominum milia tum dicuntur extincta; quam modo supersint, dicente Petro Pipe.

Milia sex numerus fuit is, qui deinde remansit.

Milia busterum plura fuere decem.

Cœpit Netimense Aug. & cum maxima anno næ caritate (comes est pestis famæ) in totam æstatem sequentem consecuta est acerrime, ut quandoque una die centeni morerentur, nec publici vespillones humandis corporibus satis esse possent. Hinc etiam (tanta erat infecti cœli grauitas) peccorum strages est insecuta, ut omnia penè bruta inter homines versata ceciderint. Cum primum autem conualuerint, ædem Mariæ virginis à viatoria, quæ extat, iacere cœperunt: imperfectum tamen remansit opus, Senatu impediente, ne lata illa fabrica quandoque urbi futura esset expugnationi, donec nostra tempestate parua ædicula accommodaretur. Scripsit hac de re Petrus Pipis, qui rebus omnibus non interfuit solùm, sed etiam præfuit, opusculum à filiis in lucem datum.

Ut primum atrocissimum illud contagium desijt, plurimi nobiles salutis caussa rusticati in urbem rediere ciuilia negotia, & hereditatū iura compo-situri. Tum lego Vincentium Barbilatum Ioannis filium, & Mutij nepotem, de quibus suprà non-nihil scripsimus, fædorum Billudiæ, & Catacausi sub Hectore Pignatello pro Rege confirmationem habuisse, mense Novemb. an. sal. 1523. Hic Vin-centius

centius absque liberis decebens Lisandram, & Antoniolam sorores habuit. Lisandræ quidem Petro Landolinae nuptæ Billudia in dotem data est. Suscepunt filium Antoniolum Landolinam, cui est confirmatum priuilegium Billudiæ an. sal. 1531. Hic autem inter alios liberos genuit Thomam Landolinam præsentem eius fœudi Dominum, plurimis virtutibus inclytissimum.

Quamuis autem pestifera clades Netinorum insolentiam domitam habere potuisset, non tamen veteres nobilium factiones, & immania odia fuerunt extinctæ. mutuis cotidie vulneribus rubescabant, frequenter animas ad Orcum demittebant, & inter crebra parricidia delictorum vigebat impunitas, ut nec Iustitiae locus esset, circumoberrantibus licenter factiosis, & domi tacitos, aut in medio etiam foro otiosos infanda morte, vel citra iniuriam acceptam, trucidantibus, nec pietas villa esset saluti: adeò ut infausta illa tempora vulgari adhuc Bandulorum nomine dicerentur. Accidit interea, ut mense Iulio, an. Dom. 1527. Nicolaus 1527. Landolina quadraginta satellitibus stipatus ultimus de Ioanne, & Petro Deodatis fratribus, pari nobilitate viris exitium sumpturus, cum domi conterentur, ostium iam clausum comburere aggredetur. Quod & paulò antè fecerant Gulielmi Sordini Domini fœudi Dihibinij palatum sævis incendijs fœdando. Petrus tamen audaci animo oppugnantibus obnitens e superiori muri parte sectū,

Et prægrandem lapidem deiecit. eo in equi caput illiso, quo Nicolaus rebebatur, multis saltibus ferocissima bestia huc illuc versa est. Quo factum est, ut ceteris adhuc ædium expugnationi intentis, Nicolaus aliquanto longius digredoreetur. Qua occasione quidam ex Petri domesticis procul hominem conspicatus dextrum Nicolai talum glande traiecit. Quod vulnus adeò noxium, Et lethale fuit, ut & solueretur obsidio, Et Nicolao pes ille inutilis remanserit. Nec multò post à Bonaiuto tunc armorum præfecto captus est, Et Bizinij sub fidibus cruciatus: liberatus tamen suæ domi, nobis pueris, naturali fato fuit extinctus. Eodem anno nonis Iunij, die Sabbatho, innumeræ locustæ tenebris cælum obduxere, Et optima quæque ex frugibus, Et folijs carpendo deuastarunt. Que perniciosa immensa caterva copianō Netinos modò, sed & alios siculos afflixit: donec ab episcopis anathemate percussa interierit. Hoc etiam alijs contigisse notauit M. urolycus. Pridie etiam idus Ianuarij ceciderat è cælo quædam terra rubra, que totâ telluris superficiem rubore sparserat: adeò ut imbris sequentibus canales sanguinei fluerent. nec non & præcedenti die insueta quædam caligo nocturnis tenebris hanc assimilis diurnam lucem obscuris nubilis offuscauerat. certissimum seditionum, tumultuum, Et patrandæ cædis, aliorumq; sceleurum, quæ eodem anno Netum, Et Siciliam invaserant, argumentum. Quid tamen dicam Netum, Et Sici-

& Siciliam? cum eodem anno direptam ab Hispanis, Germanisque militibus urbem Romam, profanata omnia sacra, ludibrio, & prædæ ecclesiasticos viros habitos, ad obscenam barbarorum libidinem extractas è claustris sanctimoniales, obsessum tanquam in abiecto carcere Pontificem Clementem, grauissimam Christianæ pietatis iacturam totus terrarum orbis (vbi erat aliquod catholicæ Religionis studium) deplorauit. Scd ad Netinas calamitates deflendas reuertor. Eodem anno crudelissime pergit quadam puella Domina fæudi Friegintini, vicia patris hæres. Combusta enim est cum quadam vernula, dum ludit, applicito igni duobus cadiis puluere nitrato plenis. ex quo incendio palatum veteres dominos adhuc deplorans prope forum iacet. factum, & verna persuasum dicunt nequitia Gotterræ Landoline patrui, cui post puellæ mortem fæudum succederet. Sed & ipse miserrimè Panormi obiit, 6. cal. Sep. Sic apud Petrum Pipem annotatum comperi. Eadem tempestate factiones inter Landolinas, qui vocabantur superni, & inferni, maius incrementum habuerer: adeò ut plurimi vtrarumque partium ciues animas ferro efflauerint: plures etiam, & quod magis erat dolendum, quorum nulla erat culpa, opibus expoliati. Capita erant Gotterra, Ioannes, Nicolaus, Gulielmus Landoline, viri audaces, & indomiti, perinde ac nobiles, & diuites. Postero anno mense Ianuario decem dies comes a apparuit,

atertia ad quintam noctis horam, ad occiduam insulæ partem vergens, cuius color albicabat. Mense Novembri validus fuit terræ motus: eodemque anno ut plurimum fæmina Nettinæ geminos suscipiebant liberos: adeò ut à senioribus nostris, tanquam rarum notaretur. Anno sequenti contigit Netti, & in tota ferè Sicilia maxima frugum caritas modius enim tritici vñibat septem carolanis. notarunt hoc quidam tanquam prodigium aliquod: qui eam penuriam, quam nostra tempestate Sicilia, immò totus penè terrarum orbis passus est, non sensere. vidimus triticum alibi octo, alibi decem, alibi quindecim, & pluris, in singulos modios tarenis vñenum dari. Nec tamen in ea annona caritate à pijs operibus vacatum est. exactum fuit hoc anno templi Diui Dominici tectum ex collatis nobilium, & ciuitatis eleemosinis: ut ipsa auctorū stemmata ibidem depicta testantur.

1530. Anno salutis humanæ 1530. mense Octobri ingenti pluia omnia flumina alueos suos egressa inundarunt: quod tempus fuit omnibus Siculis adhuc præ hominum, & locorum strage memorabile. tri duo iugiter pluie inuenio, adeò ut excrescentibus amnibus multa viridaria ad fluminum ripas fuerint absorpta, multa ædificia collapsa, plurimi homines summersi. quod malum etiam Italiā vehementer afflixit. in tota item Sicilia maxima percutum strages cœli intemperiem subsecuta est. Anno sequenti cometes cum radio à parte superiori

10. cal. Sep. apparuit: durauit autem dies vnde-
cim. quin & postero anno alter cometa hora deci-
mamense Septembri plures dies ad orientem spe-
ctatus est. Anno salutis 1535 post multas, & con-
tinuas duorum mensium pluuias, tertio idus, &
pridie Februarij ruber quidem puluis è cælo delap-
sus est, adeò ut sanguis pluisse videtur. Eodem
anno Netini, cùm superioribus temporibus in con-
cilijs ineundis totius populi consensus requirere-
tur, à Carolo Imperatore petierunt, vt denino-
biles, deni artifices, deni ex rerum peritioribus
agricolis sufficerent: habitæ sunt literæ 10. Iulij
qui annus Siculis, Italî, & Hispanis plurimum
attulit lætitiæ ob Gulettæ arcis, & Tunetis urbis ^{Gulettæ}
expugnationem, & Caroli Regis in Siciliam ad-^{expu-}
uentum, & coronationem. Per hæc tempora dum
adhuc lis agitaretur à Netinis aduersus dominos
fœudorum Combaudi, & Risalini, Carolus Impe-
rator proregi mandauit, si Netini à lite desisteret,
Hieronymus Platamo priuilegio ad oppidum [&] edi-
ficandum impetrato uti posset: sin secus, suo iure
item dirimeret. Datæ sunt literæ Toleti 15. Dec.
1538. fuit igitur pro Netinis pronuntiatum,
quemadmodum & alias an. sal. 1486. die decime ^{1538.}
Nouemb. literas Platomoni concessus nullas fui-
se, nec iterum concedendas, & Netinos in antiqua
possessione, & iure sustinendos. Sic item (quoniam
res est persæpe repetita) Vega prorex mandauit
Assuero filio Syracusis iura dicenti. Datæ Mes-

Janæ die 5. Sept. an sal. 1556. Anno à Christina
tali 1540. Ferdinandus Gonzaga prorex, qui ex
Netum venit, & Netinos admodum dilexit, &
sub cuius administratione urbs mænibus, & pro-
pugnaculis fortioribus est munita, concessit quin-
que diebus posse apud Netinos sub dies festos Dini
Conradi ab omni vestigali immunes nundinas ce-
lebrari. Date sunt literæ Panormi: inuenio idem
confirmatum Messanæ ab eodem 10. Octob. an. sal.
1542. Ioannes etiam Vega prorex Drepani agens
duos alios dies adiecit. quod fuit à Domini natali
an. 1550. Quin & Ioannes Lacerda prorex Mes-
sanæ anno 1557. unum alium diem adiecit: ita ut
nundinae à vigilia diei festi inceptæ per octauam à
regis vestigalibus immunes decurrant. Meminis
harum nundinarum Maurolycus, nec alias tacuit,
quas suprà explicui.

Carolus Imperator rediens à grauissima illa ia-
Etura, & naufragio, quæ terra, marique accepe-
rat, dum incassum Algerium oppugnaret in Hispa-
niam se recepit. Tum Netini per legatos Cæsarem
consolati opes suas, & amica præsidia pollicentur.
rescripsit ille summo per osibi gratam esse ciuium vo-
luntatem, laudat fidelitatem, & amorem, inge-
niosissimæ titulum scribendo confirmat, & se tanta
gratitudinis memorem profitetur futurum. Et quo-
niam nonnullis amicis placuit verba, quibus ille
titur, ad literam subscribere, non grauabor &
in tantæ Imperatoris memoriam, & in nostræ ciui-
tatis

batis commendationem amicis morem gerere. Ea sunt: Amados, y fideles nuestros. Por cartas del Ilustre Don Fernādo de Gonzaga nuestro Visorey, y capitán general, hauemos entendido e l'amor, y afficion, con que venistes a offerer nos vuostas casas, y hazierdas luogo, que supistes, lo que en Argel accedio a nuestra armada, y exercido, lo que hostenemos en muy acerto seruitio, y lo agredece mos mucho, y tenemos per cierto, que offereciendo el caso, non dexaria de hacer essa ingeniosa ciudad, lo que siempre ha acostumbrado, en todo lo que ha respecto a nuestro seruitio, y assi en lo que a ella se le offreciere, y le compla nos tendremos la memoria, que es razon de su fidelidad, y buenos seruitios. Dato en Valledolid a quarto dias del mes de Marzo. an. Do. M.D.XLII. Yo el Rey. Vries 1542
Secretario. A los amados, y fideles nuestros, Jurados dell'ingeniosa Ciudad de Noto.

Cūm Iurati Syracusani, & Hieronymus Placino dominus fæudorū Almadara, Risani, et aliorū, hinas literas ab officio magnæ regiæ iuriæ ratio nū huius regni Siculi obtinuerint, alteras Messinas die 8. Iulij, alteras verò 18. Aug. 1541. quibus im petrauerant fruges in dictis fæudis collectas venie posse Syracusis: cōparuere Iurati Netini potentes, ut in antiqua possessione, & consuetudine capiendi, & vendendi pro Netiræ ciuitatis vſu, omnes frutes, qui in eius agro nascuntur, generantur, ex̄funt, confirmantur, & defendantur. P. quisum

est binas illas literas renocari, & Netinos in sua possessione, & consuetudine conseruatumiri. Date Panormi die 15. Decemb. 1541. Easdem postero anno Ferdinandus Gonzaga confirmavit binis literis iubens, & declarans fruges, & fructus in illis aruis perceptos Neti venditumiri oportere. fuit ad hoc obtinendum legatus Ioannes Candicarus patriæ amantissimus. Anno sal. 1542. Idem pro exco concessit, ne Netini milites in Syracusanorum ubsidium cogi possent, propter locorum maritimum propinquitatē. Nam sapenumero contigit, ut nostri cūm pedes, tum equites ad pyratas ē littore propulsandos descenderent. Date sunt literæ Messanæ, die 19. Aug. Eodem anno fuerunt confirmatæ literæ obseruatoriae, vt in agro Netino seminantes ex omnibus oppidis finitimiis, ut sunt Moixani, Ragusani, Inspicæ fundani, Palatienses, Buxemenses, Hyblenses, & alij, tertiam quanque purgati tritici partem in urbem Netum vendendam ferrent: sœudatarij verò totum. fuit hoc iare u retustissimo tempore statutum, quod & hancen observatur, cum magna nostrorum ciuiū utilitate. Eodem etiam anno maximus fuit Neti, & in tota penè Sicilia terræ motus: ita ut senes nostri hunc annum à terremotu cognominatum practicauit. fuit enim præ cæteris horribilis. multa eam ædificia corruerunt, multi relictis domibus sub dio, in speluncis, & antris dormiebant. Meminit huius Fazellas, præsertim eius, qui quarto idus

idus Décem. hora 23. euenit, non Neti solum,
 sed & in tota Netina regione, & plura distinctius
 enumerat. Cùm verò turcica classis an. sal. 1543.
 R̄egium ferro, & igni vastasset, & Calabria oras
 populata esset, sex diebus Messanam obsedit: Ne-
 tini ex vetusta cum Messanensibus amicitia ami-
 cas opes, & militaria præsidia eisdem obtulerunt.
 Sed Mamertini soluta obsidione liberati Netinorū
 benevolentiam, & grata studia laudantes rescripta-
 sere. Datæ sunt literæ. die 24. Iunij. hanc classen-
 duce Barbarossa R̄egium fœdasse an. sal. 1544.
 memorat Fazellus: verius tamen Maurol. qui sin-
 gula hæc, quemuis superbius impendio describit.
 Anno Christi 1544. Paulus Quartus concessit 1544.
 Diui Conradi festum in tā etiam Sicilia posse ce-
 lebrari. Romæ diploma obtinuit Frater Sanctorus
 Monachus. Postero anno à Iuratis habita est nota,
 & admonitio ad libus de iustè, & fideliter exami-
 nandis ponderibus, & mensuris, & nequid noui
 Iuratis inconsultis decernerent. 1546. 2. cal. No-
 uem magna apud hortos, quæ Durbo irrigantur,
 aquarum inundatio postero anno, mense Martio,
 decidit, subseditque solus cum tota mole templi
 Diui Antonij ad Durbum. stetit autem aedes, licet
 aliquantum conquassata transibat interea, quæ fuit
 hora 21. quidam mulier: a divina ope inter tot rui-
 nas evasit in columnis. anno 1549. 9. cal Iun. 1549.
 Etus est in platea fons cum imagine Lacoontis.
 1550. pridie idus Martij 8. ind. mortuus est Anto-

nus Aethiops, cuius vita fuit miraculis, & sanctitate illisiris iacet Neti in cœnobio Minorum ab obseruantia.

Anno insequenti, mense Iunio Marchio Hieracensis Netum venit cum militaribus fœudatiorum auxilijs, & cum cæteris Militia Vallis Neçina equitibus. tunc dicitur quidam Turca Baptizatus in Crucifixi 18. Cal. Sept. per funem ambulasse. Nunc ad viros illos, qui suis meritis celebres Neti in patriam, & natalibus, & munericibus præclarè gestis illustrarunt, explicando me confero.

Sanctorus cognomento Monachus fuit Abbas Cœnobij Sanctæ Marie Rauennatis, Ordinis Sancti Benedicti in Diœcesi Messanensi, quem multi eniorum nostrorum adhuc cognosce asserunt à Paulo Quarzo Pontifice maximo obtinuit Diui Conradi festum etiam extra ciuitatem Netinam, & Syracusanam Diœcesim, ut beatorum, qui nondum a ecclesia in sanctorum numerū fuerint adscripti, posse (ut alias diximus) celebrari, & imagines venerari.

1547. Datum est diploma Rome 3. cal. No. an. sal. 1544. Hunc hominem maximè facetum, & iucundum fuisse asserunt. Occupavit autem Messanæ, an. sal. 1560.

Ioannes Petrus Cortisius Doctor Theologus predicatoriae familie fuit Roma in generali sui ordinis synodo disputando celebratissimus: bis prior provincialis cucullatos rexit in Sicilia, primò eleitus an. Dom. 1544. item secundò 1557. & quadriennio Dominicane familie maxima cum laude præfuit.

præfuit. mortuus est autem 19. cal. Decem. 1560.
 Michael Salonia summo loco natus eiusdem Reli-
 gionis cultor, sacrae quoque Theologiae professor im-
 prædicando Dei verbo habitus est eloquentissimus.
 an. sal. 1534. electus est prior prouincialis, & bie-
 nio dignissimo cum honore munus exercuit. natus
 est, ut eiusdem manu annotatum legi, anno. Do-
 1490. die 29. Sep. ho. 8. & an. 1503. Diui Domi-
 nici habitum suscepit. an. 1512. ad Sacerdotium-
 assumptus Dei verbum prædicare incepit. Mor-
 tuis autem est Neti 18. cal. Iulij, an. Dom. 1552.

Frater Ludouicus Netinus, cui prius à Donnis
 fuerat cognomen, Minister Provincialis Capucci-
 norum in tota Sicilia primus omnium in hanc vr-
 bem Religiosos illos induxit, an. sal. 1553.

Brandanus Terranoua diutissime in locoru-
 rum visitatione peregrinatus, & in Sicilia, & in
 Italia ab integerrimæ vitæ honestate commendati-
 simus post plurima Dei, & pauperum obsequia
 (in his enim charitatis officijs omni opera, & stu-
 dio nitebatur) Montabbodi naturæ cessit, & ad su-
 pernacælorum præmia quarto nonas Iulij, an. sal.
 1558. euolauit. ibiq; præsule Senogallieni coram
 agente, clarum funus est elatum, & honorifico tu-
 mulo conditum, non sine omnium, qui aderant,
 & qui tantum virum ex animo dolerent amisse-
 fletu, & luctu. Habentur Neti literæ consolatorię
 ab episcopo Senogallieni ad Bernardinum fratrem,
 quibus hominis sanctitatem grauissimè commen-

dat, & quæ scribimus in sua Diæcesi gesta plenissimè testatur.

Petrus Pipis dominus fœudi Bonfalæ, V. I. D. poeta fuit clarissimus, quemadmodum omnia eius opera elegi versu facundissimè scripta apud filium Marianum legi, digna quidem, quæ in tenebris nō conticescerent, nec tineis erodenda negligerentur. tantum editasunt, quæ de peste scripsit, qua Nesiini cæterique Siculi sua tempestate laborarunt, & quæ de Aetna incendio, præsertim an. sal. 1537. Cum Paiauio bellorum instantium causa secessisset, in Maximiani Imperatoris exercitum incidit: cui à militibus cum alijs studentibus sisit, sed professionis gratia cognitus liber dimititur, natus est ut ipse testatur die 28. Mar. an. sal. 1477. ex hac eius hendecasyllabum ad lectorem in solutiones contradictionum Antonij Zimaræ Venetijs impressas, 1508. anno Do. 1510. Ferrarie Doctoris Lauream est assicutus. Migravit ad Dominum Neapo an. sal. 1542.

Ioannes Landolina Dominus Binouinorum armis inclytus cupiens sui roboris in re militari face re periculum ad Neapolitanum bellum aduersus Gallos pro Carolo se contulit cum Comite Barelle in Apuliam: ab Hettore Pignatello centum equitibus ab Hieronymo Grillo maturi iudicij viro, & eius legato electis præfectus est interfuit prælio illi, quo Gallorum vires confractæ corruere, ibidemque, & ipsi morientes suo Imperatori

si vicitoriam pepererunt.

Ioannes Datus Dominus fæudi Frigintini fuit
bomo antiquatum studiosissimus: nulla fuit seu
Barbari, seu græci, seu latini imperij historia que
hunc hominem lateret: adeò dulcis, & suavis erat
in loquendo, ut Atticam eloquentiam superaret:
nulli non gratus, nulli non iucundus habebatur. Ma-
xime Fazelium adiunxit de rebus Siculis agentem:
qui canti viri non immemori hæc habet sexto poste-
rioris Decadis libro, ubi fabulosam de Maniace ope-
nionem refellit: In ea igitur (inquit) hæsitatione
diu versatus, cum anno salutis 1552. apud Neetū
essem, cum Ioanni Deodato Frigintini domino to-
tius antiquitatis studio aperui. Is non modò mihi
adhesit, sed adiecit Antonium Minturnum, græ-
cae, & latinæ eruditio*nis* præstantia insignem, Mes-
sanæ sibi librum græcè ex Seruatoris Cœnobio træ-
scriptum ostendisse, cuius author de gestis Mania-
cis uberrimè differebat. hæc ille scripsit. Ioan-
nes Petrum filium suscepit, qui Ioannem pri-
mogenitum, Nicolaum, Bartholomeum, Pau-
lum, & Gotterram Ioannes in adolescentia excessit
vita cui Nicolaus successit, hoc anno vita funetus,
dum prætorio munere fungeretur, à tota ciuitate
præmorum honestate, defletus. eidem sine liberis
decedenti Bartholomæus hereditario iure in fæu-
dorum dominio, & Præregis mandato in urbis etiā
præfectura subrogatur.

Sebastianus Veglia Casarei, pontificij que iuris-

consultissimus, omniumque que ad fœudales causas
pertinent, peritissimus, vel Blasci Lanceæ iudicio
maxime commendatur. Cuius consilia, quæ scripsit
plurima, & si in lucem non prodiere, sunt hodie
Doctoribus penes se illa habentibus pretiosa. fuit
autem pater eius magnus Hieronymi Vagliæ in ea-
dem facultate celeberrimi, quem postera etas non
silebit.

Iacobus Profectus Physicus, & poeta celeberrimus Neapolim multos annos, & Philosophiam, &
scientiam medicam docuit. edidit Cantica quadam
de verbo Dei, quæ Paulo tertio dicauit, edidit Sym-
posium de vinis, & quædam alia, quæ tacemus,
quod ad manus nostras non peruererint.

Antonius Amarella Physicus multos annos
Catanae in publico gymnasio, & cum magna audi-
torum admiratione tum artem medicam, tum philo-
sophiam publicè legit. Cuius mortem adeò dolue-
re Catinenses, ut nullo cogente stipendijs residuum
heredibus persoluendum. & Netum usque mi-
bendum curauerint.

Ioannes Scarroccia artium, & medicinae doctor
fuit in publicis disputationibus multi nominis: qui
marus anno sal. 1487. Patavij insignia doctoris
assecutus est, 1517. grandezus à studio nunquam
vacauit.

Bernardus Leantius poeta Comicus cateris vi-
ris insigni scientiarū præstantia præditis est annum
randus. Noua inueniendi solertia, lepideq; dicēdō
generē

genere omnibus sui temporis antecelluit, & cum superiorum temporum primoribus est comparatus. Non solùm suis Comædijs nobilissimæ cuiusque Italiae ciuitatis aures allexit, sed etiam dignus est habitus, quem & ipse Carolus Imperator audiret, & Franciscus Gallorum Rex in primis audicu[m] commendaret. Captus à Pyratis habita Constantinopoli recitandi venia, & sibi, & socijs libertatem redemit. ferunt hodie in pretio esse Octauium eiusdem filium, paternæ artis hæredem.

Ioannes Antonius Saracenus Panormi plures annos fideliter negotiatus multas sibi diuitias comparavit, quas tamen in pia opera testatus iussit expendi in pauperularum præsertim nuptias, cuius rei negotium Rectoribus Confraternitatis Spiritus sancti apud Netinos legauit, eiusdem etiam templi instaurauit. in cuius fidem hoc Sigismundi Cappelli in ipso ostio carmen insculptum legitur.

Hæc Sarracenus moriens pia templa parari

Iussit, que magnis sumptibus alta vides.

¶ quoniam cunctis meritus mortalibus ille est,

Quæ bene de superis, & meminisse queat.

Nobilitauit opus Saraceni sumptus, & ædem,

Qui pius huic templo se, & sua cuncta dedit.

Quintum aderat lustrum seclis ter quinq; per actis

Post opus exactum, lapsus, & annus erat.

Sub Rege Philippo, cui Carolus an sal. 1556 1556.

16. Ianu. viuens Regnum contulit, & cui feliciores dies imprecamus, pauca quadam historia digna sunt.

annotanda. Nunquam enim tranquilliora tempora Netum, vel Sicilia vidit, hac tempestate opulentiores Siculi effetti; & pluribus laribus oppida creuerunt, & celsiora aedificia tum publica, tum priuata sunt eretta. Ut primū igitur Fridericus Henriques Regis Procurator Meßanam venit, missi sunt à Netinis, quemadmodum & ab alijs populis, qui in Generali Procerum, & Legatorū confessu fidem Regi iurarent, & priuilegiorum confirmationem impetrarent, que omnia eodem anno gefisa sunt.

Quo tempore mense Martio, tanto æstu terræ laborarunt, ut prater consuetudinem sal. in littoribus concreuerit, & 9. Cal. Apr. sal nouus in medio foro vñierit. Tum multæ piorum hominum processiones Hybla, & Syracusis Netū ad Crucifixi, & Beati Conradi venerunt, cum multa sanguinis effusione, superos placaturæ. Laboratum est etiam tritico: quod valebat (& vix inueniri poterat) tū 4. 2. 3. in modium. sequentis tamen astatis annona fuit Dei gratia fertilis. Hoc apud Petrum Costam Tabellionem. Quantò autem aridior fuit hic Marcius, tantò humidior insequens, nam 15. Cal. Apr. insuetis imbribus, iugibusque procellis depluit, & vix quinto die vehementia pluviæ desit. tum collis creteus ab Amore Durbi traiectui imminens corruit qui locus modo ab ingenti subseSSIU Gigantis fossura dicitur. Decidit anno 1557. tū 11. Cal. Apr. Anno etiam subsequenti idibus Octob.

Octob. adeò cupiose pluit, vt immensis imbris
flumina a lueorum limites pretergressa maximum
in modum, & penè incredibilem excreuerint. Et
ingenti clade multa animalia, et ædificia affecerint.
Omnes domus molarum aquatilium, & omnes offi-
cinae Balnearum lanarum, & infectorum tergorū
dirutæ sunt, et lapides absportati, multa nemora solo
excisa, plures vineæ vel radicibus euulsa, vel arena
obruta. quin etiam (luctu dignum) inuentisunt bo-
nes, cæterique pecudes, quos amnium impetus ab-
duxerat in nucum, queruum, & altissimæ cuiusq;
arboris verticibus exanimis. Altero ab hinc anno
9. cal. Maij Neti parentatum est Carolo Imperatori.

• Anno Domini 1559. & sequenti, plurime, 1559.
noxiæque febres humana corpora infestarunt, qua-
rum nonnullæ nigricantibus maculis affectam cutæ
inspergebant. plures etiam morbi in gutture, &
nonnulli oppressis faucibus interirent, adeò ut ma-
gna hominum clades extiterit. Anno 1560. Co- 1560.
mitia fratrum Minorum ab obseruantia Neti sunt
habita. quando adhuc florebat magister Archan-
gelus Messana eiusdem ordinis, vir omni discipli-
na, & virtute præditus. plurima hic opera compo-
suit, sed obscuris characteribus annotata, & que
vix ab ullo legi possent, tineis. sunt derelicta: mul-
ta tamen adhuc, integra visuntur in prædictorū fra-
rum Cœnobio & Bibliotheca. An. Dom 1561. die 1561.
25. Sep. Messanæ, à Ioanne Cerda Prorege impetrata

ta est venia vniuersitatis Palatum fabricandi.
quod locupleti quidem ædificio, Dorico, & Ionico
opere cæptum adhuc tamen intermissa aliquot an-
nis opera supremam manum desiderat. An. sal.

1565. 1565. 16. Cal. Iunij numeroſa Turcarum Classis
Melitam appulit, validaque mari atque terra obſe-
dione cinxit: at Diui Ieannis Militibus strenuissi-
mè propugnantibus, quintò pōst mense, ut primū
plurima Militum manus, fortissimumque ſubſidiū
& Sicilia profectum iſulam attigit, accepta grauiſ-
ſima multis prælijs ſtrage obſidionem turpiter ſol-
uit. Classem in regressu noſtra Maria relegentem
conſpeximus ſexto Idus Septembris. Interea virgini
Militum ſigna ex alijs oppidis euocata Neti in
urbis, & vicinorum locorum præſidium ſunt diſpo-
ſſea, ut quò magis neceſſitas urgeret, contendereſt.
adfuere plurimi proceres, qui exercitui, rebusque
gerendis præſent: inter quos Carolus Vigintimi-
lius feudatariorum Militia præfectus, Comes Mo-
tycanus, Comes Vicarensis, & alijs. Secundo ab
hinc anno, Mense Aprili, habitas ſunt Neti Comi-
tia Prouincialia Ordinum Minorum, quos Conuen-
tuales appellant, Regente Prouinciam Magistro Io-
ſephio Bonasia, Netinorum, imò, & omnium Sici-
lorum ornameſto ampliſſimo. Anno Domini 1569.
Hieronymus Landolina vir, & ſanguinis nobilita-
te, & animi dotibus Illuſtris urbi præfectus plu-
rimos, latrones vel in agris, vel etiam in medio fe-
ro captos in vincula coniecit. suis ille vernis instru-

Etus multorum etiam nobilium, qui furorum par-
ticipes latrunculis fauehant, superbiam fregit, &
Vrbem Netinam sordidissimo hominum genere, &
immanibus contubernijs depleteuit. Eodem anno 10.
Cal. Ianu. Carolus Iauantes Dominus Buxelli hu-
ius ciuitatis amantissimus cum etiam iuratus lega-
tus adit Marchionem Piscariæ proregem tum Cati-
na agentem, ab eodemque obtinuit ne quis peracto
officialium scrutinio à magistratu priuatim ido-
neus censeretur, qui aliquod in Rep. munus
exerceret.

Anno salutis 1573. mense Nouembri, peractis 1573.
Deo gratijs, publicè incensis hora vespertina fa-
cibus, Tunetis expugnationem per Catholicí Regis
Philippi duces gravulati sumus: quemadmodum
proregis literis iubebamur. Secundus abhinc an-
nus plenus fuit luctu, & tumultu. dicam prius,
quod priuatis domibus accidit. pridie cal. Ianu.
repentino interitu excessit è vita Ioannes Bernar-
dus Boreas, à quo sacris vndis infans à virginis
partu 1550. pridie cal. Ianuarij ablutus sum, vir
quidem multiplici doctrina clarus. vt qui cantu,
& sono fuit suauissimus, & poeticae artis admodum
studiosus. cùm sacris vestibus indutus matutinum
sacrificium esset oblatus, in ipso sacrario concidit
apoplexi, semianimisq; sublatus paulò post domi
est mortuus. Cui Petrus, frater quidem dilectissi-
mus, quale doloris granitas permisit, hoc epitaphium condidit.

Quid Boreæ plectrum? quid dulcis Musica? deflēt.
Cur & iacet author humi. spiritus astra terit.
Secula quindecies, ter quinaque lustra fluebant,
Illus apoplexi flamen ut ipse perit.

Sexto vero nonas Iulij. hora vigeſima ſecunda,
numerofa Turcarum classis, Ductore Hucciali Chriſtianæ fidei apostata prope littora noſtra appariuit,
qua ad Gulettæ, & Tripoleos expugnationem à ſuo mittebatur Imperatore, nulli antea Siculorum
 præuifa, vel præcognita populo, & Didaco Sylua armorum præfecto Petrus Pulichinus Hybla
 rediens primus omnium nuntiauit: ſed cui nullus, iudicans fortaffe delirū, fidem habebat: donec res
 ipsa maximo cum omnium tremore veracis, & ardentius loqueretur, & subinde Syracufis nuntiū
 opem, & præſidium rogiantes aduentarent. Vo-
 cantur Campani æris ſonitu ciues, equites, pedites-
 que ad maritimam oram tutandam iussi de more de-
 ſcendere. Sed quid adeò exigui numero aduersus
 Imperatoriam inſtructiſſimamque clafsem poterat
 conari & auxerat tumultum. & formidinem aduer-
 ſus ab Austro ventus, quo nauigantes citra Pachy-
 num coacti ſunt ſubfiftere, qua propter multi mili-
 tes tum aquaturi, tum præda etiam intenti propio-
 res regiones populaturi iussi appellere. & deſſire.
 hinc palantes, & prudenter in noſtrorum dama-
 euagati multas fegetes, multos frugum aceruos
 (miferabile viſu) concrēmarunt.

Tum ſiue maior debito audacia, ſiue combuſti-

commeatus misericordia, iusta indignatione, &
ira comista, equorum primores mouit (nam pedi-
tes in urbis praesidium se receperant) ut tantæ mul-
titudini ausi obfistere, multos frugum cumulos ab
incendio defendenter, multos hostes à tam nefaria
flamma depellerent, quin & trucidarent, captosque
in vittoriae signum traducerent. Celeberrimum fuit
M. Antonij Laurificis nomen, qui & virili animo,
& Dei numine potius, quam humano robore fre-
sus, saepius in consertos hostes irrumpere, saepius
palantes ausus compescere, plurimos morti dedit.
Miraductoris Didaci in est laboribus patientia, &
in signis fortitudinis præstantia: qui quanuis, &
Motycanos, & Syracusanos equites iam vicinos
in auxilium frustra accerseret, paucis tamen equi-
tibus deductus fortè animo tot hostium milia pro-
pulsauit, neve latius vagarentur, obstitit. Cùm
vero Asia classis Pachynum superasset, nostris
à cauda per littora insequentibus ecce iterum
austo flante rela vertunt, & quasi dedita ope-
ra ad Hyblensium littus appellunt. quo plurimi
bus militum milibus immisis incunetanter Hyblæ
metu percussam, & incolis derelictam, qui Netū
omnes cum sanctimonialibus, & sacris aufugerant,
nullo obfidente inuadunt, diripiunt, incendio fa-
dant, Saccharum omne ex arte exportant, & ab-
eunt. nostri equites, ubi diuturno labore fessi Hy-
blam præuenire non potuerunt, per montana à su-
periori Ciuitatis porta Netum se recipiunt. Vbi
maxi-

maximus rumor erat, timentum ne hostes Hybla
Netum accedentes aggredierentur. Nonnulli for-
midine perculti, aura, & argento, pretiosaque su-
pellectili vel in cisternis abdita, vel secum asporta-
ta, urbe derelicta, in qua longè tutiores natura loci
muniti esse potuissent, & pro qua propugnando
mortem expetere debuissent, per valles, & rupes
in vicines montes fugam, & salutem sibi parandā
sperauerant. Didacus verò, qui fortissimum ducem
deceret animo, & præsentes ab egressu prohibuit,
& iam egressos redire compulit, dispositisque per
mœnia militibus, cui rei vel Religiosi strenuam
operam nauabant, urbis defensioni acerrimæ se
accinxit: nec tamen aliud fuit necesse. nam classis
secundo vento præteriecta ex littoribus nostris
exiliuit, & formidolosis metus omnem excusit.
Tum verò maior visa est nostris Netinis pernici-
es quod tanta equitum, peditumque hic ex oppi-
dis montanis copia confluxit, quantam triduo ho-
ste nostratia, & Hyblensia arua vastante desidera-
vimus. iussi tamen omnes coacto exercitu hostilem
classem proprius insequi, ut iterum è nauibus descē-
dere audētes inhiberent. at illi in Africam traiecti
Felici Marte, paruoque negotio, & Gulettam de-
moliti sunt, & Tripolim Barbarorum Imperio re
stituere. In sequenti anno pessima omnium pernicies
Petri Siciliam inuasit, peste inquam inopinum, & im-
placabile malum: quæ primò Lilybetanam oram,
mox Peloriam, & Pachymiam inuasit, & plura
corpora

corpora lethali vulnere prostravit, quām integra,
soquissimas eius manus euaserint. plures etiam an-
rēs per plurima oppida evagata vix inhiberi vix
aepelli, & extingui potuit. Maximas tamen gra-
tias Deo, & beato Conrado benemerentissimo pa-
trono Netini debent, qui pluribus, licet infectis
populis circundati tantam tumen stragem diuino
fauente numine effugerunt. Laborarunt Syracusæ,
laborarunt Leontium, Ferula, & alia oppida pro-
piora: exhaustæ penè remanserunt Motyca, & Ra-
gusa: at Netum, quamuis suspectos equites hospi-
tatum, & vicina lue non seculum, cùm cinium
vigilantia, tum superum protectione seruatum est
immune. Tum figuris, & pio cultu exornata est
Diui Sebastiani ades, iam olim superiori peste anni
vicesimi secundi supra sesquimillesimum amplifi-
cata, & in quedam facello hi Francisci Ioantho-
masii poetæ quidem non contemnendi versus
leguntur.

Immunis Netus, dum cætera peste laborant,

Hanc coluit precibus, diue decore, tuis.

Secula sesquidecum, quindenaque lustra, bis annus,

Sexta quoque inditio, prima Nouembris, erant.

Nec obiter tacebo eiusdem carmen, simili diuo-
rum figura eiusdem templi conditum, quo R. pe-
cho interroganti Sebastianus respondet, in hunc
modum.

Quis te vinxit? amor. cuius? qui cuncta creavit.

Alges nudus? amans tempus in omne calet.

Hen quid habes? pēnas, quis probuit? authorāmat?

Istā mereris amans? hæ peramantur opes.

Pennas tela vocas? es forte bipennibus histrix?.

Sunt animæ pennæ spicula quæque vides.

Quid pennatus agis? volito: quò tendis? ad astra.

In vinclis volitas? vincla volare sinunt.

Optō sequi. plumesce, polum volitabis. & unde

Plumescam? aduersum fer patienter onus.

Dante feram Domino, sunt pennæ aduersa tonatiss,

Aliger efficitur spiritus ipse quibus.

Sideribus potitur patiens, his scanditur alis.

Dum dolor ossa quatit, spiritus astra petit.

1574. Anno sal. 1574. cal. & quarto nonas Ianu. co-
piosa pluia adeò inundauit, vt pentem nouum
Atellari præcipitarit. fuerat is circiter ducentis
annis a Guccio Florito ouium ditissimo constructus.

1577. Anno salutis 1577. septimo idus Novembri,
ingens cometa, hora prima noctis apparuit, quo
nusquam ardentior, vel maior crinita stella est con-
specta. Visa est subinde altior ab occidente, & pri-
mo crepusculo, diutiusque durauit, quam vt simi-
lis alias legeretur, nam ad mensem usque Martiū
effulsit. Memorandam arbitror Hieronymi Sorti-
ni diligentiam, & dignam tanto viro animi firmi-

1578. tatem. Praefectus enim urbis anno sal. 1578. quin-
to cal. Octob. cepit Antonium Laurentium, &
nota eundem Netinum multi nominis latronem, vt qui
audacissime grassatus plures triginta viros, nec
zale quicquam merentes interfecerat. Coniectus in
carcerem

catcerem multorum custodiam iam sefelliisset, nisi
ut Neti eiusdem Praetoris, & Leontij Ferdinandus
Pradi vigilantia praesto fuisset. Panormi tandem
suspicio eneclis meritas pœnas luit.

578. An. sal. 1578 translatum est Cœnobium Carme-
litarum, in templum Diui Martini Gilberti Isfa-
ris, & Coriglis Episcopi Syracusani permisso, qui
ius visitandi sibi reseruauit. extat etiam consilium
apud Curiam Iuratorum, 17. Cal Iulij 1586. deduc-
ta est imago Beatæ Virginis cum tota illa parietis
parte, in qua fuerat depicta. Conuenerunt clerici,
& laici omnis ordinis in maxima frequentia: præ-
cedebant instructa acie milites fistulas suas passim
580. exonerantes. Anno 1580. Patres Eremitani de-
relictis sedibus Prioribus in ædem Diui Mauri
sunt accepti, habita venia Ioannis Episcopi Syra-
cusani, qui libere, nullave habita reseruatione con-
cessit: habita est etiam huius rei Synodus apud
Iuratos.

581. Anno Dom. 1581. habitas sunt Neti Provincia-
lia Capuccinorum Comitia ex omnibus Siculis do-
mibus, ab octavo Cal. Ad pridie Calen Februarij.
Octauo autem idus Aprilis Comitia Fratrum Mi-
norum. Multis diebus disputatum est, & commen-
data præ ceteris Michaelis Calui solertia. Anno
582. Dominicæ Conceptionis 1582. qui primus fuit ex
annis per Gregorium Tertiumdecimum correctis,
amplificata est area fori, & multò latior effecta vi-
cinis ædibus plurimum splendoris adiunxit, ipsiq;

yrbi, ut videre licet, & aduenarum sententias exaudire, non parum attulit ornamenti. Anno 1584.
argentea Diui Conradi arca completa est, & in ea
vetus cum eiusdem reliquijs condita: exinde circu-
ducitur per urbem argentea. Eodem habita sunt
Neti Comitia Prouincialia Diui Dominici: quo
tempore Magister Ioannes Cappellus, qui tum
Prouinciae Vicarius fuerat, prior Prouincialis, est
electus. Laudata est huberrima munera ex omni
Collegio, & confratrum (ut vocant) confortio co-
pia, & quidem maior, & laetior, quam alibi in to-
ta Sicilia patrum memoria constaret. Inter alia
nauis quedam mira arte fabricata ab his, qui Diui
Ioannis templum colunt, quæ paucō labore terre-
stri itinere vecta, velis remisque ornata, & grandi
commeatu onusta fuit omnibus iucunda. Ceterū
iam à nonagesimo supra sesquimillesimum annum
ad biennium sequens tanta fame in tota Sicilia (ut
alias Prouincias taceam) laboratum est, quantam
nec veteres quidem populi sensere, nec humana in-
genia, potuerunt excogitare, nulla ætate carius
fruges vñisse constat. Sed quid dicam fruges,
cum & legumina & oryza, & plantarum semina,
& fructus, quin, & radices, & herbæ ipsæ ad sedan-
dam Esuriem, vulgo pro pretiosis epulis haberentur:
nunquam plura furtæ, & latrociniu commissa-
sunt, imò, & ingenuarum puellarū adulteria, & stu-
pra, quæ almoniæ gratia honestatem suam obfcænx
libidini venditabant: multi populorū tumultus ex-
orti,

orti, plurima seditionum, & rebellionum semina cō-
ritata, ex poscentibus omnibus panem. miserrimum
erat pauperculorum fatus, carne denudatas, & so-
lām ossibus cutem inhæreniem gestantes, horren-
dæq; mortis imaginem præferentes videre: adeò
vt nec prodire, nec stare quidem possent. plenæ
erant semitæ iacentium turba, & iam moriendi
finem (quoniam, & viuendi limites transgressi vi-
debantur) expectantium. Multa denique hominū
milia desiderata sunt, quæ longa inedia vitam cum
morte commutarunt. Qui paulò locupletiores
erant triticum ingenti pretio præstinatinges (nam
pluribus in Ciuitatibus, & oppidis 15. & 18. tare-
nis in singulos modios, & pluris, vendebatur) ad
extremam inopiam sunt redacti. Non est autem
suis laudibus fraudanda Netinorum vigilancia,
præsertim Bartholomei Dati, Ioannis Iacobi Cap-
pelli, Francisci Landolinæ, & Orlandi Sortini Iu-
ratorum diligentia, qui 18. ferè mēsibus ea de caus-
ja Ciuitatem prudentissimè gubernarunt. Hi colle-
cto ex Netinis agris tritico vnde cunque potue-
runt, aliud coemptum adiunxere. Quo factum est,
vt Netini vt summum, senis tarenis in modium
comparato frumento vescerentur. Cùm tamen om-
nia horrea essent exhausta, missi sunt Vincentius
Pipis, Dominus Stallaini, & Franciscus Moralis,
quorum opera factum est, vt post multos labores
populum iam extrema formidantem affatim refece-
rint. At (pro Dei, atque hominum fidem) tantam

annon & caritatem immanior clades est insecura, vt
proxima aestate, quæ fuit anno 1592. plurimi non
solum pauperes, qui sordida viuendi ratione impu-
rum contraxerant alimentum, sed plures etiam alijs
ex nobilioribus, & pinguiori fortuna viris, quibus
necessarius vietus non defuerat, vel ex cœli graui-
tate, vel ex naturalium humorum intemperie (vt
medici ipsi in hoc iudicando sibi etiam inconstates,
& in medendi methodo incerti,) vel potissimum
ex diuina voluntate ex humanis abierunt. adeò vt
plura incolarum milia afficta tot calamitatibus
Sicilia deplorauerit, quam vel hostili ferro vasta-
ta, vel immanni lue confecta alias ingemuerit. Quod
equidem non sine graui dolore cogor explicare. Si-
quidem inter saeuissima aliorum funera, inter acres
meæ persecutionis labores dilectissimum mihi fra-
trem, & præ medendi peritia, morumque honesta-
te toti Ciuitati charissimum Petrum, mearum mi-
seriarum leuamen, & unicum domus meæ subsidiū
amisi, qui lethali morbo correptus intra paucos
dies idibus Iunij Deo spiritum reddidit. Cuius for-
tis in moriendo animus, & Christiano, viro dignæ
pietas, necnon plenæ dilectionis admonitiones cum
iusto quamuis exiguo totius vitæ compendio, adeò
præcordijs meis fixa adhæserunt, vt nullæ deliciæ,
nulla locorum amœnitas tantum doloris absterge-
re, nulla temporum vetustas tanti viri memoriam
delere possit. Quapropter terminatis iam annalium
nostrorum monumentis, & fluentibus ex oculis la-

chry-

chrymis, huic orationi terminum imposituris non nullos viros memoratu dignos, qui sub Philippo flo ruere, liceat subiungere.

Iosephus Bonasia Ordinis Minorum, licet humili loco natus, tanta fuit ingenij vivacitate, tanta bonarum virtutum indole praeditus, ut quamvis aliena ope non adiutus, ad Theologiæ tamen insignia adipiscenda feliciter, & meritò properarit. Panormi mense Decembri, an. 1564. prior in Sicilia Provincialis electus triennio prouinciam summa cum laude administravit. tum an. sal. 1570. Cum duobus sequentibus in Apulia Diui Nicolai prouinciam Sanctissimè gubernauit. Assinati Canobio prefecetus est, ubi Diui Francisci corpus honorifice requiescit. Neapolitanam etiam custodiam à suis superioribus demandatam, maximi quanquam laboris opus, tranquillo statu peregit. Nec minus publicè, priuatimque legendō fuit suavis, quam suos cucullatos regendo iustus, & fortis. A generali patrum sui ordinis Synodo ad Summum Pontificem Pium Quintum legatus in Campania Episcopoles Cathedras recusavit. Tandem Leontij, dum concionaretur, Commissarius an. sal. 1576. defunctus est, & Neti in Diui Francisci sub marmorea sue imaginis tabula sepultus iacet.

Antonius Specialis Sacrae Theologiæ professor Prædicatorum Ordinis, fuit socius, & scriptor eiusdem Ordinis Prioris Generalis, dum totam Hispaniam visitando peragraret, inde in Comitijs Gene-

ralibus Romæ habitis electus est definiitor, mox Vi-
terbiensis Inquisitor: demum fuit electus Prior
Prouincialis Siciliæ, quod fuit anno salutis huma-
næ 1575. eamq; Prouinciam sexennio gubernauit,
mortuus est Neti sexto Cal. Mar. an sal. 1593.

Ioannes Cappellas eiusdem Ordinis, & Profes-
sionis in demortui Prouincialis locum Vicarius in
Sicilia est subrogatus anno sal. 1583. Septimo idus
Octob. subinde propositis Prouincialibus Comitijs
Neti mense Maio, maximo cum Ciuitatis, tum Re-
ligiosorum applausu electus est Prouincialis, &
Biennio rexit. adhuc viuit.

Albertus Pipis Magister eiusdem Ordinis, non
minori, quam superiores, generis nobilitate preful-
gens, an sal. 1586. Camerata Prior Prouincialis
electus biennio Prouinciam tenuit.

Clemens Netinus è Laurentiorum familia, Ca-
pucinorum Ordinis, an sal. 1590. Pridie idus Ianu.
Syracusans Prouinciae Minister electus, & iterū,
atque iterum confirmatus adhuc idem munus San-
ctissime gerens viuit.

Michael Cassarinus Ordinis Apostoli Petri Sa-
cerdos, fuit Theologie, & rerum ecclesiasticarum
peritissimus, in casibus ad conscientiae examen per-
tinentibus declarandis Apollinis oraculum est ha-
bitus. Scripsit opus quoddam de verbo Dei miræ
subtilitatis, & facundiæ, ubi nullum penè est Sa-
crae paginæ vaticinium, nulla figura, quæ hic non
explicetur. Fuit Sanctorum Patrum studiosissi-
mus,

mus, & memoria agillimus, quicquid legeret, retinebat. Extremasenectute confectus (dicitur enim nonagesimum etatis annum vixisse) e vita migravit an. sal. 1581.

+ *Vincentius Landolina Mainitti filius Rinaldi nepos, pater Iosephi Landolinæ, & Ioannis Vincen- tij dominus fœudi Burgij, omni virtutum præstan- tia fuit Illustris: in Senatorijs consilijs, politieisq; administrationibus admodum instructus, & certus: Plurimi valuit apud Ioannem Vegam, & apud Dūcēm Methymnensium & Garsiam Toletum Si- ciliæ Proregeſ . A Toleto Generalis exercitus Thesaurarius fuit constitutus, quando ad Melitam Asiatica obſidione leuādam nauigatum est. an. Dō. 1574. migravit e vita.*

+ *Bernardinus Sortinus, Hieronymus Specialis, & Antonius Landolina, hi tres milites Hierosoly- mitani fuerunt, sub Diui Ioannis Baptiste patroni vexillo, & Religione Militiæ operam nauarunt, in grauissima illa, & memorabili Melitensium oppu- gnatione, quam suprà memorauimus, profide, & Religione fortissimè certantes, non tamen inulti oc- cibuerē. Meminerunt horum, qui Melitense bel- lum scripserunt.*

Iosephus Scala Medicus, & Philosophus præ- stantissimus tanta ingenij agilitate valuit, ut pluri- mas scientias sine præeunte lectore didicerit. græ- cis, & latinis literis ornatissimus in multis Italiæ verbibus disputando acutissimus est habitus. natus

est an. sal. 1536. die 28. Aug. Doctor effectus, & declaratus Patauij 1556. 16. Iulij. Quando tamen buberiora eius solertia argumenta expectabantur, annum agens 25. iam multò ante sui fati præscius abiit ex humanis 7. Idus Junij. Duo opera scripsit alterum in Dialectica facultate, alterum verò in arte medendi: quibus morte præuentus ultimam manum non imposuit. Nec autem minori ingenio præditus, nec prosperiori fato vixit Iosephus Scala posthumus: quantò tamen in lingua ornatu, & naturalium rerum cognitione (quanquam uterq; & Philosophus, & Medicus) patre fuit inferior, tantò in Mathematicis disciplinis, & certis multarum rerum prædictionibus superior. namque (mirum naturæ opus, imò indubitatum Dei munus) Geometriam, Astronomiam, & Arithmetican ex se didicit: Et quarum non fuerat discipulus, Syria cusis, Catinae, & in Gallia togata (quò suasu, & ære Illustrissimi Domini Michaelis Spataforæ Roccellæ Marchionis Medicæ scientiæ operam nauatus se contulit) profundissimus extitit Magister. Ephimerides 12. an. cōposuit, & in Manginū Apologiam: qui libri dati sunt in lucem. Quædam alia aggressus properante fato reliquit imperfecta. Mortuus est Sahionetæ, quò fuerat à Duce conduetus, anno sua etatis vigesimono. quod & ipse sibi pluribus annis præsenserat: quo tempore publicam Mathematicæ in Patauino Gymnasio lectio nem recusauerat.

Marianus Pipis Petri filius, dominus Bomphal
lae cùm biennio publicè, & Dialecticam, & Auicē
nam legisset, Patavij an sal. 1555. nonis Nouemb.
sub Gabriele Falopio Medico, & Philosopho præ-
stantissimo, vt vulgata eius opera sunt documenta;
Doctoris Lauream honorificentissimè est assecutus.
Dignus, qui & fama, & re celeberrim° inter præstā-
tes Medicos annumeretur, cùm alter Hippocrates
Neti sit habitus. natus fuerat quinto idus Ianua.
1527. hora nona, vt à Petro eius patre annotatum
inuenio, dignus quidem tanto parente, & cuius or-
tus non taceretur. mortuus est Neti 4. Cal. Decēb.
à Christi Natali anno 1591. testatus apud acta 1591.
Clerici Vincentij Laurentij hos versus à se condi-
tos tumulo incidendos, mandauit.

Hic sua stirpe Pipi Marianus condidit ossa:

Voce tubæ extrema surgere certa die.

Iosephus Melfius vir fuit ingenio solertissimo:
vt qui patriam deserens, opibus penè destitutus;
tanta diligentia Philosophiæ, & Arti medicæ, ope-
ram dedit, vt clarissimus in utraque euaserit, &
Doctoris insignia sibi comparauerit. Quamobrem
præclaris meritis ita exigentibus apud Mediolanē
ses Protomedici dignitate fuit ornatus, ibidemque
in medio ætatis flore mortem oppetit.

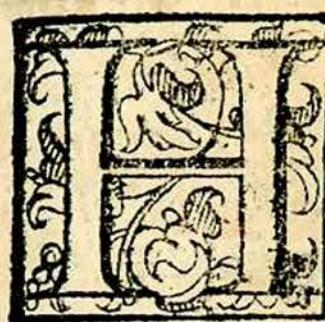
Ioannes Humana vir Politicæ Scientia peritis-
simus tantum in Regia, Curia patrocinando, et cliē-
tum caussas acutissimè dirigendo valuit, vt cùm
plurimas opes, tum maximam gloriam sibi compa-
raue-

rauerit, meritoque inter primos Casarei iuris alumnos haberetur: dignus subinde, quem hominum memoria diutissime completeretur. Autam professionem simul cum preclaro nomine, & cognomine asecutus est Ioannes alter Humanus dominus fædorum Prati, & Giommarie non imparem illi gratiam, & tandem asecutus, dignus quidem, quem patria Procuratorem suscepit.

Hieronymus Maynarus Musicus fuit clarissimus, qui sine Doctore adeò in sonandi facultate valuit, ut omnibus admirationem attulerit, à Marchione Piscare, & M. Antonio Colonna Proregibus maximacum voluptate fuit auditus, & preclarissimo quoq; Musico non inferior existimatus. Nona quadam instrumenta non sine harmonica ratione adiuvenit: opus de sonandi ratione melice compsuit, & numerosè. Quando verò meliora in dies ab eius ingenio sperabantur, adhuc iuuenis anima effluit, an sal. 1583.

Sunt, & alij bonarum artium studiosi, quos olim nominando non dubito nobis haec dixisse satis est. Siquid est, quod ad res Neptinas pertinens omiserim, siue quod oculos nostros effugerit, siue aliorum insuria nobis ignotum curiosiores annotabunt. Haec inter multiplices labores currenti calamo collecta patris studio si & qui, bonique consulant.

AD LECTOREM.

A B V I M V S in mandatis candi-
 de lector à Senatu. populoque Ne-
 tino, ut & Netinas Consuetudi-
 nes, municipalia iura, sub Rege Pe-
 tro Secundo literis traditas, & ha-
 ctenus, præterquam in paucissimis, plenè obserua-
 tas, eodem typo excudendas curaremus, & quoniā
 hæc vulgò apud causidicos agitantur, & plerumq;
 latinarum literarum rudibus inculcaris solent, ad-
 monitos amicinos volueremus sermonem, licet Bar-
 barum, & pingui Minervam exaratum, in alias di-
 cendi formam mutaremus: ne quis fortasse existi-
 maret aliena esse, quæ traduntur. Cupiebam equidē
 vel cultiori Phrasī illas expolire, vel saltem pere-
 grinas dictiones, Romanis auribus inauditas, &
 solacon omne è medio tollere: sed ingratum est be-
 neficium, quod in ipsis confertur. repugnante do-
 mino in alienam segetem aliquando sarculum im-
 mittere non licet. qualiaeunque hæc à veteri-
 bus accepta, & nobis mandata sunt, in nostru-
 rum ciuium utilitatem, & obsequium hic explicati-
 mus. Tu suscipe diserte lector, quæ placuerint, ca-
 tera verò crassiori calamo iam contentis omite.
 Vale.

ORDINATIONS, CONSVENTV DINES,
 & instituta facta, & edita per vniuersitatē ter
 rae Noti, & consulta deliberatione, & solennita
 tibus obseruatis, & in his necessarijs pro bono
 statu, & melioratione terræ prædictæ, ad bono-
 rē Sacrae Regiae Maiestatis, pro legibus, & tan
 quam leges de cætero obseruanda, derogatura
 legibus, constitutionibus, consuetudinibus, &
 statutis subscriptis ordinationibus forsan aduer-
 santibus, oblata nuper eidem Maiestati Regia
 per Iacobum Eurectum, & Paulum de Chola
 ipsius vniuersitatis proprios Syndicos, & per
 eandem Maiestatem Regiam confirmata, vir
 delicit.

VIRI, & vxoris bona omnia, & à
 quacunque parte perueniant, natis
 filijs confunduntur, & unum cor-
 pus efficiuntur: & volentibus vi-
 ro, & uxore dividere cum filijs,
 tertia pars bonorum debetur patri, alteram matri, et
 taliqua tertia filio, vel filijs: præmortuo vero pa-
 tre, vel matre ab intestato, & filio, vel filiis viuen-
 tibus, cum patre, vel matre supervsite, tertia pars
 præmortui cedit filiis. Et sic uidem filij debent ha-
 bere duas partes tertias, unam debitam sibi iure
 naturæ, alteram parentis præmortui. Si vero præ-
 moriatur testatus, eius stabitur testamento, dum
 modo in eodem testamento de eorum tertia filios

reco-

recognoscatur. Si vero præmoriatur mater, potest de
mobilibus tertiae portionis sua pro velle suo testa-
ri. stabilia vero, quomodo cunque ea mortua fue-
rit, cedunt filiis natis ex ipsorum iugalium matrī-
monio. Et si non sunt ei mobilia, potest ex stabili-
bus portionis, sua usque ad medietatem valoris di-
æ portionis sua iusta estimatum testari. Ita tamē,
ut sublatis lucris sordidis, & mate quæsitis de resi-
duo tantum præfatis patri, & matri, & filiis ter-
tia debeatur. Propter quod si testator, idemq; ma-
ritus, & pater in ultimis suis, vel quolibet mortis
periculo constitutus, vel constituendus in breui,
puta ad bellum, vel alio, ubi imminet mortis peri-
culum, sit iturus, iurauerit de sordidis lucris, seu
malè quæsitis habere se aliquid, illud. vel tantundem
de uniuerso patrimonio, tanquam restitutioni sub-
iectum, sicut, & alias constantis matrimonij debi-
to deducatur per patrem, vel per quem ipse consti-
tuerit, illis, à quibus ablatum fuerit, vel prijs locis
resignandum, & residuatantum uxori, & filiis, ac
patri per tertiam diuidantur, ne maritus, & pater
in perpetuum lugeant, & uxor, ac filii irrationabi-
liter lucrifaciant aliena. Si vero non sit in ul-
mis, nec in mortis periculo constitutus, vel in bre-
ui constituendus, sed in senectute, vel senio: quo ca-
su non est verisimile ipsum, ut sua salutis immemo-
rem deierare, & iurauit, ut prædictum est, lucra
sordida, & malè quæsita se habere, ita denum de
medio ea, ut prædictum est, detrabat: sic infra men-
sem

sem ad summum praesenti pecunia restituat, sicut superius est expressum.

Vir præmortua vxore, vel uxori præmortuo marito ad secunda vota cum sua tertia potest transire liberè, & tertia illa cum bonis secundi viri, vel secundæ uxoris, natis filijs unum corpus efficiuntur, quo vel qua mortua ab intestato, omnia bona illa in tres partes diuiduntur, quorum tertia debetur viro, vel uxori superiuenti, tertia filiis ipsius secundi matrimonij, & in reliqua tertia præmortui tam filij primi, quam secundi matrimonij succedunt in capita. si vero testamentum considerit, & de tercia filios primi matrimonij non recognouerit, tanquam ab intestato filij succedant.

Debita, quæ apparuerint tempore primi matrimonij solui debent ex bonis filiorum primi matrimonij, & etiam ex tertia, cum qua pater, vel mater ad secunda vota transiuit. Debita vero facta tempore secundi matrimonij solui debent ex bonis secundi matrimonij, & prædicta tertia, quæ cum ipsis filiis natis confusa est. Debita vero, quæ rationabiliter facta apparuerint medio tempore inter prium, & secundum matrimonium, ex communibus bonis solui debent.

Viro præmortuo, filijs non susceptis mulier superstes ditem, & dotarium suum consequi debet. Et si non fuerit dotarium constitutum, quod dicta uxor habeat omnia vestimenta sibi facta à dicto viro suo, reliqua bona præmortui ab intestato pertinent

zinent ad proximiores, ex testamento tamen pertin-
nent ad eos, quibus ipse in testamento reliquerit.
Uxore præmortua extinguitur dotarium, & dos
ad dotantem reuertitur, & restituitur in hunc mo-
dum: videlicet quod omnia bona stabilia data in do-
tem restituatur statim dissoluto dicto matrimonio:
& de quantitate pecuniae datae in dotem tres par-
tes debent restituuntur tantum, infra sex menses a die
dicti soluti matrimonij numerandos. Sed si vir vo-
luerit eam sepelire proprijs sumptibus, habeat seu
habere debeat de lecto sibi dato in dotem matar utrum
vnum, plumatum vnum, par vnum linteum inum,
culcitram vnam de melioribus tota verò alia rob-
ba, arnesia, & iogalia data in dotem, quatenus ex-
tant, & apparent, restituuntur statim dissoluto di-
cto matrimonio. Et si dicta vxor testari voluerit,
potest quidem de mobilibus usque ad quartam par-
tem ipsorum tantum: de stabilibus autem minime,
nec marito, nec extraneis.

Pater, & mater viuentes si voluerint filiam vi-
ro tradere, licet eis dare de bonis suis pro voluntate
eorum. Si verò filiam emancipare voluerint,
de tertia sua possint ei pro voluntate sua dare ultra
partem ei contingentem de tertia, quam cum fratre
vel cum fratribus habet communem. Quod si em-
nes filios, vel filias cœfamiliauerint, & partem illi
suam acceperint, inter patrem, & matrem reliqua
bona diuidantur.

Patrem mortuo, filijs minoribus cum matre rema-

nentibus, & in minori aetate pre mortuis, vel ab intestato, bona eorum stabilia, si peruererunt eis a matre, ad eandem revertantur. Et si a patre peruererint, ad proximiores patris. Primo tua matre, patre super stite, de mobilibus tertia pars, quae eis suo iure prouenit ad patrem, vel matrem superstitem deuoluitur. Reliqua vero tertia quae iure maternae, vel paterna successionis eis acquisita est, ad proximiores patris defuncti, vel matris reuertitur ita tamen, ut pater superstes habeat, & habere debet usum fructum omnium bonorum stabilium, donec vixerit. Utroque vero parente pre mortuo, et filiis eorum in minori aetate, vel ab intestato postea defunctis, bona eorum stabilia ad eandem partem reuertuntur, a qua peruererunt. De mobilibus vero una medietas ad proximiores patris reuertitur, alia ad proximiores matris deuoluitur. Utroque parente viuente, filius etiam factus maior de bonis communibus portionem peter non potest.

Si mortua matre filius factus maior noluerit in familia patris manere, sed per se voluerit viuere, vel & filius non habeat, unde possit viuere ex facultatibus, vel industria quod pater teneatur aut praestare filio alimenta de tertia secundum facultates suas, aut tertiam a matre pre mortua peruenientem. Et si pater conuolauerit ad secunda vota, cogatur pater praestare filio dictam tertiam partem a matre peruenientem, & non alimenta, reliquam tertiam eidem filio iure naturali debitam pater,

quoad

quoad usum fructum sibi retinere potest, proprietate tamen filio reseruata patre vero premortuo, & matre superstite, si filius in communicum matrem vivere noluerit, duas partes sibi contingentes ab ipsa matre petere potest.

Filio nato, & premortuo, patre, & matre superstitibus, quilibet eorum in tertia eiusdem filii promedietate succedit: & sic omnia bona inter eos sunt communia. Et in hoc casu viro defuncto, uxori superstes habet, & habere debeat dimidiam partem suam omnium dictorum bonorum.

Salvo iure cognatis, eiusdem viri legitimis successoribus. Si bona fuerint stabilia prouenientia ex parte dicti viri, retinendo ea, quanti fuerint iusta & estimata valere: & viceversa salvo iure cognatis dictae uxoris legitimis successoribus. Si bona fuerint stabilia prouenientia ex parte dictae uxoris retinendo ea, quanti iusti fuerint & estimata valere: ita ut dicta uxoris superstitibus sibi parentibus, vel fratribus, vel sororibus aut filiis fratum, & sororum, non possit testari de bonis dotalibus, seu de bonis, quae sibi peruererunt ex aliqua successione, nisi usque ad quartam partem dictorum bonorum suorum: dictis vero personis non existentibus, seu aliqua ipsarum, quod possit testari, & disponere, ac c linquere omnia bona sua ad libitum suum.

Viro, & uxore sine dote, & dotario, cum uerique nil in bonis habeat, matrimonium contrahenti bus, filiis non susceptis, vel susceptis. & premor-

uis, quæcunque acquisita sunt bona, communia sunt.

Minor post quartumdecimum annum testari possit, & decimo octavo anno completo maior efficiatur: & deinde res suas legitimè administrat.

Nullus contractus priuatus valeat, aut tenet, nisi à duobus, vel pluribus idoneis testibus fuerit corroboratus.

Facta, vel pacta à partibus in aliquo compromissos sub pænæ appositione firmantur arbitrorum sententia in ciuili negotio.

Vir, & vxor susceptis filijs ex ipserum iugaliū matrimonio, & constante matrimonio possunt vendere, & alienare, & obligare quæcunque bona voluerint tam mobilia, quam stabilia, sine consensu dictorum filiorum suorum. Et quod dicta venditio seu obligatio, seu alienatio facta per dictos iugales sine consensu dictorum filiorum, suorum sit rata, & firma, & nullo modo, ceu cassa, à dictis filijs eorum possit retractari.

Filia verò maritata, & dotata non admittitur ad successionem reliquorum bonorum parentum suorum: sed illa bona residua remaneant fratribus, & sororibus non maritatis in familia dictorum parentum suorum, vel alterius eorum remanentibus, nisi sit decepta in dote ultra dimidiam partem contingentem sibi tempore dotis constitutæ, in quo casu deceptionis computatis dotibus vna cum fratribus, & sororibus, decepta mulier in parentis defun

*Ei hæreditates succedat. Quod si alij filij, vel filius
præter dictam maritatem non supersit, ipsa, non ob-
stante quod maritata, & dotata fuerit, admittatur
in hæreditate prædicta.*

*Si filius, vel filia absque consensu patris
vxorem vel virum duxerit, pater non cogatur ei
dare partem honorum suorum patrimonialium in
vita sua.*

*Si filia, vel soror iuuenili calore deuianuerit, &
luxuriata fuerit, si postea nupserit, vel innupta re-
manserit, pater, siue mater, vel etiam fratres, non
cogantur inuiti dare eidem partem honorum suo-
rum.*

*Siquis, aut si qui filiorum liberati à patria po-
testate morte, vel emancipatione patris, aut remanē-
tes orphani morte suæ matris, decesserint post mor-
tem alterius parentis infra pupillarem ætatem, aut
etiam mūores nullo condito testamento, fratres, &
sorores ex eodem. tantum matrimonio suscepiti ve-
niant ad successionem eorum æqualiter cum altero
parente superstite: alijs fratribus, & sororibus al-
terius matrimonij, et nepotibus à successione defun-
cti fratri exclusis.*

*Maritus, vel vxor, seu ambo similiter de rebus
stabilibus sibi in dotem collatis, nihil possint vende-
re, vel alienare, nisi dotante vel eius hærede con-
sentiente, aut praua necessitate urgente, de qua cu-
riæ manifestè constabit: liberis ex matrimonio ip-
sum mariti, & uxoris non procreatibus. Et in casu,*

quo maritus sit prodigus, vel dilapidator, alienatio dictorum bonorum stabilium dotalium nullo modo fieri possit.

Si maritus absque consensu uxoris suæ fideiuisse vit pro aliqua causa tam in criminalibus, quam in ciuilibus causis, uxor non teneatur de rebus in domum ipsi marito collatis, nec de parte eam contingente de bonis acquisitis per ipsum. Et dictum viuum suum, fideiussionem dicti mariti sui adimplere, liberis extantibus, vel non extantibus.

Viro ab intestato defuncto, vel eodem testato, et nihil de tutori disposito. uxor superstes filiorum suorum pupillorum tutelam gerere possit, si fuerit honesta, et diligens administratrix, quandiu ad secundam votam non transferit. Si vero ad secunda vota conuolauerit, tutor legitimus, si fuerit ad administrandum idoneus, auctoritate curiae ipsorum pupillorum tutelam facto inuentario de bonis eorum gerere possit si autem tutor legitimus non fuerit, curia ex officio suo idoneum ipsis pupillis tutorem constitutat. post mortem vero predicti intra viginti dies sicut tria inuentaria de omnibus bonis filiorum, omnibus iuris solennitatibus obseruatis, que in talibus requiruntur: quorum unum in Arcu curiae terrae eiusdem, aliud penes proximiorem, et dignior rem consanguineum ipsorum pupillorum ex parte defuneti patris, et tertium penes ipsum tutorem, deponantur.

Imminente iusta necessitate, pro qua res minorum

rum obligare debeant, vel alienari necessitatis causa per curiam summarie cognita, possint res minorum cum autoritate tutoris, si habent, & si non habent, per curiam illis datum, cum decreto curiae obligari, vel alienari, nunquam deinde retractadæ.

Data alicui possessione rei, de qua agitur, per contumaciam aduersarijs caussa rei seruanda, siue ante contestatam, siue post contestatam litem, si infra dies 50. se in iudicio praesentauerit, data fideiussoria cautione iudicio sistendi, actore citato, & praesente, possessionem recuperat perseverante, verò in contumacia usque ad menses quatuor inclusuè, apud eum, cui data fuerit, remanebit.

Fratribus nolentibus in communi viuere, & voluntibus paternam, vel maternam hereditatem inter se diuidere, maiori natu datur diuisio celebranda, minori optio eligenda concedatur: & sic gradatur usq; ad maiorem.

Duabus de caassis cori reactus gabellæ rescinditur, pro venditione, & data dote; praterquam rei dominus qui locauerit, expressè se obligauerit, non posse pro altero istorum Cabellam infringere, vel impedire, vel renuntiata consuetudine terræ Noti. quia omnis contractus ex conuentione legem accipit.

Domus locata auferri non potest ante constitutum tempus locationis, praterquam si Dominus, qui locat, in ipsa domo habitare voluerit, vel res suas ex necessitate in ea reponere. Si verò conditetur ante finitum tempus conductionis ad propriam

domum postea per eum acquisitam ad habitandum
migrare voluerit, seu ad alias terras domicilium
mutare potest, exceptis tabernis. & domibus loca-
tis, in quibus impositum sit vinum, dummodo tran-
salti temporis soluat conductionis pretium: ultra
non teneatur. Locator vero domus pro pensione si-
bi non soluta potest per se res in ea existentes au-
ferre, & retinere, donec pensio sibi soluatur, usque
ad octo dies: quibus elapsis, si conductor requisi-
tus non soluerit, locator possit ipsas res vendere
sine licentia curiae, debita tamen subhastatione præ-
missa.

*Siquis pecuniam mutuauerit ad taxillos, vel ad
quemlibet ludum perditionis. ei affio denegatur, &
mutuaciam pecuniam amittit. Si autem promiserit,
aut conuenerit, seu iurauerit aliquid dare, is, cui
promissum est actionem non habet, & datum non
repetitur: cum in turpi causa melior sic conditio
possidentis.*

*Venditiones, seu distractiones rerum maiorum
presentium, vel absentium citatorum, vel contu-
macium, pro debitibus, pro quibus apparent publica
instrumenta, per curiam baiuli, & iudicium terræ
eiusdem cum cause cognitione factæ permanebūt.*

*De solutionibus autem mercedis, vel solidorum
custodum vinearum, vinitorum, agricolarum, ta-
bernariorum, vel quoruncunque seruitiorum, &
operariorum conductorum ad annum, vel ad men-
sem, fidei, & iuramento Domini stabitur usque ad
tarenos*

tarenos auri septem, & medium, deinde usque ad tarenos auri quindecim, illis, & vni testi creditur, nisi leuis, aut reprobabilis sit persona: nisi etiam secus probetur per operarium, vel locatum: ita tam
amen, ut si quæstio fuerit inter dominum, seu condux
etorem, & personam locantem operam, & seruitiam
suæ persona, de solidis, seu mercede, quod ipsa per
sona, quæ locauerit operas suas, non possit petere,
nisi solidos, seu mercedem unius mensis: & dicto
domino credatur de solutione mercedis, ut prædi
ctum est. Et si forte persona locata infra tempus lo
cationis à seruitijs conductionis indimissa recesser
it, teneatur restituere domino totam mercedem,
quam ab eodem receperat, dummodo ex malitia,
vel proteruitate Domini hoc non evenerit. Si vero
dominus infra dictum tempus locationis sine iusta
causa dimiserit operarium, vel seruitorem, ipse do
minus totum conuentum premium mercedis ei solue
re teneatur.

Et consequenter prouisum est, & statutum per
vniuersitatem prædictam, quod nulla mulier, quæ
publicè prostituat se, vel faciat quæstum sui in con
cilio honesto stare, nec in domo conducta, nec indo
mo propria habitare possit. Quia sëpe contingit,
quod una ouis morbida totū gregem contaminat.
sic & mulieres pravae & in honesta nituntur pug
citiam suis maculis sordidare.

Ut habitatores distè terræ fertilitatibus gau
deant, & exultent statuum, & Ordinatum est, ut
qua.

quarumcunque mercium ad prædictam terram ad-
ductarum, & venditarum pro usu domorum eorū
habeant portionem pro eodem pretio tantum, quo
emptæ prius extiterunt, intra duos, vel tres dies,
postquam fuerint venditæ, præstito tamen per il-
lum, qui huiusmodi sortem voluerit quod merces
ipsas ad opus proprium, ut suprà, voluerit, debito
Sacramento.

A catapani terræ ipsius, eo quod retroallis tem-
poribus diuersas ex actiones. et extorsiones irroga-
re solebant, recipiant à quolibet apothecario, seu
ricatterio, & buccherio terræ plius pro mercatu-
rarotulorum, & aliorum ponderum, & mensura-
rum per totum annum tarenum unum. Et si forte
aliquo casu infra dictum annum dicti rotuli, &
pondera, seu mensuræ amitterentur, prædicti acata-
pani rotulos ipsos, & ipsa pondera, seu mensuras
nullo pretio propterea eis soluto mercari facere te-
neantur. Item de quolibet quartucio tabernary gra-
na decem: & pro quartucio Burgensis gr. 5. item
pro iustatura tumini gr. 5. etiam pro quartucio mo-
lendini gr. 5.

A patronis vero & mercatoribus vendentibus
seu vendi facientibus carnes ad rotulum seu ha-
dos, seu agnos viuos nullum ius prædicti acatapani
exigere, seu recipere teneantur.

Item si aliquis exter pisces, aut oleum venden-
dum ad præfatam terram apportauerit, acatapani
ipsi pro iure ponderum, seu mensurarum ad ratione
de

de rotulo uno tantum pro quolibet cantario ipsorum
piscium, seu olei, possint exigere, & habere, a canta-
rij vero dimidio infra, nihil.

Item, quod nullus de terra predicta possit, & ve-
leat exercere choreas noctis tempore cum cereis
sub pena vincie unius universitati ipsius terrae sol-
uendae ab eo, qui contra fecerit, ob contemptum con-
suetudinis prefatae.

Ut omnino singulis turbationis materia super-
ficia auferatur statutum, & ordinatum est, quod in
quocunque funere, & visitu cuiuscunque defuncti,
seu defunctae fiat visitatio per propinquos, vel alios
homines terrae ipsius a die scilicet oblitus defuncti,
vel defunctae usque per totum diem sequentem, &
non ultra. Nam contra huiusmodi ordinationem
qui temerariè venire presumperit, soluat pro pæ-
na augustales duos, cuius medietas soluatur iustitia
rio vel Capitaneo dictæ terræ Noti, & altera me-
dietas commodis dictæ universitatis acquiratur,
dummodo pena ipsius denuntietur per Iuratos ter-
rae ipsius.

Si animalia alicuius inueniantur inferentia, seu
facientia damnum in sato, seu seminato, segetibus,
vineis, viridarijs, seu hortis alicuius alterius, quod
Dominus, seu patronus dicti seminati, segetum, vi-
nearum, viridiorum seu hortorum, quibus dictum
damnum illatum, seu factum fuit, qui inuenierit di-
cta animalia inferentia, seu facientia dictum dñm-
num, possit auctoritate propria capere ipsa anima-

lia causa emendationis, & satisfactionis sibi facienda de dicto damno, & quod de inuentione dictorum animalium inuentorum inferentium seu facientium ipsum damnum, credatur, & stetur fidei, & iuramento ipsius Domini, seu patroni, cui illatum, seu factum fuerit dictum damnum, sed si dicta animalia non fuerint inuenta inferentia, facientia dictum damnum a dicto domino seu patrono, cui factum est ipsum damnum, sed ab alio, quod eo casu est necesse, quod inuestio ipsorum animalium inferentium dictum damnum probetur saltem per unum testem fide dignum, non obstante, quod testis ipse sit filius, vel famulus patientis damnum predictum. Aestimatio vero dicti damni debet fieri per personas de communi parti voluntate ad hoc electas, & constitutas: ita tamen, ut si dominus dictorum animalium inferentium dictum damnum requisitus ad eligendum, & constituendum dictas personas, per quas fieri debeat aestimatio dicti damni, noluerit, seu distulerit hoc facere: quod dictus dominus seu patronus, cui factum est dictum damnum, possit licet eligere, & constituere personas, per quas fiat, seu fieri debeat dicta aestimatio ipsius damni.

Quod si aliquis inuenerit inseminato, seu segete, vinea, & viridario, seu horto suo, vel patris, vel dominii sui animalia alicuius inferentia, seu facientia sibi damnum, in dictis rebus, licet, & authoritate propria potest capere dicta animalia inuenta facere dictum damnum, & ea potest deducere ad terram

ram Notum ad palum: ubi debet retinere, seu re-
tineri facere eadem animalia in hunc modum, vide
licet: si dicta persona, quæ duxerit dicta animalia
applicuerit cum ipsis animalibus in ipsam terram
ante Meridiem debet ea retinere seu retineri face-
re in dicto loco usque ad occasum solis. Et si ante
occasum solis dominus ipsorum animalium, seu alius
pro eo comparuerit, qui velit ei præstare idoneam
fideiussoriam cautionem de emendando, seu reficien-
do ei dictum damnum, tenetur restituere dicta ani-
malia domino eorum, vel alijs pro eo præstanti di-
ctam fideiussoriam cautionem. Si vero usque ad oc-
casum solis non comparuerit aliquis, qui fideiubeat
post occasum solis dicti diei tenetur assignare, seu as-
signari facere dicta animalia baiulo dictæ terræ No-
ti. Sed si dicta animalia adducta applicuerint ad di-
ctam terram post meridiem, dicta persona, quæ du-
xerit ipsa, debet dicta animalia retinere. seu retine-
ri facere ad palum usque ad occasum solis, & dein
debet ipsa animalia adducere, & retinere tota
nocte in aliquo loco tuto ad expensas domini ipso-
rum animalium. Et postea die sequenti debet ipsa
animalia reducere ad prædictum palum, & ibi reti-
nere. seu retineri facere usque ad occasum Solis ip-
sius diei sequentis. Et si non comparuerit dominus
ipsorum animalium, seu aliquis pro eo, qui præstet
dictam fideiussoriam cautionem de emendando, seu
reficiendo danno, post occasum Solis dicti diei se-
quentis debet assignare, seu assignari facere dicta ani-

animalia prædicto baiulo ipsius terræ Noti.

Si animalia alicuius intrauerint vineas, viridaria, hortos, & alia loca clausa alicuius alterius: & dicta vinea, viridaria, horti, & alia loca sint ita clausa, ut boves habentes compedes, seu pafluram in pedibus anterioribus non possint intrare ipsa loca, dominus ipsorum animalium intrantium dicta loca soluat, & soluere debeat pro ipsis animalibus pro pœna seu nomine pœna in hunc modum, videlicet: pro quolibet animali grosso, s. boue, iuuenco, equo asino, & similibus tarenos auriduos: & etiam pro quolibet animali minuto s. ove, capra, porco, et similibus grana auri duo. Cuius pœna vnamedietas applicetur, seu acquiratur consmodis vniuersitatis terræ Noti, & altera medietas domino dictarum possessionum, seu locorum: ita tamen si dominus dictorum locorum, quæ dicta animalia intrauerint, fecerit accusationem, et huiusmodi petierit dictam pœnam solvi.

Cum effrænatus aditus intrandi loca clausa alterius sine licentia domini, seu custodis ipsorum, præstet materiam inferendi in ipsis locis damnū, quandocumque res sibi existentes furtiuè subtrahuntur: statutum est, quod nullus intret, seu intrare audeat vineas, viridaria, hortos, & quælibet alia loca clausa alterius sine licentia, conscientia, & voluntate domini, seu custodis dictarum vinearum, viridarium, hortorum, & aliorum locorum clausorum. Et si aliquis contra fecerit, & dominus dictarum possessionis

sessionum, seu locorum accusauerit eum de dicto fa-
cto commissa soluat pro pœna seu nomine pœna au-
gustale vnum. cuius una medietas commodis vni-
uersitatis terræ Noti acquiratur, & altera medie-
tas domino possessionum, seu locorum prædictorum.
Et nihilominus ipse transgressor huius statuti tenea-
tur emendare, & reficere damnum per cum illatū
dictis rebus.

Quia sub præextu cessionis iurium, & actionū
simulationes, fraudes, vexationes, & actiones inde-
bitæ fiunt, & sapienter committuntur deliberatè, &
consultò: prouisum est ac præsentí ordinatione in
perpetuum validura constitutum, quod nullus pos-
set sub quoconque titulo seu specie contractus cede-
re, dare, transferre, seu mandare iura, & actiones
sibi competentes aduersus qualcunque personam
nomine, & occasione alicuius debiti seu cuiuscun-
que rei, in qua, seu pro qua diceret se habere ali-
quod ius priuilegiatae, seu potenti personæ seu cui-
libet alij. Et si contra præsentem ordinationem, seu
in fraudem ordinationis huius, aliqua cessio iuriū,
& actionum facta fuerit siquidem dicta cessio fa-
cta fuit simulata, seu priuilegiatae, seu potenti per-
sonæ, quod ipsa cessatio sit nulla, & nullius roboris,
nec valoris. Si vero dicta cessio facta sit alij perso-
nae, & pretendatur vera esse, quoniam persona, cui ip-
sa cessio iurium, & actionum facta sit, vigore dictæ
cessionis non possit aliud petere, nec agere seu qua-
stionem mouere, nec ipsis actionibus cessis experi-

*Hoc conseruando quomodo intelligi*ti,*
*deinceps ad prædictum. vñq. 3. qd. n. d. ex in additio-**

ri, nisi post elapsum annum à die dictæ cessionis annæ numerando: excepto, si cessio iurium, & actionum facta fuerit fideiussori, & soluenti debita creditori pro debitore principali, quo casu dicta cessio facta fideiussori, ut prefertur, statim sit efficax ad agendum, & petendum dictum debitum.

Cum enxenia, seu strena, quæ indistinctè à quo-cunque solebant fieri: seu dari sponsæ post dispensationem, & concubitum sequenti die in lecto iacenti, seu existenti, videatur esse extra honestatem, statutum est, quod nullus faciat, det, seu offerat dictæ sponsæ dicto die sequenti post dispensationem, & concubitum in lecto existenti, seu alij pro parte sua aliqua enxenia, seu strenum, præter parentes, fratres, & sorores sponsi, vel sponsæ quos honestè hoc facere posse videtur. Et si contra presentem ordinacionem factum fuerit, tam donans, quam recipiens dicta enxenia seu strenam scilicet quilibet eorum, vel ipsorum soluat pro pœna, vel nomine pœnae augstales duos: Cuius pœna medietas una applicetur, seu acquiratur commodis universitatis dictæ terræ Noti, & altera medietas soluatur Iustitiario regionis, seu Capitaneo ipsius terræ.

Satis dignum, & rationabile censetur, quod quisque secundum laborem commodum sequatur. Nam spes eomodi pro labore inducit quemlibet in agendis negotijs soticitum, & attentum. Et si pro labore commodum non speratur, aut ex hoc negligens efficitur, aut queritur materia extorquendi. igitur

quia

quia officium Iuratorum est onerosum, et in multis ratione officij sustinet grauamina, & labores, prouisum, & per præsentem ordinationem statutum est, quod quilibet Iuratorum terræ Noti pro labore officij sui totius anni habeat, & habere debeat vncias auri duas p. g. de pecunia, seu rebus vniuersitatis dictæ terræ Noti.

Res stabiles sitæ in dicta terra Noto, seu eius territorio, si vendantur alicui ab aliquo pro certo pretio pecuniae inter eos conuento, consanguinei usq; ad tertium gradum, secundum gradus prærogativa venditoris eiusdem rei stabilis possunt ipsum stabile venditum petere, exigere, & ad se reuocare à quocunque emptore ipsius rei stabilis eodem pretio pecuniae, quo venditum fuerit, intra annum, numerando à die venditionis ipsius, elapso vero anno, à recuperatione dicti stabilis excludantur. Et si forte consanguineus, vel vicinus dicti stabilis venditi extra dictam terram Netum, & eius territorium habitauerit, intra annos duos numerandos, ut supra possit recuperare, & habere stabile venditū supradictum: quibus duobus annis elapsis minimè audiatur. Et si extra Siciliam aliquo casu habitauerit, intra annos quatuor possit recuperare, ut supra, stabile antedictum: quibus elapsis, à recuperatione dicti stabilis excludatur, omnino. Et si forte dictus consanguineus, vel vicinus fuerint requisiti per dictum emptorem, quod habeant tantum dies quindecim ad recuperandum stabile prædictum.

Ius protomiseos competit tam iure, vel ratione sanguinis, quam contiguitatis. loci, & hominis. protomisis ex consanguinitate usque ad tertium gradum inclusuè à fratribus, seu sororibus numerandum præfertur ei, qui habet ex contiguitate loci. Et qui accepit per protomisium rem venditam stabilem, debet restituere iustas expensas.

Ecclesia, monasteria, Comites, seu Barones ius protomiseos in dicta terra Noto, & eius territorio habentes non habeant in bonis burgensaticis venditis, vicinis, seu contiguis ecclesiis, Monasterijs, Comitibus, seu Baronibus supradictis.

Antiquum usum in iure protomiseos in terra Noto obseruatum, per quem pecunia oblata in iudicio pro re stabili vendita, recuperanda, alicui fidelis personæ in depositum præstabatur, usq; ad finem cuiusvis temporis, in melius corrigentes statuimus, & ordiuamus, ut ipsa pecunia oblata in iudicio per octo dies tantum fide dignæ personæ per iudices deponatur. post lapsum verò prædictorum octo dierum ipsa pecunia domino restituatur: & in quæstione suis terminis procedatur.

Si viro pro uxore tempore contracti matrimonij inter eos antè, vel post, fundus, hortus, solū, seu casalenum aliquod datum fuerit in dotem: & in ipso fundo, horto, solo, seu Casaleno constructum, seu ædificatum fuerit aliquod ædificium, seu fuerit plantatum, vel insertum per virum, seu maritum prædictum durante matrimonio prædicto: & uxori præ-

præmortua fuerit, filijs ex eodem matrimonio non suscepis, totum ædificium factum in ipsis horto, seu Casaleno, cum introitu, & cortili spectante ad ipsū ædificium: & totum, quod plantatum, vel insertum fuerit in dicto fundo communiter diuidatur inter dictum virum, & proximiores venientes ad successionem dictæ uxoris præmortuæ. Et si fortè in rebus prædictis in partem fuerit aliquod ædificium, plantatum, vel insertum, quod in ea parte, in qua fuerit ædificatum, plantatum, vel insertum, similiter diuisio fiat, ut superius est expressum: in reliquis vero partibus, in quibus nihil extitit ædificatum, plantatum, vel insertum, dicti proximiores dictæ uxoris præmortuæ succedunt, tanquam in rebus dotalibus stabilibus, eis per virum restitutis.

Antiquum usum prædictæ terræ, per quem litigantes in Curia Ciuii terræ Noti duplicatam tricesimam exoluebant, videlicet pro qualibet uncia tarenos duos, in melius corrigendo statutum, & ordinatum est, quod iuxta quod obseruatur in Magna Regia Curia litigantes in curia ciuili supradicta iusta tricesimam, videlicet tarenum unum pro qualibet uncia soluere teneantur baiulo, & iudicibus ipsius terræ, scilicet qualibet pars ipsorum litigantium grana decem.

Quia aquæductus, qui fiunt in vijs publicis, deustant, & impediunt communem aditum, seu transitum, & ex his imminet, & infertur periculum transeuntibus per ipsas vias, statutum, & ordina-

rum est, quod quilibet, qui facit aquaeductum in aliqua via publica sita, seu existente in territorio dictæ terræ Noti, caussa ducendi aquas ad irrigandum vineas, uiridaria, seminata, seu aliquas terras, quod beneatur, & debeat in ipsa via publica, ubi est, siue sit aquaeductus, facere seu fieri facere pontem tali modo, quod transeuntes sine impedimento dicti aqueductus, & absque aliquo præiudicio, seu periculo possint bene, & decenter transire per ipsas vias: sub pena augustalium duorum, cuius pena medietas soluatur Iustitiario Regionis, seu Capitaneo dictæ terræ Noti, & altera medietas applicetur cōmodis vniuersitatis eiusdem terræ.

Vt de salarijs debitibus notarijs publicis pro confectione instrumentorum tam contractuum, quam testamentorum, dubitatio aliqua minime oriatur, statutum est, & ordinatum est: quod si quantitas pecuniae, seu rei, de qua factus est dictus contractus, seu testamentum, sit à quinque vncijs infra, quod notarius pro confectione dicti instrumenti, habeat, & habere debeat tarenum unum auri. Si vero dicta quantitas fuerit ab vncijs auri quinque usque ad vncias auri 20. notarius habeat, & habere debeat pro confectione dicti instrumenti, seu testamēti tarenos auri duos. Et si dicta quantitas fuerit ab vncijs viginti usque ad vncias auri quinquaginta, notarius habeat, & habere debeat. si est instrumentum contractus, tarenos auri tres: & si sit testamentum, tarenos auri quatuor: si fuerit à dicta quantitate

titate vnciarum auri 50. ultra quod notarius habeat, & habere debeat pro salario confectionis instrumenti, seu testamenti, ad rationem granorum duorum pro qualibet vncia.

Præterea prouisum est per prædictam vniuersitatem, & salubriter ordinatum, quod nullus possit, seu debeat immittere taxum, seu herbas venenosas in fluminibus existentibus in territorio terræ Noti. Siquis autem contra præsentem ordinationem temerarius venire præsumperit, in pœnam augustalium auri duorum se nouerit incursum quæ pœna acquiratur Iustitiario Regionis, seu Capitaneo dictæ terræ Noti, & vniuersitati prædictæ.

Pro euitandis periculis, quæ sæpius accidere solent habitatoribus prædictæ terræ, pro salubriori statu terræ ipsius, statutum, & ordinatum est, quod nullus possit, nec debeat ludere, ad rundulum seu rollum intra media dictæ terræ, sub pœna augustalium duorum, Iustitiario Vallis Noti, & vniuersitati prædictæ ab eo, qui contra fecerit, exoluenda. Amen.

Datum Messanæ anno Dominica Incarnationis
1341. die secundo Iunij, nonæ Inditionis.

F I N I S.

VINCENTIVS
 L I T T A R A
 ILLVSTRI VIRO
 CAROLO IAVANTI
 Buxelli, Saccollini, Ciarramij, &
 Planæ fœudorum domino

S. P. D.

NNATAM esse
 omnibus animis reli
 giosam pietatē, quæ
 & Deum præ cete
 ris colere, & Diuos
 Dei gloriam adeptos
 venerari doceret, summi Philosophi, &
 Theologi tradidere. Hæc autem inter alia
 tuarum virtutum genera ita in te firmiter
 insedit, ut euidentissimos pij cordis produ
 xerit effectus. Namque (ut alia omittam)
 in

in excolenda Beati Conradi nostri pa-
 troni solennitate ita officiosum te semper
 præstitisti, ita pro eius celebritate adhuc
 laboras, ut non modò popularem auram,
 (quod vulgare quidem est, licet, & debi-
 tum virtuti officium) verùm etiam ef-
 ficacissimum Diuorum patrocinium tibi
 comparaueris: quod cùm in fortunarum
 prosperitate, tum in summi boni frui-
 tione tibi pro futurum speramus. Inter
 cætera autem, quæ ad recolendam Di-
 ui Conradi memoriam pertinent, hæc tua
 fuit cura; ut tota eius historia breuissimo
 compendio latinis literis mandaretur: ut
 cùm opus esset, citra stomachum ab omni-
 bus, præsertim à concionatoribus percurre-
 retur. Nā cùm multa edita fuerint hac de-
 re opuscula, nullum tamen adhuc extat,
 quæd, & sermonis elegantia, & stylibre-
 uitate, tanto viro dignum haberetur.

Quamobrē equidē iā diutibi inseruire cu-
pidus,

pidus, & si primo aquæ respōdere non confi-
do, secundum tamen pro viribus adeptum
esse arbitror. effeci enim, ut desideratum
illud enchiridion haberetur, ut summa-
tim omnia Conradi gesta ex fidelissimis
exemplaribus excepta Romano idiomate,
ac mediocri dicendi genere concluderem;
maius quidem, & heroicum opus editu-
rus, si & tua voluntas accederet; & Di-
ui Conradi adminiculum omnia improbo-
rum impedimenta succideret. Accipe igi-
tur nunc tui Littaræ munuscum, nulli
alij, quam tibi aptius dicandum cuius gra-
tia conditum est, certissimum meæ inte ob-
seruantie, & tuæ in Netinorum patro-
num pietatis argumentum. Vale Panor-
mi, Cal. Sextilis.

DIVI CONRAD^I HISTORIA.

ONRADVS, miles Placentinus, genere nobilis ob
natum, cuius mira capiebatur
voluptate, terrenis opibus ex-
poliatus ad cœlestes comparan-
das omnem operam adhibuit.

Accidit enim, ut magno rerū
apparatu feras insecutus, quod in Sylvas, & saltus
veribus obsitos incolumes configurerent, aliquan-
do voti compos effici non posset. Id igitur loci flā-
mis aperiendum iussit. At ignis modicis initys in-
tantum ventorum impetu crevit incendium, ut la-
tiūs, quam ut extingui ad libitum valeret, omnia
combusserit. Latenter, & pauidè redditur in vr-
bem: quod non longè post crematorum nemorum
nuntius sequitur. Ii, quibus illatum fuerat damnū,
à Ciuitatis Gubernatore Satellites exorant, per
quos repertum incendiū authorem in Vincula con-
iijcerent: nec quenquam, prater i finæ plæbis ho-
munculum, forte obuium habent: increpant, trepi-
dantem arripiunt, & ei iam metu omutescenti in-
iectæ flammæ crimen impingunt. Ad quæstionem
vero ductus scelus, cuius erat innocens, vel ex cer-
ta nequicia, patrasse conficitur. Nec mora patibu-

Io damnatus trahebatur ad supplicium. At Deus, qui iustis non deest, Conradi conscientiam minorat: qui, audito infelicitis hominis euentu, illum à carnificum manu audacter liberat, domiseruat, libertoresque dimitit, qui dicerent culpam alieno casu commissam insontis nece nō expiandam. Quod, & ab Imperatoris Vicario accersitus vltro professus est asserens non dolo, sed venationis desiderio adduxum in tale, nec opinatum n̄ malum incidisse. adeo q; dicendo appositè sapienter se habuit, vt, quod imprudentia peccasset, condonarent, quòd autem illatio damno se satisfacturum polliceretur, admiserint. Quod & toti populo, cui suis virtutibus erat grātissimus, fuit iucundum. Tum aperit uxori fæmine & tanto viro dignæ consilium: quæ vel suam illi dote ad resarcendam hominum pauperiem libenter obtulit. postero igitur die omnibus æquè persoluit.

Nec multò post considerata mundi vanitate, tam se Dei obsequio (quod singulare est Christianorum munus) mancipandum statuit. exorat igitur à coniuge, ut conceptam pietatem exequi permitteatur. Illa perinde, ac vir, pia eiusdem consensu monialium instituta professa, opibusque tum lessis, tum monasterio distributis, virum forti animo dimittit. Qui noctu patriam, & necessarios destituēs solus, & tenuis egreditur: in quendamque locum receptus est, ubi pīj viri diuino cultui seorsum à mundi pompa vacabant. Ibi habitu Religiosorum, qui diuī Francisci tertiarij dicuntur, indutus san-

etissi-

Etissimis vitæ præceptis imbuitur. loco verò ob pa-
triæ propinquitatem dimisso, Romam contendit, sa-
cras ædes visitat: inde profectus lygustica navi Pa-
normum appulit: ibi de Siculorum probitate co-
guoscens Netinæ Vallis populos, Netinosque Ci-
nes cæteris, & pietate, & charitate præstare audi-
uit. Huc ergo concessit: sed in ipso statim, agri Ne-
tinilimite, Palatiolum prætergressus contraria
verbis opera experitur. nam viæ labore fessus in
vicino ouili refectum irisperabat. Sed rustica, &
immanis pastorum impietas molestè viri aduentū
tulit. Quamobrem iniuria cedens à loco diverti-
tur: Et quamuis canes illi irritauerint, illæsus ta-
men Netum vsque peruenit. In Diui Martini Xe-
nodoxio hospitatus eleemosinas mendicabat: do-
nec Ioannis Menei opera, seorsum à turba quie-
scere cupiens Gulielmo Buccherio commendatur.
Fuerat hic quidem robustis Viribus, quemadmo-
dum postea mira sanctitate, & Friderico Siculo-
rum Regi. cuius equo aper insultabat, opem latu-
rus à truculenta, fera rostro percussus est, ut elum-
bis, & penè exanimis corruerit. A Rege demum
benigne omnia pollicente, domunculas in superiori
Netinæ urbis ingressu, in quas peregrinos liben-
ter excepit, obtinuit. Hic Conradus aliquot annis,
omnibus iuscundus, licet inflatis quibusdam odio-
sus, commoratur. Namque Petrus Gulielmi fi-
lius, qui hoc unum pietatis habebat, quod Claudius
parentem aleret, & viseret, agre ferebat illum

dulcissimo Conradi alloquio captum apud hospitem
diuerfitare.

Cùm verò hominum frequentia ab orationibus
auocaretur, à familiaribus Nicolao Vassallo, &
Bartolo Longo contendit, vt si quam eremum pro-
cul ab urbe scirent, præmonstrarent. Signant illi
quosdam colles, quibus nunc à Diuo Conrado no-
men superest, quamuis illius mentis ignari secum
mussitarent. Quamobrem à Gulielmo ægre dimis-
sus recta ad locum nullo præeunte se confert. Vnde
vix cibi inopia discedebat. Ibi inedia, & orationi-
bus, alijsque monasticæ vite perfectionibus exer-
cebatur: humicubabat, & nunc solo pane, nunc
solis herbis vitam alebat. Stacuit quandoque sex-
ta quaque feria ad Crucifixum adorandum, cuius
celeberrima est apud Netinos imago, in urbem
accedere. Quod ubi primò fecisset, ab Antonio
Sessa prandio excipitur. Sed colloquendo Anto-
nius acerbissimo Laterum dolore corripitur: eius
tamen, pij coniueç precibus, acerbitate leuatur.
Tum solis nucibus contentus cætera respuit, &
hinc digressus apud Malfitaniam locum olim sar-
toribus frequentem amicum reperit, cuius infans
herniæ morbo laborabat. Hunc rogatus visit, &
Crucis signo sanat: & incognito adhuc miraculo
Diui Nicolai templum ingreditur, & mox ad suū
domicilium reuertitur: quamuis sanati pueri pater
gratias acturus inclamaret.

Nec alia defuere, quibus viri sanctitas magis,
atque

atque magis elucesceret. Misit ad illum Bartolus duo œnophora. at seruus ebriosus alterum sibi abscondit, altero Conradum donat. qui fraudis non inscius hominem corripit, & futuri admonet periculi. nam anguis vasculi orificio inuolutus iuuenem morsurus esset, nisi præmonitus virga repelleret. fuit hic tanta re i testis, & nuntius. Eundem visurus sereno cælo quidam exierat: inter eundem tamen crudelis exorta est tempestas, ut nubilus aer nimbis, & fulminibus fremeret. Confudit in antrum, & curis fessus obdormiit. interim reuelatum est Conrado virum illum cælesti sagitta peritum. Vnde exorata à Deo venia, locum adiit, adhuc sopitum excitat, facti admonet, & incolumem domum dimitit. Laurentius Cardus filio mandauit, ut legumina quædam Beato Conrado deferret, quæm inuidus humani generis hostis conspicatus ducem se puerò ad virum Dei pollicetur: sed, ut sui moris est, super editam, & præcipitem rupem inductum deserit, & evanescit. At, dum cæleste implorat auxilium, affuit Dei admonitu Conradus, qui adolescentulum ex altera profundissimæ Vallis parte Consolatus mox ex horrendo illo præcipitio eductum sanctis præceptis onerat.

Crebras, & venereas diaboli tentationes corporis maceratione, assiduisque precibus fortiter vicit. Crebras etiam gulæ blandicias, & lautas epulas edendi allestanta admirabiliter supercrauit.

Nam-

Namque suilla carnis, pinguis gallinæ, & placenta caseata desiderio ardenter tentatus adeò hostiles pugnas elusit, ut munuscula ab amicis impetrata non priùs attingeret, quād diu derelicta, & vermibus scatentia ipse met sensus abhorreret: unde vœsana illa esurie facillimè abigeretur. Cūnque præcoce fici maturescerent, suarum manuum fructus iam degustare incessanter appetitur. quare appetitum domitus, deposita tunica, tandem nudos artus vepribus, & rubetis volutas, donec fluente sanguine edendi aestus defervesceret. Quod ubi dæmon opinione maius vidit, non dissimulanter opprobrijs, & conuicijs beatum virum lacesebat. ille vero deuictis certaminibus gratias Deo victoriæ authori agebat. Interim Petrus Buccerius Gulielmi filius frigoris morbo corripitur, & à Patre ad Conradum missus pristina sanitati restituitur. Petijt aliquando à Nicolao Vassallo veteri amico casei formam, quam filio, qui primus à Beato Conrado in Baptismate susceptus Conradi nomine inter Netinos appellabatur, ferendam iussit: quamuis uxor reluctata integrum mittendam negaret. Vbi vero Conradus Conradum reperit, sanctus ille senex dimidiatum caseum, quod inuita matre daretur, remisit, quamuis puer abnegaret: quicquid enim iurgij inter parentes ortum fuerat, se prescisse ostendit. In plurimis quidem cum gratiam curationum, tum propheticum spiritum habuisse patet. Rogatus ab amico ad prandium

dium negat oportere , tum quòd terrenas dapes non expeteret , tum quòd pisces huius rei gratia emptos felis subripuisse . quod cùm ille non crederet , regressus iratae uxoris iurgijs excipitur , & rem haud secus , quam audierat , veram esse expertus est .

Delata est ad Syracusanum antislitem Beati Cōradi fama , sanctum vitæ genus , & miraculorum celebritas . ille rei certius cognoscendæ cupidus Netum venit , Eremum adit , antrum omni supellectili vacuum admiratur , mox Eremitam obuium habet , qui Episcopi pedibus prouolutus benedictionem suscipit : & ab eodem cœna inuitatus in cellam precucurrit , & quatuor calidas , candidasque placentas , rem omnibus admirabilem attulit . Denique viri sanctimoniam , & facundiam Episcopus agnoscens latus Syracusis inclytas hominis virtutes prædicauit . Iam totam Siciliam tanti Eremitæ sanctitas peruaserat . quod cùm quidam pessimi viri irriderent , hominem decipiendum statuunt scilicet ut piscibus inuitato prohibite die veneris carnes apponerentur . Adebat rei patrandæ commoditas : cùm Conradus de more Crucifixi templum viseret , presto sunt omnes , & simulato vultu pietatem ostentantes rogant apud se prandere . Cognita Beatus fraude verbis annuit . tum suculos assatos in mensam exhibent , nec aliud ipsi manducant . Dumque vel hominis improbitatem culpant , vel simplicitatem derident , impia consilia produnt , ab quòd

quòd tantus vir sexta feria suillam comedisset. negat Eremita, & pisces, quibus fuerat inuitatus, factetur accepisse. In cuius rei testimonium spinas, fentes, & squammas ex industria sub mappa absconditas detegit. & homines arguit impudentiae. In antrum suum regressus obuij agricolæ manus osculatur, & petentem orationem Dominicam, & salutationem angelicam crebro recitandam docet.

Post hæc à scelestissimis quibusdam venatoribus probris afficitur, & virgis percutitur. Sed à Deo misericordiam precatus singulos panes angelorum ministerio præparatos suis percussoribus hilari animo distribuit. qui rei nouitatem admirati tacito gressu, ne cui illata iniuria pateret, profugere: sed tanti flagitiij fama præuenerat. res magistrati defertur: scelerisque authoribus in vincula coniectis, interrogatus Conradus euentum fateatur, malefactores autem, quòd & habitu, & animo rideret immutatos, non agnosce testatur. de eisdem tamen à temporali iustitia absolutus, æterna pœnas desumpsit. miserrimè enim perierte. Idem Syracusas ad præfalem profectus iuxta palatum plurimis auiculis circundatur, que quodammodo Beati viri aduentum gratulabantur. Eare à ministris delata, descendit Antistes, & honorifice Conradum excepit, qui Pontifici siquas habebat culpas confessus non longè post in Eremum regreditur. tunc sub Hyblam maceriei ouilis innitus similiter ab auibus salutatur. quod viator quispiam videns

videns viri nomen, & instituti genus voluit intelligere. quæ libentissimè percepta suis Hyblen-sibus nuntiauit: apud quos magna etiam erat nominis celebritas proinde ac apud Netinos. Quorum tantus erat conuentus, si quando Eremita in urbem, & potissimum in ædem Diui Petri Apostoli ad suum confessarium diuertebat, ut declinanda multitudinis frequentia clanculum accedere oportuerit.

Accidit, ut excisum in antro saxum, ubi Crucifixi imagini locum in aræ modum accommodabat, curans educendum accolás accerseret, qui operam suam præstituri saxi molem suis viribus grandiorē expauēbant. At Conradus Deo fretus homines cobortatur, & ex uno ipse latere suscepit, ex alijs adiutores collocat, tum facillimè lapidem re leuiorē eduxere. Confestim egressis ex antro, ubi nihil paulò ante reliquerant, tot dulcissimos, & adhuc fumantes panes attulit, quot singulis sati essent: qui utroque miraculo commoti Domino benedicebant. Horum quidam se Conrado, & solum, & discipulum obtulit: ille proposita rei difficultate hominis animum perquirebat: quem ubi firmum sensit, Eremitico habitu voluit indutum, & biennio strenuum, & obsequenter expertus est. At humanæ salutis inimicus innatus liuore exandescens adeò iuuenis fomitem incendit, ut se ad repugnandum imbecillem, & ineptum fatetur. Desperata persecutantia aperit Conrado consilium,

silium, quod relicta Eremo ducendæ uxoris desiderio astuaret. quamuis autem vir Sanctus crebris, & grauibus admonitionibus ab obscena illa cogitatione absterreret, tamen à sententia ignauū hominem deducere non potuit. Spe tandem destitus dimititur, & tria illi pericula imminentia prædicuntur: quod anguis calceo latentis morsu appendens, quod dimicans, quod auersa hasta prolapsus evidentissimæ mortis discrimina subiturus esset. Surdior ille freto redit ad vomitum, & infeliciſimo exitu vitam clausisse dicitur.

Inuaserat Siciliam, alioqui frugum parentem, acerbissima annonæ caritas, adeò ut miseri mortales inedia confecti mortis speciem præ oculis ostentarent. Confugiunt nonnulli ad Diuum Conradum, à quo benignissimè excepti cælesti pane satiantur tum alij, atque alij eiusdem refectionis cursum tenent, & singuli suis panibus diuina gratia creatis explentur. Cognouerat vates Deo dilectus quemdam adolescentem mortali peccato detineri, & certissimum vitæ periculum subitum. adit parentem, in area laborantem, eiique mandat, ut filium sacramentali confessione à certalabe purgandum admoneret. Quod ubi fecit, in paternam aream regressus, quanto periculo detineretur, agnouit. nam exorta repentina tempestate, & proximè fulmine è cælo lapso, penè exanimis corruit. Rei præscius Conradus pendentibus etiamnum imbribus affuit, amicos consolatur, & à lethalibus criminibus

minibus absterret. Agnoscunt illi sancti Eremite precibus vitam iuueni seruatam, & acceptam Deo referunt.

Instabat autem exoptata dies, qua post tot deuicta certamina ad cœlestis gloriae palmam euocaretur. diuino oraculo temporis admonitus Netum ad suum confessarium se confert, Eucaristiae Sacra mento reficitur, & pium illum Sacerdotem summis precibus rogat, ut perendie in Eremum se recipere. Quod cum fecisset, detegit Conradus imminentem sui transitus horam, praedicit fore, ut et Netini, & Hyblæi de cadaueris possessione armis contenderent, nec quiquam mali inferendum. sequere velle in Sancti Nicolai sepeliri. Continere non potuit lacrymas vir ille Conradi amantissimus, eoque tanti viri amissionem plorante, febri corruptus coram Crucifixo nuda genua flectit, & se, suosque Netinos Domino commendat: tum mirabilis splendore locum illustrante, animam Deo reddidit. Fulgore perterritus Sacerdos Conradum respicit adhuc genuflexo stantem, adeò ut viuum crederet: cum tamen mortuum vidit, grauiori luctu cruciatur. Voluit, & hoc Deus prius populis mirabiliter innotescere. Nam Campanæ & Neti, & Hyblæ, nullo pulsante, adeò omnes, & fortiter sonuere, ut homines rei nouitatem anxie scrutarentur. Gulielmi domicilium petunt, quem à Sancto iuendi genere omnibus charum, mortuum credebant. ab eodē tamen admonentur, & de Beato Cōrado

rado cognoscerent. Continuò armati illuc aduolāt, & adhuc summissō poplite, ac si oraret, inuentum, asportandum facillimē credunt: nec tamen loco dimouere possunt. Affuit Sancti viri confessarius, & ab eodem in arcam deponitur, quō honestius deferetur. Ecce tamen Hyblenses aduentant, & aequo audaciores è Netinorum manu gratissimam illam sarcinam auferre conantur. Conserunt utriusque manus, pugnatur acerrimē: nec tamen (quæ Conradi fuit protectio) aut occisus, aut vulneratus est quispiam imò projecta tela suis in pharetris recondita inuenierunt Quod ubi miraculum vident, nuntiant Netini, inter quos sacrum illud depositum semper residuebat, certi iam diuinæ voluntatis, ut quaterni ex utrisque populis, & primi Hyblenses arcam humo tollerent: quod si possent, aliū cederent: sin minus, ipsi opus experirentur. Accipiunt Hyblenses conditionem, nec tamē arcam illam humo sustollere valuere. succedunt Netini, quibus Charum pōdus adeò leue visum est, ut alacres, nulloque impediente Netum contenderent. In urbem ingressis placebat quibusdam, ut in ædibus Diuæ Mariæ à Castro, quibus nunc à Crucifixo est cognomen, deponeretur: at dum illuc inferre student, omnem operam perdunt. Quapropter Conradi confessarius Sancti ut cluntatem aperuit, ut in Diui Nicolai, quæ maior, vel tunc temporis, erat ecclesia, efficeretur. coquæ à duobus leuissimē perlatum est, cæteris honorificentissimē funus deducentibus. tantaque fuit populi

puli pietas, & frequentia, beatique gratia, ut pluri
mi infirmi, berniosi, cæci, surdi, claudi, muti, & alijs
morborum generibus oppressi sanitati restitueren-
tur. Quæ omnia idoneis testibus, & per fidelissimos
commissarios literis mandanda in posterorum me-
moriā quatuor uiri curarunt. Demum Leo Deci-
mus anno sui Pontificatus tertio concessit Netinis
Beati Conradi reliquias posse coli, adorari, & per
urbem circunduci. vnde an. sal. 1516. prima Conra-
di solennitas incepta est. plurima eius diei miracula
Ioannes Humana Netinus, episcopus Scuterensis,
qui Apostolicae sedis rescripto interfuit, collegit.
Concessit etiam Paulus Quartus Diui Conradi fe-
stum vel extra Ciuitatem Netinam, & Syracusa-
nam diæcesim, ut aliorum beatorum, quos nondum
in sanctorum numerum Ecclesia retulerit, posse ce-
lebrari, & venerari. Datum est diploma Romæ an.
sal. 1544. 3. cal. Nouemb.

Fuit Conradus statura procerus, forma elegan-
tissimus, aspectu magnanimus, sermone grauis, &
facundus. naturæ cessit 11. cal. Mar. anno à Chri-
sti natali 1351. Eius corpus in argentea arca re-
conditum apud Netinos in ornatisimo tumulo, &
sacello conseruatur: ubi cotidie diuina virtutis si-
gna experimur.

Numero Linea Erratum Correctum.

11.	9	<i>super inscri.</i>	<i>inscriptionibus.</i>
30	7	<i>hæbeat</i>	<i>abeat.</i>
66	17	<i>Apuliæ</i>	<i>Apulia.</i>
67	3	<i>lapide</i>	<i>lapidem.</i>
69	16	<i>omneis</i>	<i>omnes.</i>
74	15	<i>hora</i>	<i>oram.</i>
80	14	<i>ab</i>	<i>ob.</i>
81	25	<i>istam</i>	<i>ista.</i>
88	27	<i>præflitam</i>	<i>prætitam.</i>
100	15	<i>electi</i>	<i>electis</i>
102	3	<i>istis</i>	<i>isti.</i>
133	7	<i>vnicas</i>	<i>vncias.</i>
137	27	<i>praui</i>	<i>graui.</i>
33	25	<i>astringerentur astriciti</i>	
34	12	<i>vrbi</i>	<i>vrbs.</i>
41	11	<i>Netū, & Cic. Netinos Neetū</i>	
		<i>& Cicerone Neetinos.</i>	
50	15	<i>dæffidia</i>	<i>dissidia.</i>
224	20	<i>absolutus</i>	<i>absolutis</i>

Series Chartarum.

t ABCDEFGHIKLMNO.

Omnes Quaterniones.

PANORMI,

Apud Io. Antonium de Franciscis.

M. D. XCIII.

SUPERIORVM PERMISSV.

Series Cypriana

AGDE RÉHILMNG

Dunc Giscomines

ANOMI

Augustinus de Franchis
Antonio

M. D. XCVI.

SALVATOR MATER

151801